

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง

อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

AN ADMINISTRATION WITH GOOD GOVERNANCE OF
BANDAENG SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION,
PIBOONRAK DISTRICT, UDONTHANI PROVINCE

พระไพฑูรย์ รตนโก (ศรีวิชา)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๖

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง
อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๖

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**An Administration With Good Governance of
Bandaeng Sub-District Administrative Organization,
Piboonrak District, Udonthani Province**

Phra Paitoon Ratanigo (Srivicha)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for The Degree of
Master of Arts
(Public Administration)
Graduate School

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

C.E. 2013

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์

(พระสุธีธรรมานวัตร, ผศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

(พระมหาไชว์ ทสสนิโย, ดร.)

ประธานกรรมการ

กรรมการ

(พระมหาสำราญ กम्मสุโท, ดร.)

กรรมการ

(ดร. อุดร จันทวัน)

กรรมการ

(ผศ.ดร. ชาญชัย ฮวดศรี)

กรรมการ

(ดร. พิษณุ บุญนิยม)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พระมหาสำราญ กम्मสุโท, ดร.

ประธานกรรมการ

ดร. อุดร จันทวัน

กรรมการ

ผศ.ดร. ชาญชัย ฮวดศรี

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระไพฑูรย์ รตนโก)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง
อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

ผู้วิจัย : พระไพฑูรย์ รัตนโก (ศรีวิชา)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาสำราญ กมฺมสุทฺโธ,ดร. ป.ธ.๖ พธ.บ., M.A., Ph.D.

: ดร.อุดร จันทวัน ป.ธ.๔,พ.ม.,พธ.บ.,M.A. (Pol.Sc.),

พธ.ด.(พระพุทธศาสนา)

: ผศ.ดร. ชานูชัย สวดศรี, ป.ธ.๓, พ.ม., พธ.บ.(สังคมศึกษา),

M.A. (Pol.Sc.), Ph.D.(Soc.Sc.)

วันสำเร็จการศึกษา : ๓๐ / พฤศจิกายน / ๒๕๕๖

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นการใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ๒) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ๓) เพื่อศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไขต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ประชากรกลุ่มศึกษาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน ๓๖๔ คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่(Frequency), ค่าร้อยละ(Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยการทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD)

ผลการวิจัยพบว่า

๑.ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{x} = ๓.๗๖$)

๒. ผลเปรียบเทียบทักษะของประชาชนต่อการบริหารงานของตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี พบว่าประชาชนที่มีเพศต่างกัน อายุต่างกัน มีทักษะ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย แต่ในส่วน of ประชาชนที่มีระดับการศึกษาและอาชีพที่แตกต่างกัน มีทักษะต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย (Sig = ๐.๐๐)

๓. มีข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลควรใช้หลักกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการการให้เป็นที่ยอมรับของสังคมกำหนดกรอบการบริหารงานตามอำนาจหน้าที่ให้ถูกต้องทุกขั้นตอน มีการจัดระบบงานและข้อมูลข่าวสารเพื่อเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชน เปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้เพื่อเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญและมีส่วนร่วมทุกมิติ มีการกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานโดยการวางกรอบความรับผิดชอบให้มีความชัดเจนครอบคลุมทั้งระบบงาน มีการเพิ่มความสามารถในการบริหารงานเพิ่มผลผลิตของงานในทางบวกให้เกิดความคุ้มค่ากับต้นทุนและประโยชน์ที่ได้รับ

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้ ดังนี้คือ ให้ผู้บริหารและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานภายในองค์กรอย่างจริงจัง สร้างจิตสำนึกให้บุคลากรทุกคนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมายผู้บริหารควรกำหนดนโยบายมีแผนแม่บทอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร และสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นรูปธรรมได้ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน การดำเนินงานต่างๆ มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ พัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

Thesis Title : An Administration With Good Governance of Bandaeng Sub-District
Administrative Organization, Piboonrak District, Udonthani Province

Researcher : Phra Paitoon Ratanigo (Srivicha)

Degree : Master of Arts (Public Administration)

Thesis Supervisory Committee

: Phramaha Samran Kammasuddho, Dr. Pali. VI, B.A., M.A., Ph.D.

: Dr. Udon Chantavan Pali IV, Dip.In Ed.,
B.A.,M.A.(Pol.Se),Ph.D.(Buddhist Studies)

: Asst. Prof. Dr. Chanchai Huadsri, Pali. III, B.A., M.A.(Pol.Sc),
Ph.D. (Soc.Sc)

Date of Graduation : 30 / November / 2013

ABSTRACT

The purposes of this research are 1.To study the use of the good governance. A management sub-district bandang. Piboon Rak district. Udon Thani Province. 2. To study the principles of good governance of sub-district bandang. Piboon Rak district. Udon Thani Province. 3) To study the problem. Suggestions for the corporate governance principles of sub-district bandang. Piboon Rak district. Udon Thani Province. This is a Quantitative Research based on Survey Research. using questionnaires which are of reliability, was conducted in this study to analyze the collected data. As the tool for data collection, questionnaires were distributed to 364 officials working in Bandang Sub District, Piboonruk District, Udonthani Province.The analysis was alsodone through t-test for analysis the difference between the two groups and F-test byone-way analysis of variance (One-way ANOVA) for testing the difference between theaverages from three or more groups.

The findings of this study are as follows:-

1.Public opinion against the administration by the Corporate Governance Committee of sub-district bandang Subdistrict. Piboon Rak district. Udon Thani Province. Overall, considering the high level and the finance level in every aspect ($\bar{x} = 3.76$).

2. Results compare perceptions of public administration of the principles of good governance of sub-district bandang, Piboon Rak district, Udon Thani Province. Found that people with different sexual orientation, age differences, overall, no difference. Hypothesis is rejected. But in the case of individuals with education level and occupation are different. As perceived by the management. Corporate Governance Committee difference statistically significant at the 0.05 level, so that hypothesis (Sig = 0.00)

3. Administration offers guidance on the principles of good governance should apply the law and regulations of the government to provide a social framework established by the administration the authority to correct every step. The information system and information disclosure to the public. Allows people to get to, the major issue in decision making and participation in all dimensions. The goals and standards by placing a clear accountability framework for the entire system. Have been added to improve productivity in the management of work in a positive way to achieve cost-effective and benefits

The principles of good governance to increase efficiency in the administration of the administrative organizations as it is for the management and staff of the district administrative organizations using the principles of good governance in the management of the organization . serious Create awareness for all staff responsible for the duties they have been assigned. Executive policy should have a clear plan in writing. These practices can lead to a substantial and should be open to people in Tambon administrative organizations involved in the collaboration . Operations . Transparency and accountability. To develop a resource -efficient and most effective next .

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อันประกอบด้วยพระมหาสำราญ กมฺมสุทฺโธ,ดร.ดร.อุดร จันทวันและผศ. ดร.ชาญชัย ฮวดศรี ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาช่วยเหลือในการให้คำปรึกษาแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ นับตั้งแต่ผู้ศึกษาได้เริ่มทำงานวิจัย ด้วยดีตลอดมา

ขอขอบพระคุณประธานสอบวิทยานิพนธ์ พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต รองอธิการบดีวิทยาเขตขอนแก่น พระมหาบุญเลิศ อินทปญฺโญและรศ.สำเร็จ จันทรสวรรณ,คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะคำวิจารณ์ต่อวิทยานิพนธ์เล่มนี้ด้วยความปรารถนาดี

ผู้วิจัย ขอเจริญพรขอบคุณท่านพิบูลย์ พรหมวงศ์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง ที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้ศึกษาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง รวมถึงคณะผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ และประชาชนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลส่งคืนผู้วิจัย

ขอขอบคุณเพื่อนๆ นิสิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต รุ่นที่ ๑ ทุกรูป/คนที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจอย่างดีเสมอมา

นอกจากนี้ ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณพระอาจารย์ทุกรูป/คนคณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการและประสบการณ์ รวมถึงให้ความเมตตาเอื้อเฟื้อถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยมาตลอด คุณค่าและประโยชน์ใดๆ อันจะพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาเป็นกตเวทิตาคุณแด่บิดา มารดา รวมทั้งบูรพาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ร่วมกันสรรค์สร้างงานวิจัยชิ้นนี้ให้แก่ผู้วิจัย จนเป็นผลสำเร็จด้วยดียิ่ง

พระไพฑูรย์ รัตนโก (ศรีวิชา)

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภาพ	ญ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฎ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๖
๑.๓ ปัญหาการวิจัย	๖
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๖
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๗
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๗
๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	๘
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๐
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร	๑๐
๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาล	๒๖
๒.๓ หลักธรรมเกี่ยวกับธรรมาภิบาล	๔๘
๒.๔ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล	๖๒
๒.๕ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น	๗๐
๒.๖ แนวคิดของการปกครองส่วนท้องถิ่น	๗๔
๒.๗ บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง	๘๑

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘๘
๒.๘.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร	๘๘
๒.๘.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับธรรมาภิบาล	๙๒
๒.๘.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล	๙๕
๒.๘.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่น	๙๓
๒.๙ กรอบแนวคิดการวิจัย	๙๕
บทที่ ๓ วิธีการดำเนินการวิจัย	๑๐๐
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๑๐๐
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๑๐๐
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๐๓
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๐๕
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๐๕
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๐๗
๔.๑ วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๐๗
๔.๒ ความคิดเห็นการใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี	๑๐๙
๔.๓ เปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี	๑๑๖
๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี	๑๒๓
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	๑๒๕
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๒๖
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๓๔
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๔๑
บรรณานุกรม	๑๔๓

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

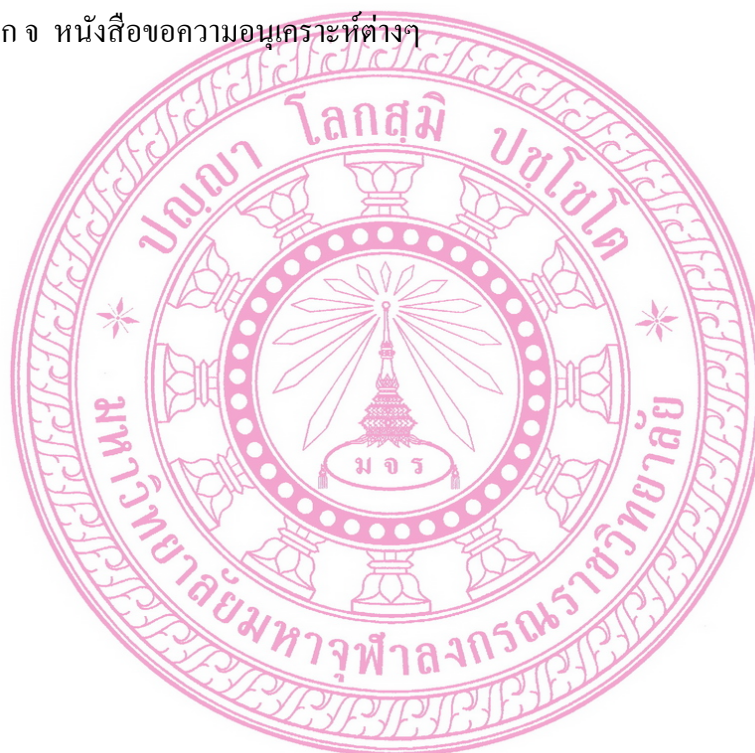
ภาคผนวก ข ตารางสรุปค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม(IOC)

ภาคผนวก ค ตารางสรุปความเชื่อมั่น (Reliability)ของแบบสอบถาม

ภาคผนวก ง รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม

ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์ต่างๆ

ประวัติผู้วิจัย

๑๕๕

๑๕๖

๑๖๒

๑๖๖

๑๖๘

๑๗๐

๑๗๗

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ ๓.๑	จำนวนกลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไป ที่มีสิทธิ์เลือกตั้งจำแนกตามจำนวนเขตหมู่บ้าน ของ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง	๑๐๑
ตารางที่ ๔.๑	ค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	๑๐๘
ตารางที่ ๔.๒	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแสดงระดับความคิดเห็นของ ประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวม	๑๐๙
ตารางที่ ๔.๓	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของประชาชน ต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วน ตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักนิติธรรม	๑๑๐
ตารางที่ ๔.๔	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของประชาชน ต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วน ตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักคุณธรรม	๑๑๑
ตารางที่ ๔.๕	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของประชาชน ต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วน ตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักความโปร่งใส	๑๑๒
ตารางที่ ๔.๖	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของประชาชน ต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วน ตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักการมีส่วนร่วม	๑๑๓
ตารางที่ ๔.๗	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของประชาชน ต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วน ตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักความรับผิดชอบ	๑๑๔
ตารางที่ ๔.๘	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของประชาชน ต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วน ตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักความคุ้มค่า	๑๑๕

ตารางที่ ๔.๕ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามเพศ	๑๑๖
ตารางที่ ๔.๑๐ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามอายุ	๑๑๗
ตารางที่ ๔.๑๑ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามระดับการศึกษา	๑๑๘
ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) โดยภาพรวมระดับการศึกษา ด้านหลักความรับผิดชอบ	๑๑๙
ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) โดยภาพรวมระดับการศึกษา ด้านหลักความคุ้มค่า	๑๒๐
ตารางที่ ๔.๑๔ การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามอาชีพ	๑๒๑
ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) โดยภาพจำแนกตามอาชีพ ด้านนิติธรรม	๑๒๒
ตารางที่ ๔.๑๖ ปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไขการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี	๑๒๓

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
แผนภาพที่ ๒.๑	แสดงโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕	๗๘
แผนภาพที่ ๒.๒	โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอฟินบุรี จังหวัดอุดรธานี	๘๔
แผนภาพที่ ๒.๓	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๘๕

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. คำย่อภาษาไทย

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นหลัก โดยใช้ระบบคำย่อ

งานวิจัยฉบับนี้ ได้ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นหลักในการอ้างอิง ซึ่งพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย จะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า. เช่น พุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๓๗/๓๗. หมายถึง พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท ฉบับภาษาไทยเล่มที่ ๒๕ ข้อที่ ๓๗ หน้า ๓๗ เป็นต้น

		พระสูตรตันตปิฎก			
เล่ม		คำย่อ		ชื่อคัมภีร์	
๑๐	ที.ม. (ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค (ภาษาไทย)
๑๑	ที.ปา. (ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิภวรรค (ภาษาไทย)
๑๕	ส.ส. (ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค (ภาษาไทย)
๒๐	อง.ติก. (ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ติกนิบาต (ภาษาไทย)
๒๑	อง.จตุกก. (ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต (ภาษาไทย)
๒๓	อง.สตตก. (ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	สตตกนิบาต (ภาษาไทย)
๒๓	อง.อฏฐก. (ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	อฏฐกนิบาต (ภาษาไทย)
๒๓	อง.นวก. (ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	นวกนิบาต (ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ปัจจุบันของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้สถานการณ์ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การบริหารงานภาครัฐและเอกชน มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กว้างขวาง เพราะความก้าวหน้าทางด้านการสื่อสารเทคโนโลยี การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วสู่ประชาชน แต่ระบบการบริหารงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเกิดความไม่สอดคล้องและทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจึงมีผลกระทบต่อด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อภารกิจอื่น ๆ อย่างมากมาย การบริหารเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กรเพราะเป็นเครื่องมือที่ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จ และความล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพขององค์กร ในปัจจุบันการบริหารจัดการมีความสลับซับซ้อนกว่าในอดีต แต่การบริหารจัดการที่เป็นการบริหารจัดการแบบแยกส่วน ผลลัพธ์ก็คือ หน่วยงานแต่ละหน่วยงานและบุคคลแต่ละบุคคลต่างก็มุ่งทำงานเฉพาะส่วนของตน ไม่ได้มุ่งเน้นให้มีการประสานงานและบูรณาการกับหน่วยงานหรือบุคคลอื่นๆ ทำให้การบริหารไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร การบริหารจัดการแบบบูรณาการที่คำนึงถึงเป้าหมายและความต้องการของประชาชน การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะช่วยนำไปสู่การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างมีเอกภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนโดยรวมต่อไป^๑

เมื่อประเทศต้องประสบกับปัญหาภาวะวิกฤตเศรษฐกิจการเงินที่ร้ายแรงและยุ่งยากมากกว่าที่ผ่านมา จนรัฐบาลไทยภายใต้การนำของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ตัดสินใจในการวิกฤติเศรษฐกิจ ด้วยการเจรจาขอความช่วยเหลือทางการเงินจากกองทุนระหว่างประเทศ (International Monetary Fund) ซึ่งกองทุนการเงินระหว่างประเทศ หรือ IMF ได้ตกลงให้ความช่วยเหลือเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ และมีการกำหนดเงื่อนไขการปฏิรูประบบราชการอันเป็นกลไกส่วนหนึ่งในการ

^๑ กฤษณ์ เพิ่มทันจิตต์, หลักการและแนวทางการบริหารงานยุคใหม่ ภายใต้ภูมิทัศน์การแข่งขันใหม่ ข้อเสนอแนะเชิงวิจารณ์ ภายใต้กรอบคุณค่าทางสังคมและพุทธธรรมและแนวทางการบริหารแนวพุทธ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สุขุมวิทการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๑.

สร้างหลักธรรมาภิบาล (Good Governance)^๒ โดยมีประเด็นหลักสำคัญเกี่ยวกับการจัดบทบาทของภาครัฐให้เหมาะสมในสังคม ซึ่งรวมถึงการกระจายอำนาจหน้าที่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การสร้างระบบการตรวจสอบเพื่อความโปร่งใส การมีส่วนร่วมของสาธารณะชนเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐในระบบประชาธิปไตย โดยมุ่งลดบทบาทของรัฐส่วนกลาง (Decentralize) ลงเหลือภารกิจหลักเท่าที่ต้องทำที่จำเป็นและให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของประชาชนมากขึ้น ซึ่งเหตุการณ์กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญ ก็เพื่อให้การดำเนินงานของรัฐ มีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดขั้นตอนการอันเนื่องมาจากการล่าช้าในการตัดสินใจจากส่วนกลาง โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมดำเนินการทดลองร่วมตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง และเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จึงส่งเสริมให้การพัฒนาส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม”

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรที่มีความสำคัญยิ่งในการบริหารงานพัฒนาในระดับตำบล เป็นองค์กรที่ได้รับการคาดหวังว่าจะเป็นหลักหรือเป็นแกนที่สำคัญในการพัฒนาที่จะแก้ไขปัญหาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในระดับตำบลตลอดจนกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่ได้ตื่นตัว และร่วมกิจกรรมพัฒนาในด้านต่างๆ แต่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าความสามารถในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามนโยบายรัฐบาลที่มุ่งหวังให้องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรดำเนินงานพัฒนางานในท้องถิ่นนั้นประสบผลสำเร็จแตกต่างกันออกไป โดยยึดหลักธรรมาภิบาล คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า และหลักการมีส่วนร่วม เป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่าถ้าระบบการบริหารมีความยุติธรรม โปร่งใสตรวจสอบได้ และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อ

^๒ วิสรา รัตนสมัย, การรับข่าวสารเพื่อสร้างความตระหนักสำนึกของประชาชนเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสงขลา, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต(มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๑.

^๓ สิริพัฒน์ ลาภจิตร, ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๒๓-๒๔.

กำหนดแนวทางการพัฒนาร่วมกัน นอกจากจะทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีบรรยากาศการทำงานแบบมีส่วนร่วมและมีประสิทธิภาพ ยังสร้างความน่าเชื่อถือให้กับองค์กร สามารถนำไปสู่ความโปร่งใสในองค์การบริหารส่วนตำบลและลดการทุจริตซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังที่ผ่านมาลงได้

จากวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ได้ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของสังคมซึ่งกระทบกันทั่วไปแล้วว่า สาเหตุสำคัญ ประการหนึ่งเกิดขึ้นจากความบกพร่อง ความอ่อนแอและหย่อนประสิทธิภาพของกลไกด้านการบริหารจัดการในระดับชาติ และระดับองค์กรของภาครัฐรวมไปถึงการทุจริตและการกระทำผิดจริยธรรมในวิชาชีพซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้^๔

๑. การขาดกลไกและกฎเกณฑ์ที่ดีพอในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมขณะที่กลไกที่มีอยู่บกพร่อง ไม่สามารถเตือนภัยที่เคลื่อนตัวเข้ามากระทบระบบเศรษฐกิจและการเงินอย่างรวดเร็วได้ รวมทั้งเมื่อถูกกระทบแล้วยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนกลไก และฟื้นฟูการบริหารงานของภาครัฐให้ทันต่อสถานการณ์ได้

๒. ความอ่อนด้อยและถดถอยของกลุ่มข้าราชการ นักวิชาการ คนกลุ่มนี้ต้องมีบทบาทสำคัญในการศึกษา ค้นคว้า เสนอแนะนโยบายและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่จำเป็นในการบริหารประเทศ

๓. ระบบการตัดสินใจ และการบริหารจัดการของภาครัฐมีลักษณะที่ขาดความโปร่งใสบริสุทธิ์และยุติธรรม ส่งผลให้ตัวระบบเองไม่มีประสิทธิภาพขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสหรือช่องทางให้เกิดความฉ้อฉลผิดจริยธรรมในวิชาชีพขึ้นได้

๔. ประชาชนขาดข้อมูลข่าวสาร ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมืองอย่างชัดเจน จึงทำให้ไม่มีโอกาสในการร่วมตัดสินใจและร่วมแก้ไขปัญห

๕. ปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบในภาครัฐ ซึ่งเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง และมีการร่วมกันการกระทำทุจริตอย่างเป็นกระบวนการ

จากสาเหตุดังกล่าว หากไม่ได้รับการจัดการแก้ไขและป้องกันโดยเร่งด่วนแล้วโอกาสการฟื้นตัวจากวิกฤติเศรษฐกิจของไทย อาจต้องใช้เวลาานานกว่าที่ควรจะเป็นดังนั้นการแก้ไขปัญหายังยั้งยืนก็คือ การขจัดสาเหตุของปัญหาดังกล่าวข้างต้น แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล (Good Governance) ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะองค์การภาครัฐได้ให้ความสำคัญ และนำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้กับการบริหารองค์การ หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) เกี่ยวข้องกับการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพสู่ประชาชน โดยมุ่งให้เกิดความเป็นอิสระในการบริหารงาน การ

^๔ สำนักความต่างประเทศ สป., “แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล” , <http://gotoknow.org/blog/dhama/104786>, (เข้าถึงเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๗).

ลดการควบคุม ให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายสถาบันที่ทำหน้าที่บริหารงานภาครัฐ นอกจากจะต้องกำหนดบทบาทของตนอย่างชัดเจนแล้วมีความพร้อมที่จะถูกตรวจสอบต่อแนวทางการใช้อำนาจในการดำเนินงาน

นอกจากนี้การบริหารงานภาครัฐได้ยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิผล มีประสิทธิภาพและความคุ้มค่า เปิดเผย โปร่งใส และเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งทำให้ส่วนราชการต่าง ๆ ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการคิดให้มุ่งเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง และวิธีการทำงาน เพื่อมุ่งไปสู่การเป็นองค์กรสมัยใหม่ ทำงานเชิงรุกแบบบูรณาการ คล่องตัว รวดเร็ว มีขีดสมรรถนะสูง และสามารถรองรับต่อโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงได้ตัวอย่างหนึ่งของการเปลี่ยนแปลง ประกอบกับการบริหารจัดการภาครัฐในปัจจุบันยังได้นำแนวคิดในเรื่องของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ หรือ New Public Management : NPM มาปรับใช้ โดยให้ความสำคัญต่อการรับผิดชอบต่อผลงาน การควบคุมผลสัมฤทธิ์ การเชื่อมโยงให้เข้ากับการจัดสรรทรัพยากรและการให้รางวัล การปรับโครงสร้างองค์กรให้เหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติงานสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจภาครัฐ เกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เกินจำเป็นประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการ รวมทั้งมีการติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มีฐานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งอยู่ในกำกับดูแลของรัฐ ถือเป็นกระจายอำนาจจากส่วนกลาง เพื่อให้ประชาชนได้มีการปกครองตามความต้องการของท้องถิ่น และเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน และมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ดังนี้

ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้^๕

(๑) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก

(๒) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

^๕ สำนักพัฒนาระบบรูปแบบและโครงสร้าง(สพร.), รวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น,(ม.ป.ท., ๒๕๕๐), หน้า ๘๒.

- (๓) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- (๔) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (๕) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- (๖) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- (๗) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (๘) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของ

ท้องถิ่น

(๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

- (๑) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- (๒) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (๓) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- (๔) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
- (๕) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- (๖) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- (๗) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- (๘) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- (๙) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (๑๐) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- (๑๑) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- (๑๒) การท่องเที่ยว
- (๑๓) การผังเมือง

จากเหตุผลสภาพและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี และเพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง สำหรับนำไป

^๖ เรืองเดียวกัน, หน้า ๘๒.

ประกอบการวางแผนกำหนดนโยบายการบริหารในด้านต่างๆ ภายในองค์กรให้มีความสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลและสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีแก่องค์กรบริหารส่วนตำบลอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความคิดเห็นการใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล บ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไขต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ความคิดเห็นการใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับใด

๑.๓.๒ เปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันหรือไม่

๑.๓.๓ ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการแก้ไขต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี โดยใช้หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ คือ หลักธรรมาภิบาล (Good governance) ซึ่งประกอบด้วยหลักสำคัญ ๖ ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชากรผู้ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไปที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี จำนวน ๖,๔๘๓ คน โดยกลุ่มสุ่ม

ตัวอย่าง ๓๖๔ คนได้มาโดยการเปิดตารางตามวิธีการของ เครซี่และมอแกน(Krejcie.r.v and Morgan D.W)

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านสถานที่

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การศึกษาวิจัยเฉพาะในองค์การบริหารส่วนตำบล บ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินการในการวิจัยในช่วง เดือน..ธันวาคม.....พ.ศ. ๒๕๕๕. ถึงเดือน....พฤษภาคม.. พ.ศ....๒๕๕๖....รวมระยะเวลา ..๖.... เดือน ที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

๑.๕.๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

๑.๕.๔ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง”การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี” ไว้ดังนี้

การบริหารงาน หมายถึง การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับด้านต่างๆ^๑ ตลอดจนการอำนวยความสะดวกเพื่อเป็นการส่งเสริมและปรับปรุงการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพโดยมีแผนปฏิบัติงาน ปฏิบัติการ นิเทศ ติดตาม และตรวจสอบการทำงานให้เป็นไปตามเป้าหมายของภารกิจที่ได้รับ

^๑ ดิน ปรัชญพฤทธิ์ ศัพท์ทางรัฐประศาสนศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.)

มอบหมาย รวมทั้งการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

อายุ หมายถึง ระยะเวลาที่คนคนหนึ่งมีชีวิตอยู่บนนับตั้งแต่เกิดมา หน่วยของอายุจะใช่เป็นวัน เดือน หรือ ปีก็ได้ แต่เมื่อใดหน่วยใดแล้ว จะนับอายุเต็มหน่วยนั้น เช่น อายุ ๑ วัน หมายถึงมีอายุครบ ๑ วันบริบูรณ์ ถ้ายังไม่ครบ ๑ วัน เรียกว่ามีอายุ ๐ วัน^๔

ระดับการศึกษา หมายถึง คุณวุฒิทางการศึกษาที่ได้รับ สำหรับผู้ที่กำลังศึกษา หมายถึงระดับชั้นที่กำลังเรียน หรือที่ผ่านมาเป็นตน

อาชีพ หมายถึง การทำมาหากิน ทำธุรกิจ ตามความชอบหรือความถนัด ได้รับค่าตอบแทนเป็นค่าจ้าง หรือเงินเดือน

หลักธรรมาภิบาล หมายถึง หลักการพื้นฐาน ๖ ประการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ได้แก่หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า

หลักนิติธรรม หมายถึง การที่องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติเกี่ยวกับการตรากฎหมาย กฎข้อบังคับให้ทันสมัย และเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน และชุมชนยอมรับปฏิบัติตามกฎหมาย

หลักคุณธรรม หมายถึง การปฏิบัติงานที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ยึดหลักความถูกต้องให้เป็นไปตามระเบียบ กฎหมายที่กำหนดไว้

หลักความโปร่งใส หมายถึง การที่องค์การบริหารส่วนตำบล มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมาให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูล ได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบได้ โดย ถือปฏิบัติในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ.๒๕๓๕

หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้บริหาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น การประเมินผลงานของ องค์การบริหารส่วนตำบล

หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างเคร่งครัดโดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อประชาชน ได้แก่การตระหนักในหน้าที่ ที่จะต้องปฏิบัติต่อ

^๔ พจนานุกรมศัพท์ประชากรศาสตร์ แห่งราชบัณฑิตยสถาน

ประชาชนใส่ใจต่อปัญหาของชุมชนมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้บรรลุผล และกล้ายอมรับผลการกระทำ

หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ทรัพยากรงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ได้แก่ การจัดซื้อ-จัดจ้างที่มุ่งให้เกิดการประหยัดมีการจัดลำดับขั้นการดำเนินงาน การจัดตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ

การกระจายอำนาจ หมายถึง การถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบในการตัดสินใจทางการบริหาร จากองค์การบริหารส่วนกลางไปสู่องค์กร หน่วยงานระดับล่าง หรือส่วนท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง หน่วยราชการบริหารส่วนท้องถิ่นที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้นให้เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นในระดับตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจตัดสินใจในการบริหารงานของตำบล ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ตามที่กฎหมายกำหนดไว้

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลและเป็นตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๔๖

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีที่มาจากการเลือกตั้ง หมู่บ้านละ ๒ คน และไม่ดำรงตำแหน่งทางฝ่ายบริหาร

พนักงานส่วนตำบล หมายถึง บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับเงินเดือนจากงบประมาณหมวดเงินเดือนขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบไปด้วย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หัวหน้าส่วนโยธา หัวหน้าส่วนการคลัง หัวหน้าส่วนส่งเสริมเกษตร ส่วนสวัสดิการสังคม ส่วนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

ประชาชน หมายถึง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

๑.๓ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

๑.๓.๑ ได้ทราบความคิดเห็นการใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

๑.๓.๒ ได้ทราบเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

๑.๓.๓ ได้ทราบปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไขต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล บ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร
- ๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาล
- ๒.๓ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล
- ๒.๔ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น
- ๒.๕ แนวคิดของการปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๒.๖ บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง
- ๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - ๒.๗.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร
 - ๒.๗.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับธรรมาภิบาล
 - ๒.๗.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล
 - ๒.๗.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร

แนวคิดการบริหารได้รับการพัฒนาขึ้นมาตามแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ จนเกิดเป็นทฤษฎีการบริหารที่มุ่งจะวิเคราะห์ศึกษาถึงการบริหารอย่างเป็นระบบ โดยเฮนรี ฟาโย นักบริหารชาวฝรั่งเศส ซึ่งได้วางรากฐานสำคัญของทฤษฎีการบริหารทั่วไปอันเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง ด้วยหน้าที่ในการบริหาร ๕ ประการคือ การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชา การประสานงาน และการควบคุม^๑ ต่อมาได้พัฒนาและปรับปรุงจนกลายเป็นตำราการบริหาร และ

^๑ เฮนรี ฟาโย. ถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ทฤษฎีองค์การ: ฉบับมาตรฐาน, (กรุงเทพมหานคร:ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๖๘-๖๙.

ในยุคปัจจุบันนี้ ได้มีนักวิชาการ และนักบริหารตลอดจนนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ให้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการบริหารไว้หลายทัศนะ ดังนั้นผู้วิจัย จึงได้รวบรวมความหมายแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร ที่นักวิชาการต่าง ๆ ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ ดังนี้

๒.๑.๑ ความหมายของการบริหาร

การบริหาร (Administration) เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์การ เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะชี้ให้เห็นความสำเร็จ หรือความล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม ความก้าวหน้าของวิทยาการต่าง ๆ การบริหารเป็นมรรคที่สำคัญจะนำไปสู่ความก้าวหน้า การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การซึ่งมีการวินิจฉัยสั่งการ นักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ การวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหาร และความเจริญเติบโตของการบริหารชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวหรือองค์การใดย่อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม

นักบริหาร นักวิชาการในประเทศและต่างประเทศ และนักการศึกษามากมายหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้หลายทัศนะ เป็นต้นว่า

ดิน ปรัชญพฤทธิ ได้ให้ความหมายของการบริหาร ว่าหมายถึง กระบวนการนำเอาการตัดสินใจ และนโยบายไปปฏิบัติ ส่วนการบริหารรัฐกิจนั้น หมายถึง ความเกี่ยวข้องกับการนำเอานโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ^๒

พิทยา บวรวัฒนา ได้ให้ความหมายของ การบริหารว่าเป็นเรื่องของการนำเอากฎหมายและนโยบายต่างๆ ไปปฏิบัติให้เกิดผล ซึ่งเป็นหน้าที่ของข้าราชการที่จะทำงานด้วยความเต็มใจ ด้วยความเที่ยงธรรมและอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้^๓

มัลลิกา ดันสอน ได้ให้ความหมายของการบริหาร(Administration) ว่าหมายถึงการกำหนดแนวทางหรือนโยบาย การสั่งการ การอำนวยการ การสนับสนุน และการตรวจสอบ ให้ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ^๔

^๒ ดิน ปรัชญพฤทธิ, ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๓๕), หน้า ๘.

^๓ พิทยา บวรวัฒนา, การบริหารเชิงบูรณาการ, (นนทบุรี : สำนักงานข้าราชการพลเรือน. ๒๕๕๖), หน้า ๒.

^๔ มัลลิกา ดันสอน, การจัดการยุคใหม่, (กรุงเทพมหานคร : เอ็กสเปอร์เน็ท จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๑๐.

สุธี สุทธิสมบูรณ์ และสมาน รัชสิโยภยกุล ได้ให้ความหมายของการบริหาร หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยต่างๆ อันได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และวิธีการปฏิบัติงาน (Method) เป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังมีความหมายของการบริหารที่กล่าวถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร^๕

วิช วิษณุภาวรรณ กล่าวว่ากระบวนการบริหารเกิดได้หลายแนวคิด เช่น โปสค์คอร็บ (POSDCoRB) เกิดจากแนวคิดของลูเธอร์ กุลลิค (Luther Gulick) และลินดอล เออร์วิค (Lyndall Urwick) ประกอบด้วยขั้นตอนการบริหาร ๗ ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การปฏิบัติงานบุคคล (Staffing) การอำนวยความสะดวก (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) ขณะที่กระบวนการบริหารตามแนวคิดของเฮนรี ฟาโยล (Henry Fayol) ประกอบด้วย ๕ ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุมงาน (Controlling) หรือรวมเรียกว่า พอคค์ (POCCC)^๖

สมยศ นาวิการ ให้ความหมายว่า การบริหารเป็นกระบวนการของการวางแผนการจัดองค์การและสั่งการควบคุมกำกับ ความพยายามของสมาชิกขององค์การและใช้ทรัพยากรอื่นๆ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้

ลักษณะที่สำคัญของการบริหาร การบริหารมีลักษณะสำคัญ ๘ ประการ^๗ ดังนี้

๑.การบริหารเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่ง มิใช่บุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งถ้าจะกล่าวถึงบุคคลผู้ทำหน้าที่บริหารนั้นก็เรียกว่าผู้บริหาร

๒.การบริหารเป็นงานที่จุดหมายทั้งนี้หมายความว่า ในการบริหารงานนั้นจำเป็นต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดหมายไว้ก่อน ไม่ว่าจะกำหนดไว้อย่างชัดเจนหรือไม่ก็ตามส่วนการบริหารนั้นจะเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้สำเร็จตามจุดหมาย

๓.การบริหารเป็นแนวทางสำคัญที่มีอิทธิพลต่อสังคมภายใน และภายนอกองค์กรดังเช่นถ้าผู้บริหารต้องการจะปรับปรุงวิธีปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ก็อาจได้โดยการจัดหา

^๕สุธี สุทธิสมบูรณ์, หลักการบริหารเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : สวัสดิการสำนักพิมพ์ ก.พ., ๒๕๓๖), หน้า ๑๒.

^๖วิช วิษณุภาวรรณ, การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น : สหรัฐอเมริกา อังกฤษฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย, (กรุงเทพมหานคร : ไพร่เพช, ๒๕๔๕), หน้า ๓

^๗ สมยศ นาวิการ, การบริหารเชิงกลยุทธ์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ บรรณกิจ, ๒๕๔๔), หน้า ๗๘.

เครื่องจักรเครื่องมืออันทันสมัยมาใช้ จัดการฝึกอบรมคนงานให้มีความสามารถยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดีต่อองค์กรและผู้ปฏิบัติงานด้วย ตัวอย่างผลกระทบต่องานภายนอกเป็นต้นว่าถ้าองค์กรนั้นๆ มีนโยบายที่จะทำประโยชน์ต่อสังคม เช่น ส่งเสริมการศึกษาในชุมชนโดยให้ทุนการศึกษา หรือบริจาคเงินก่อสร้างโรงเรียนก็นับว่าองค์กรนั้นมีส่วนช่วยพัฒนาสังคมภายนอกองค์กรหรือองค์กรบางแห่งอาจไม่นำพาต่อความเดือดร้อนรำคาญ ซึ่งองค์กรของตนก่อขึ้น เช่น สิ่งเหล่านี้ย่อมเป็นผลของการบริหารอันมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

๔.การบริหารเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสามารถของกลุ่มคน ธุรกิจก่อตั้งขึ้น เพื่อดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์โดยกลุ่มคน มิใช่เป็นความสามารถของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพียงบุคคลเดียวเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะว่าคนเราย่อมมีขอบเขตความสามารถจำกัด ทั้งด้านกำลังกาย กำลังสมองและเวลา จึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากบุคคลมาช่วยกัน

๕.การบริหารจะได้รับผลสำเร็จด้วยดีก็แต่โดยการร่วมแรงร่วมใจของบุคคลอื่นๆ นอกเหนือไปจากเจ้าของธุรกิจ ทั้งนี้เนื่องจากบรรดาเจ้าของ เช่น ผู้ถือหุ้นอาจไม่มีเวลาหรือความสามารถในการบริหารจึงต้องจัดหาผู้อื่นที่มีความสามารถในการบริหารจึงต้องจัดหาผู้อื่นที่มีความสามารถในการบริหารให้มาบริหารในองค์กร

๖.การบริหารจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้โดยการใช้ความรู้ความชำนาญและการฝึกฝนอบรมทางด้านบริหารมาโดยเฉพาะ จึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการบริหารเป็นวิชาชีพอย่างหนึ่ง ผู้บริหาร โดยเฉพาะผู้บริหารสูงสุดไม่จำเป็นต้องมีความรู้ทางเทคนิคในการปฏิบัติโดยตรง แต่ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความชำนาญในการบริหารอันได้แก่การวางแผน การจัดองค์การ ฯลฯ

๗.การบริหารเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตนไม่สามารถมองเห็นได้ แต่สิ่งที่จะแสดงให้เห็นว่าการบริหารดำเนินไปอย่างไร ได้ผลดีหรือไม่เพียงใดนั้น ก็คือผลงาน เพราะว่าผลงานจะเป็นเครื่องวัดความสามารถทางการบริหาร

๘.เจ้าของธุรกิจไม่จำเป็นต้องทำหน้าที่ผู้บริหารเสียเองโดยทั่วไปแล้ว (ยกเว้นองค์กรขนาดเล็ก) คณะผู้บริหารมักจะเป็นกลุ่มบุคคลอื่นๆที่มีความสามารถทางการบริหารทำหน้าที่ในนามของเจ้าของธุรกิจ

ธงชัย สันติวงษ์ ได้ให้ความหมายของการบริหารงานว่า การบริหารหมายถึงภาระหน้าที่ของผู้นำของกลุ่ม ซึ่งจะต้องจัดการให้ทรัพยากรทั้งที่เป็นตัวคน และวัสดุสามารถประสานเข้า

ด้วยกัน เพื่อร่วมกันทำงานเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพได้ และขณะเดียวกันจะต้องจัดการนำองค์การให้สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างดีที่สุด^๔

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ ให้ความหมายของการบริหารจัดการ (Management) หมายถึงกระบวนการของการมุ่งสู่เป้าหมายขององค์การจากการทำงานร่วมกันโดยใช้บุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ หรือกระบวนการออกแบบและรักษาสภาพแวดล้อมที่บุคคลทำงานร่วมกันในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทรัพยากรทางการบริหารจัดการ 6 M,S (Management resources) ประกอบด้วย

- (๑) คน (Man)
- (๒) เงิน (Money)
- (๓) วัสดุดิบ (Material)
- (๔) เครื่องจักร (Machine)
- (๕) วิธีการจัดการ (Method)
- (๖) ตลาด (Market)^๕

พิทยา บวรวัฒนา กล่าวว่าการบริหารเป็นเรื่องของการนำเอากฎหมายและนโยบายต่างๆ ไปปฏิบัติให้เกิดผลซึ่งเป็นหน้าที่ของข้าราชการที่จะทำงานด้วยความเต็มใจด้วยความเที่ยงธรรม และอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้^๖

ธีรวุฒิ บุญยโสภณ และวีระพงษ์ เจริญจิระรัตน์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การบริหารหรือการจัดการ คือ กระบวนการอย่างหนึ่งภายในองค์การซึ่งมีลำดับการทำงานเป็นขั้นตอน มีกลุ่มบุคคลเป็นกลไกสำคัญในการบริหารงาน มีเงินทุนเครื่องจักร และวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบด้วย^๗

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่

^๔ ธงชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗), หน้า ๒๖.

^๕ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่บริษัทธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๑.

^๖ พิทยา บวรวัฒนา, การบริหารเชิงบูรณาการ, (นนทบุรี : สำนักงานข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

^๗ ธีรวุฒิ บุญยโสภณ และวีระพงษ์ เจริญจิระรัตน์, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : อักษรปริทรรศน์, ๒๕๓๔), หน้า ๑๒.

บุคคลร่วมกันกำหนดขึ้น โดยใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบและใช้ทรัพยากรชนิดต่าง ๆ อย่างเหมาะสม^{๑๒}

นิพนธ์ กินาวงศ์ ให้ความหมายของการบริหารว่า“การร่วมมือกันทำงานของบุคคล ตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ในการทำงานร่วมกัน ในการร่วมมือทำงานนั้น จะต้องมีการบริหารจัดการหรือเรียกว่าผู้บริหารและจะต้องจัดในรูปขององค์การ”^{๑๓}

บุญช่วย ศิริเกษ ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร คือ การทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยวิธีการดำเนินการตามกระบวนการบริหาร ซึ่งผู้บริหารจะต้องใช้ทั้งอำนาจหน้าที่ ภาวะผู้นำ ทักษะทางการบริหาร และความรู้ทางการบริหารด้วย^{๑๔}

บรรจบ เนียมมณี ให้ความหมายว่า การบริหารคือ กิจกรรมต่างๆที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาทำงานร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือ หลายๆอย่างร่วมกัน โดยประกอบไปด้วยส่วนต่างๆดังนี้^{๑๕}

- ๑) บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป
- ๒) ต้องมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน
- ๓) ต้องมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการกระทำร่วมกันเด่นชัด
- ๔) วัตถุประสงค์นั้นๆต้องตรงกันในหมู่บุคคลผู้ร่วมกระทำการ

ประพันธ์ สุริหาร ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การบริหารเป็นกิจกรรมของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมกันทำกิจการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยการใช้กระบวนการและทรัพยากรที่เหมาะสม^{๑๖}

ประถม แสงสว่าง กล่าวว่า การบริหารเป็นศาสตร์ เพราะมีทฤษฎีและหลักการมากมาย ในการบริหารที่นำมาทดลองได้ พิสูจน์ได้ว่าเป็นจริง การนำไปใช้ให้ได้ผลหรือไม่ นั่นเป็นศิลป์

^{๑๒} นพพงษ์ บุญจิตราดุล, หลักการบริหารการศึกษาทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓), หน้า ๑๓.

^{๑๓} นิพนธ์ กินาวงศ์, หลักการบริหารการศึกษา, (พิษณุโลก : ภาควิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๓), หน้า ๑๖.

^{๑๔} บุญช่วย ศิริเกษ, พฤติกรรมองค์การในการบริหารการศึกษา, (เลข : สถาบันราชภัฏเลย, ๒๕๔๐), หน้า ๓.

^{๑๕} บรรจบ เนียมมณี, หลักการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๓), หน้า ๒๖๑.

^{๑๖} ประพันธ์ สุริหาร, หลักและระบบการบริหารการศึกษา, (ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๑), หน้า ๒๕.

คือ ผู้นำไปใช้ต้องมีศิลปะ การบริหารยังอาจ หมายถึง การวางแผน (Planning) การดำเนินงานตามแผน (Execution) ซึ่งประกอบด้วยการทำงาน (Sharing) การร่วมมือ (Participating) การประสานงานกัน (Coordination) และการประเมินผล (Evaluation)^{๑๗}

ดอน เฮลลรีเกิล (Don Hellriegel) กล่าวว่า “Management” หมายถึง ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น^{๑๘}

เดล โยเดอร์ (Dale Yoder) กล่าวว่า หมายถึง การนำไปสู่กระบวนการของการทำกิจการที่มีการวางแผน (Planning) การอำนวยการ (Directing) และความร่วมมือ (Coordinating) โดยเฉพาะกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ^{๑๙}

แฮมป์แมน (E.N. Chapman) กล่าวว่า หมายถึง การขับเคลื่อนงานภายในองค์กรให้เดินไปข้างหน้าโดยอาศัยผู้อื่นด้วยการเป็นผู้นำ (Leadership) การแนะแนว (Guiding) และการกระตุ้น (Motivative) ควรพิจารณาของผู้อื่นเพื่อสู่เป้าหมายขององค์กร และยังรวมไปถึงการให้กำลังใจ (Inspiring) การสื่อสาร (communicating) การวางแผน (Planning) และการจัดการ (Management)^{๒๐}

สรุปได้ว่าการบริหารเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กร เพราะเป็นเครื่องมืออันสำคัญในอันที่จะชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จ หรือล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพ หรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าการบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์กร มีลักษณะการวินิจฉัยสั่งการ นักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ เพราะการวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงความสามารถของนักบริหารและการเจริญเติบโตของการบริหาร ชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวองค์กรใดย่อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของบุคคลในสังคม

^{๑๗} ประถม แสงสว่าง, การบริหารการศึกษาเบื้องต้น (Introduction to Educational Administration), (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ประจักษ์, ๒๕๒๕), หน้า ๑๕.

^{๑๘} Don Hellriegel, **Management** (third edition, Addison - Wesley Publishing Company, Inc., 1982), p.6.

^{๑๙} Dale Yoder, **Personnel Principles and Policies**, (fourth printing, Englewood Cliffs : New Jersey Prentice - Hall, Inc. 1956), p.7.

^{๒๐} E.N. Chapman, **Supervisor Survival Kit**, (second edition, California : Science Research Associates Inc., 1995), p.3.

๒.๑.๒ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร

การบริหารโดยทั่วๆ ไปจะมีลักษณะเป็นกระบวนการวิธี หรือเป็นการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน หรือเป็นลำดับรายการในการบริหาร ซึ่งในการบริหารนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์การก่อนหลังว่าจะต้องทำอะไรก่อนและต่อๆ ไปจะทำอะไร ซึ่งจัดว่าเป็นหลักเกณฑ์วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) กระบวนการบริหารจะกำหนดขอบเขต และหน้าที่ตามขั้นตอนต่างๆ ไว้อย่างชัดเจน มีนักวิชาการ และนักบริหารตลอดจนนักการศึกษาได้ให้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการบริหารไว้หลายทัศนะ เป็นต้นว่า

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) กล่าวถึง การบริหารเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Getting things done through other people) และกล่าวว่าหน้าที่ของผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาของผู้บริหารให้สำเร็จ มี ๕ ประการ ตามคำย่อภาษาอังกฤษว่า “POSDC”^{๒๑} ดังนี้ คือ

๑. P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางในการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

๒. O คือ Organizing หมายถึง การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

๓. S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

๔. D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและต้องมีภาวะผู้นำ

๕. C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของ การปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

อนึ่งยังมีนักวิชาการที่ได้เสนอความคิดเห็นที่เพิ่มเติมไว้ คือ

สุปรีชา กมลาคณ์ อธิบายว่า แนวคิดการบริหารได้รับการพัฒนาขึ้นมาตามแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ จนเกิดเป็นทฤษฎีการบริหารที่มุ่งจะวิเคราะห์ศึกษาถึงการบริหารอย่างเป็นระบบ โดยเฮนรี ฟาโย นักบริหารชาวฝรั่งเศส ซึ่งได้วางรากฐานสำคัญของทฤษฎีการบริหารทั่วไปอันเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง ทฤษฎีอันหนึ่งที่ว่าด้วยหน้าที่ในการบริหาร ๕ ประการคือ การวางแผน การจัดองค์กร การบังคับบัญชา การประสานงาน และการควบคุม ต่อมาได้พัฒนาและ

^{๒๑}พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีในการบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๓-๕.

ปรับปรุงจนกลายเป็นตำราการบริหาร เช่น ทฤษฎีของลูเธอร์ กูลิค ศาสตราจารย์การบริหารรัฐกิจชาวอเมริกัน ที่ได้ขยายแนวคิดของฟาโย กำหนดหน้าที่ในการบริหารที่เรียกกันว่า POSDCoRB :Planning (การวางแผน) Organizing (การจัดองค์การ) Staffing (การจัดบุคคลเข้าทำงาน) Directing (การสั่งการหรืออำนวยการ) Coordinating (การประสานงาน) Reporting (การรายงานผลการปฏิบัติงาน) Budgeting (การงบประมาณ)^{๒๒}

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการบริหารของนักวิชาการต่างประเทศ เช่น เทเลอร์ (Frederick W. Taylor) บิดาแห่งการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ได้พัฒนาการบริหารมีพื้นฐานอยู่ในหลักการ (Principles) ที่สำคัญ ๔ ประการ^{๒๓} คือ

๑.ต้องมีการคิดค้นและกำหนดวิธีที่ดีที่สุด (One Best Way) สำหรับงานแต่ละอย่างคือ ต้องมีการกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุดที่ช่วยให้สามารถทำงานเสร็จลงไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์ มาตรฐานของงานจะต้องมีการจัดวางเอาไว้ โดยมีหลักเกณฑ์ที่ได้พิสูจน์มาแล้ว ว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดจริง และในเวลาเดียวกันการจ่ายผลตอบแทนแบบจูงใจต่างๆ ก็ช่วยให้ตามผลผลิตทั้งหมด

๒.ต้องมีคัดเลือกและพัฒนาคนงาน โดยตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของการรู้จักงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับคนงาน นอกจากนี้ต้องมีการอบรมคนงานให้รู้จักวิธีการทำงานที่ถูกวิธีด้วย และในการคัดเลือกคนงานจะต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษที่จะให้ได้คนที่มีความสมบัติที่ดีที่สุดตรงตามงานที่จะให้ทำ

๓.ด้วยวิธีการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับวิธีการทำงาน ควบคู่กับการพิจารณาคนงานนี้ คนงานจะไม่คัดค้านต่อวิธีทำงานใหม่ที่ได้กำหนดขึ้นเพราะโดยหลักเหตุผลคนงานทุกคนจะเห็นจริงถึงโอกาสที่เขาจะได้รับรายได้สูงขึ้นจากการทำงานถูกวิธีที่จะช่วยให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น

๔.การประสานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารและคนงาน ฝ่ายบริหารควรจะได้ประสานอย่างใกล้ชิดเป็นประจำกับคนงานที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน แต่ต้องไม่ใช่โดยการลงมือปฏิบัติงานที่ควรจะเป็นงานของคนงานเท่านั้น

หลักการดังกล่าว พบว่าวิธีการต่างๆ ล้วนแต่เป็นวิธีการที่มีหลักเกณฑ์ตามหลักวิทยาศาสตร์ ทำให้เกิดทฤษฎีการบริหารขึ้นมาและได้เสนอแนะว่า ผู้บริหารต้องมีบทบาทเป็นจุด

^{๒๒} สุปริชา กมลასน์, พลอากาศโท หม่อมหลวง, กลยุทธ์การบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๔๕), หน้า ๒.

^{๒๓} เทเลอร์, อังถึง ชงชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๑), หน้า ๔๗-๔๘.

กลางของปัญหาและความสำเร็จของกลุ่มที่จะต้องรับผิดชอบนำเอาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของกลุ่มมาวิเคราะห์และปรับปรุงหาทางออกให้ได้เป็นผลดีที่สุดสำหรับกลุ่ม ให้ดีขึ้นและมากขึ้นเรื่อยๆ และยังคงคล้องกับทฤษฎีการบริหารของ เฮนรี ฟาโย (Henry Fayol) ได้เสนอทฤษฎีการบริหารโดย มีความเชื่อว่า เป็นไปได้ที่จะหาทางศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (Administrative) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาลโดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหาร (Management Functions) ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทาง การบริหาร ๕ ประการ คือ

๑.การวางแผน (Planning) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำ การคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็นแผนปฏิบัติงาน หรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้เพื่อเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

๒.การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีโครงของงานต่างๆ และอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของ และตัวคน อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมในอันที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

๓.การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งการงานต่างๆ ของผู้อยู่ได้บังคับบัญชา ซึ่งจะกระทำให้ผลสำเร็จด้วยดี โดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี จะต้องเข้าใจคนงานของตน จะต้องเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานของคนงานและองค์การที่มีอยู่รวมถึง จะต้องมีการติดต่อสื่อสารกับผู้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดทั้งขึ้นและลง นอกจากนี้ยังต้องการประเมินโครงสร้างขององค์การและผู้อยู่ได้บังคับบัญชาของตนเป็นประจำอีกด้วย หากโครงสร้างขององค์การที่เป็นอยู่ไม่เหมาะสมก็จำเป็นต้องปรับปรุงเช่นเดียวกัน ถ้าผู้อยู่ได้บังคับบัญชาคนใดหย่อนประสิทธิภาพ การไล่ออกเพื่อปรับปรุงกำลังคนที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำ

๔.การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้ และกำกับให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

๕.การควบคุม (Controlling) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่างๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้แล้ว^{๒๔}

นอกจากทฤษฎีการบริหาร ๕ ประการนี้ ฟาโย (Fayol) ยังได้กำหนดหลักการในการบริหารจัดการขึ้นอีก ๑๔ ประการเป็นส่วนประกอบสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารจัดการ ดังนี้

^{๒๔} Price, Alan, **Human Resource Management**, In a Business Context, 2 edition, (London :Thomson Learning, 2004), p. 110.

๑.การแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) ฟาโย ได้เสนอว่า คนงานควรจะได้รับการมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติมากขึ้น หรือได้รับการกระตุ้นให้มีความรับผิดชอบ ในผลลัพธ์ของงานมากขึ้น ซึ่งหลักการนี้จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์กรยุคปัจจุบันได้

๒.อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) แวเปออร์และฟาโย ได้ให้ความสำคัญของอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการของแวนเปออร์จะได้มาจากตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหารในสายการบังคับบัญชา ส่วนอำนาจหน้าที่แบบไม่เป็นทางการจะได้รับจากความชำนาญงานของบุคคล (Expertise) ความรู้ทางด้านเทคนิค (Technical Knowledge) ความมีคุณค่าทางศีลธรรม (Moral Worth) และความสามารถในการนำ (Leading) และสร้างความผูกพันกับผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนเห็นว่าอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบควรอยู่คู่กัน

๓.การมีผู้บังคับบัญชาคนเดียว (Unity of Command) ฟาโย กล่าวว่าคำสั่งสองคำสั่ง (Dual Command) อาจก่อให้เกิดปัญหาในการทำงาน เช่น การรายงานจะมีความเกี่ยวข้อง ในเมื่อผู้ควบคุมสองคนได้ให้คำสั่งกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว ทำให้เกิดการสับสนในบางสถานการณ์ คำสั่งสองคำสั่งนี้ทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ผู้บังคับบัญชา และทำให้เกิดการสับสนในลำดับชั้นของอำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการ (Formal Hierarchy of Authority) การประเมินอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารในระบบผู้บังคับบัญชาสองคนจะเป็นการยาก และผู้บริหารจะไม่สนใจในความรู้สึกของผู้ใต้บังคับบัญชามากจะ โกรธและอาจไม่ให้ความร่วมมือในอนาคตถ้าผู้ใต้บังคับบัญชาไม่เชื่อฟัง

๔.สายการบังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ (Line of Authority) เป็นสายการบังคับบัญชาจากผู้บริหารในระดับบนสู่ผู้ปฏิบัติงานในระดับล่างขององค์กร ความสัมพันธ์ของการจำกัดความยาวของสายการบังคับบัญชา โดยการควบคุมจำนวนของระดับในลำดับชั้นของการบริหารจัดการจำนวนที่ดีที่สุดในการบังคับบัญชา (Hierarchy) คือความยาวของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้บริหารระดับสูงและพนักงานระดับล่าง รวมถึงความล่าช้าใน การวางแผน(Planning) และการจัดการ (Organizing) ซึ่งการจำกัดจำนวนของระดับชั้น การบังคับบัญชาให้น้อยลงจะทำให้ปัญหาในการติดต่อสื่อสารลดลง และองค์กรจะมีการปฏิบัติงานที่รวดเร็วและมีความยืดหยุ่นมากขึ้น ภายในองค์กรได้มีการแบ่งแยกแผนกต่างๆ ซึ่งแต่ละแผนกจะมีระดับชั้นการบังคับบัญชาโดยผู้บริหารในระดับกลางและระดับต้นของสาย การบังคับบัญชาแต่ละแผนกต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้จัดการในระดับเดียวกันในแผนกอื่นๆ ซึ่งปฏิสัมพันธ์นี้ช่วยในการตัดสินใจให้เร็วขึ้น เนื่องจากผู้บริหารจะรู้จักบุคคลอื่น และรู้วิธีการในการแก้ปัญหาเพิ่มมากขึ้น สำหรับการทำงานข้ามแผนกหรือการทำงานข้ามสายนั้นเป็นการสร้างทีมงานข้ามสาย ซึ่งสามารถควบคุมโดยผู้นำของแต่ละทีม

๕.การรวมอำนาจ (Centralization) เป็นการรวมอำนาจของการบังคับบัญชาไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงขององค์กร ซึ่งอำนาจหน้าที่จะไม่ได้รวมไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงของสาย การบังคับบัญชา แต่เป็นการกำหนดว่า ควรมีการรวมอำนาจไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงเท่าไร อย่างไรและมีการกระจายอำนาจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาและคนงานในระดับล่างอย่างไร สิ่งนี้ถือว่ามีความสำคัญเนื่องจากถ้าจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของพนักงานในทุกระดับขององค์กร

๖.การมีเป้าหมายเดียวกัน (Unity of Direction) เป็นการออกแบบหรือกำหนดแผนในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและคนงานที่ใช้ทรัพยากรขององค์กร องค์กรใดที่ไม่มี การวางแผนจะทำให้ขาดประสิทธิภาพและขาดประสิทธิผล ซึ่งจะไม่มีการมุ่งไปสู่กิจกรรมของกลุ่มหรือกิจกรรมของบุคคล แต่การวางแผนจะเริ่มที่ผู้บริหารระดับสูงทำงานเป็นทีมร่วมกับกลยุทธ์ขององค์กร ซึ่งจะต้องมีการติดต่อกับผู้บริหารในระดับกลางที่มีส่วนในการตัดสินใจว่า จะใช้ทรัพยากรขององค์กรอย่างไรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกลยุทธ์ หลักการในข้อนี้ ยึดหลักว่ากิจกรรมของแต่ละกลุ่มต้องมีจุดหมายและแผนเดียวกัน

๗.หลักความเสมอภาค (Equity) ความเสมอภาคคือ ความเป็นธรรม (Justice)ความยุติธรรม (Impartiality) และความเหมาะสม (Fairness) สำหรับสมาชิกทุกคนภายในองค์กรซึ่งในปัจจุบันพนักงานมีความต้องการความเสมอภาคมากขึ้นเป็นการจัดการที่ใช้หลักความเท่าเทียมกัน

๘.การออกคำสั่ง (Order) วิธีการจัดการซึ่งอยู่ในตำแหน่งนั้นในการจัดหาเพื่อให้องค์กรได้รับประโยชน์สูงสุด และเป็นการจัดหางานให้แก่พนักงานโดยใช้ผังองค์กร(Organization Chart) เพื่อแสดงให้เห็นถึงตำแหน่งและหน้าที่ของพนักงานแต่ละคน และเป็นการชี้ชัดว่าตำแหน่งของพนักงานแต่ละคนอาจจะมีการเลื่อนขึ้นได้ในอนาคต การวางแผนเกี่ยวกับอาชีพได้รับความสนใจมากขึ้นในองค์กรยุคปัจจุบัน เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์ถือว่า มีความจำเป็นที่จะต้องให้การฝึกอบรม (Training) และการพัฒนากำลังแรงงาน (Developing) โดยองค์กรจะกำหนดตำแหน่งหน้าที่สำหรับทุกคน และทุกคนจะเข้าใจตำแหน่งหน้าที่ของตน

๙.ความคิดริเริ่ม (Initiative) เป็นความสามารถของบุคคลในการกระทำสิ่งต่างๆโดยปราศจากการสั่งการจากผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารจะต้องกระตุ้นให้พนักงานมีความคิดริเริ่มซึ่งความคิดริเริ่มนี้นับถือว่าเป็นจุดแข็งขององค์กร เนื่องจากจะสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ๆได้ ผู้บริหารมีความต้องการทักษะ (Skill) และไหวพริบ (Tact) เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างองค์กรและความต้องการของพนักงาน และความสามารถ (Ability) จะทำให้เกิดความสมดุล ซึ่งเป็นสิ่งที่ยึดผู้บริหารระดับสูงในการพัฒนาและการบริหารงาน

๑๐.ความมีระเบียบวินัย (Discipline) เป็นการมุ่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการเชื่อฟัง (Obedience) อำนาจ (Energy) คำขอหรือ (Application) และลักษณะของการแสดงความนับถือ

ออกมา สำหรับอำนาจของผู้บังคับบัญชา ความมีระเบียบวินัยเป็นบุคลิกลักษณะที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารหลายๆ คนที่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้ปฏิบัติงานทั้งหมดและทำงานอย่างเข้มแข็งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ความมีระเบียบวินัยจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในองค์กรกับคุณสมบัติของผู้ภายในองค์กร และเป็นความสามารถของผู้บริหารในการที่จะปฏิบัติตามอย่างยุติธรรมอีกด้วย

๑๑.ค่าตอบแทน (Remuneration of Personnel) การให้รางวัลประกอบด้วยโบนัสและแผนการแบ่งกำไร เป็นการช่วยกระตุ้นการทำงานของพนักงานได้ การให้หรือการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่พนักงานมีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จขององค์กร ระบบรางวัลที่มีประสิทธิภาพสามารถให้ความยุติธรรมทั้งพนักงานและองค์กร รวมทั้งสามารถกระตุ้นผลผลิตเพิ่มโดยการให้รางวัล เพื่อเป็นการสนับสนุนให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น โดยยึดหลักว่าการจ่ายค่าตอบแทนควรยุติธรรมและตอบสนองความพึงพอใจสูงสุดทั้งนายจ้างและลูกจ้างเท่าที่จะทำได้

๑๒.ความมั่นคงในงาน (Stability of Tenure of Personnel) ความมั่นคงในงานมีความสำคัญต่อการจ้างงานระยะยาว เมื่อพนักงานอยู่ในองค์กรซึ่งมีแนวโน้มจะทำงานเป็นทีมเป็นระยะเวลานาน โดยพยายามพัฒนาทักษะและปรับปรุงความสามารถในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรขององค์กร การจ้างงานระยะยาวเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้อธิบายการประสบความสำเร็จของบริษัทขนาดใหญ่ในญี่ปุ่น

๑๓.ผลประโยชน์ส่วนตัวมีความสำคัญน้อยกว่าผลประโยชน์ขององค์กร (Subordination of individual interests to the common interest) ผลประโยชน์ขององค์กรถือว่าเป็นประโยชน์ของทุกๆ คน หรือของทุกกลุ่มในองค์กร ในขณะที่องค์กรยังดำเนินกิจการอยู่จะต้องมีการกำหนดผลประโยชน์เพื่อให้เกิดความยุติธรรมระหว่างองค์กรและสมาชิกภายในองค์กร

๑๔.ความสามัคคี (Sprit de corps) เป็นความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกภายในองค์กรที่ช่วยสนับสนุนการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม ในการออกแบบประยุกต์ของอำนาจหน้าที่ตามลำดับชั้นภายในองค์กร และสิทธิในการสั่งการ หรือการบริโภค และความร่วมมือกัน ถือว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญในการที่ทำให้้องค์การบรรลุผลสำเร็จและมีการพัฒนาความสามัคคีจะสามารถบรรลุผลสำเร็จได้หากมีการติดต่อกันระหว่างผู้บริหารและคนงาน โดยการติดต่อเพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่สำคัญ เพราะความสามัคคีคือพลัง เมื่อสมาชิกมีความสามัคคีกันสูงก็จะทำให้้องค์การมีความแข็งแกร่ง^{๒๕}

^{๒๕} เฮนรี ฟาโย. ถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ทฤษฎีองค์กร:ฉบับมาตรฐาน, (กรุงเทพมหานคร:ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๖๘-๖๙.

นักวิชาการอีกท่านหนึ่งที่ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารระบบราชการไว้อย่างเป็นระบบ คือ ลูเธอร์ กุลลิค (Luther Gulick) ได้เสนอหลักการบริหารระบบราชการที่เรียกว่า POSDCoRB Model^{๒๖} มีรายละเอียดดังนี้

๑. P - Planning (การวางแผน) เป็นการคาดคะเนเหตุการณ์การต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งต้องคำนึงถึงทรัพยากรภายในองค์กร และสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อให้แผนที่กำหนดขึ้นมีความรอบคอบและสามารถนำไปปฏิบัติได้

๒. O - Organizing (การจัดองค์การ) เป็นการจัดองค์การที่เป็นส่วนราชการโดยจัดแบ่งตามความชำนาญเฉพาะอย่าง ออกเป็นกรม ฝ่าย แผนก จะพิจารณาปริมาณงานคุณภาพงาน ขนาดของการควบคุม และพิจารณาแบ่งสายงานหลัก และสายงานที่ปรึกษา โดยคำนึงถึงอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบควบคู่กันไป

๓. S - Staffing (การจัดบุคคลเข้าทำงาน) เป็นการคัดเลือกบุคคลให้เข้ามาดำรงตำแหน่งภายในองค์กร โดยพิจารณาจากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมให้ได้ในปริมาณที่เพียงพอจะทำให้งานสำเร็จได้

๔. D - Directing (การสั่งการหรืออำนวยการ) เป็นการกำกับดูแล สั่งงานได้บังคับบัญชา โดยอาศัยลักษณะความเป็นผู้นำ การจูงใจ ศิลปะการปกครองคน และการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บังคับบัญชา

๕. Co - Coordinating (การประสานงาน) เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดี กับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทุกฝ่าย ทั้งในระดับสูงกว่า ต่ำกว่า และการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา

๖. R - Reporting (การรายงานผลการปฏิบัติงาน) เป็นการนำเสนอผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานจากผู้บังคับบัญชา หรือผู้บริหารระดับต่างๆ โดยมีการติดต่อสื่อสารแบบเป็นลายลักษณ์อักษร

๗. B - Budgeting (การงบประมาณ) เป็นเครื่องมือที่นำมาใช้ในการควบคุมการปฏิบัติงานโดยใช้งบประมาณ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ การเตรียมขออนุมัติงบประมาณการเสนอให้ผู้บังคับบัญชาให้ความเห็นชอบการดำเนินงานตามงบประมาณ การตรวจสอบ การใช้จ่ายงบประมาณตามแผนที่เสนอขอไว้

^{๒๖} ลูเธอร์ กุลลิค, ถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์, **ทฤษฎีองค์การ : ฉบับมาตรฐาน**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๘๖.

นอกจากนี้ยังมีการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร ของสมาคมผู้บริหาร การศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา อ้างในธีระรัตน์ กิจจารักษ์ เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารไว้ ๕ ประการ^{๒๖} คือ

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนหรือโครงการสำหรับการปฏิบัติงานในอนาคตให้ตรงเป้าหมายที่ต้องการ โดยกำหนดงานที่จะทำวิธีการ และวัตถุประสงค์ของงานนั้นๆ ไว้ล่วงหน้า

๒. การแสวงหา การกำหนดตัวบุคคลและอุปกรณ์ (Allocation) หมายถึง การแสวงหา กำหนดตัวบุคคล และวัสดุทุกชนิดที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามแผน เพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๓. การเสริมกำลังบำรุง (Stimulation) หมายถึง การบำรุงขวัญ กระตุ้น และส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผลงานดีทั้งปริมาณและคุณภาพ

๔. การประสานงาน (Co – Ordination) หมายถึง การจัดให้ผู้แทนของหน่วยงานย่อยทุกหน่วยงานพบปะปรึกษาหารือกัน เพื่อให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือทราบเรื่องการปฏิบัติงานของผู้อื่น และเพื่อให้งานสัมพันธ์ไม่ขัดแย้งกัน โดยยึดเป้าหมายขององค์การเป็นหลัก

๕. การประเมินผลงาน (Evaluation) หมายถึง การตรวจสอบการปฏิบัติงานทุกระยะให้ทราบผลการปฏิบัติงานและปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางแก้ไขทุกระยะและประเมินผลขั้นสุดท้ายเพื่อทราบผลการปฏิบัติงานและปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางแก้ไขทุกระยะและประเมินผลขั้นสุดท้าย เพื่อเปรียบเทียบผลงานกับผลงานที่ควรจะได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ตั้งแต่ต้น เพื่อวางแผนใหม่สำหรับการปฏิบัติงานในอนาคต

ผู้วิจัยสรุปได้ว่าแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นกระบวนการทางสังคมที่ผู้บริหารใช้สำหรับตัดสินใจ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ทั้งที่เป็นองค์กรที่เป็นหน่วยงานของรัฐและเอกชน ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย โดยนำทรัพยากรมาใช้ให้ประหยัด ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวนี้ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อให้บุคคลต่างๆ เกิดความร่วมมือกันในการปฏิบัติงาน ซึ่งกระบวนการบริหารเป็นภารกิจที่ผู้บริหารต้องปฏิบัติหน้าที่ตามลำดับขั้นตอน เป็นระบบให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อองค์กร

^{๒๖} ธีระรัตน์ กิจจารักษ์, เอกสารคำสอนวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๔๒), หน้า ๖๗.

๒.๑.๓ แนวคิดของการบริหารในทางพระพุทธศาสนา

นักวิชาการทางพระพุทธศาสนาได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ ดังนี้

ท่านพุทธทาสภิกขุ กล่าวถึงการบริหารว่า เป็นการดำเนินไปได้แห่งกิจการที่กระทำด้วยปัญญา กระทำด้วยความหวัง และต้องทำเพื่อสังคมหรือน้อยที่สุดทำเพื่อตัวเอง ต้องมีการป้องกันและแก้ไขปัญหาลุप्तด้วยสติปัญญา^{๒๘}

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารหมายถึงการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น (Getting thing done through other people) ฉะนั้น การบริหารทางพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นเป็นรูปแบบธรรม สองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้คือวันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่ปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ซึ่งทำให้เกิดพระสงฆ์ขึ้น เมื่อมีพระสงฆ์ขึ้นเป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นในพุทธศาสนาอย่างนี้ พระพุทธเจ้ากำลังทรงบริหารคณะสงฆ์^{๒๙}

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) กล่าวสรุปไว้ว่า การบริหาร หมายถึงศิลปะแห่งการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น และนักบริหารมีหน้าที่วางแผน จัดองค์กร แต่งตั้งบุคคล อำนาจการ และควบคุมทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทางเดียวกันเพื่อสู่เป้าหมายที่วางไว้ ส่วนความหมายของการบริหารในทางธรรม คือ วิธีการบริหารต่างๆ ที่ใช้กันทั่วไปพอสรุปได้ ๓ ลักษณะ แต่ที่ดีที่สุดคือ แบบถือธรรมหรือหลักการเป็นสำคัญโดยยึดเอาความสำเร็จเป็นพื้นฐานทำให้งานสำเร็จ ไม่เอาความขัดแย้งส่วนตัวมาเกี่ยวข้อง และยินดีรับคำแนะนำจากทุกฝ่ายเพื่อให้ทุกคนมีโอกาสแสดงความสามารถ จะได้ทั้งน้ำใจคนและผลของงานวิธีนี้เรียกว่า “ธรรมาธิปไตย” คือ ใช้ทั้งพระเดชและพระคุณ^{๓๐}

พระราชธรรมนิเทศ (พยอม กฤษยาโณ) กล่าวว่า การบริหารต้องใช้หลักธรรมผู้บริหารต้องถือศีลธรรมอยู่ในหัวใจ มีความรู้ มีความกล้าหาญ มีความขยัน รู้จักละที่ส่วนตัวบุคคล แล้วไปเพิ่มแก่ส่วนรวมและสังคมให้เกิดประโยชน์สุข^{๓๑}

^{๒๘} พุทธทาสภิกขุ, การบริหารธุรกิจแบบพุทธ, (กรุงเทพมหานคร : เกล็ดไทย, ม.ป.ป.), หน้า ๕ - ๑๒.

^{๒๙} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พุทธวิธีบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๑

^{๓๐} พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), คุณธรรมสำหรับนักบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๑), หน้า ๒ - ๓.

^{๓๑} พระราชธรรมนิเทศ (พยอม กฤษยาโณ), การบริหารเชิงพุทธในการบริหารธุรกิจแบบพุทธ, (ม.ป.ท., ม.ป.ป.), หน้า ๒๖ - ๒๘.

พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) กล่าวว่า ผู้บริหารงานที่ดีจะต้องมีวิธีการบริหารงานที่จะทำให้หัวใจลูกน้อง ธรรมชาติสำหรับผู้บริหารงาน คือ จะต้องมีความหนักแน่นมั่นคง และสามารถเป็นเสาหลักในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกน้องได้ มีความสามารถในการแบ่งงานให้ลูกน้องทำตามความชำนาญของแต่ละบุคคลและรู้จักกระจายอำนาจให้แก่ลูกน้องได้ช่วยแบ่งเบาภาระของตนเอง ดังนั้นผู้บริหารงานที่ดีจึงเป็นผู้ที่คอยดูแลภาพรวมในการทำงานของบุคคลในองค์กร^{๓๒}

ปิยโสภณ (นามแฝง) ได้แสดงทรรศนะไว้ว่า การบริหารเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ต้องใช้ปรัชญาการบริหารเป็นหลัก ต้องจัดคนให้เข้ากับงานวางระบบงานให้แยกกันอย่างชัดเจนต้องเน้นการศึกษานำการปกครอง^{๓๓}

สุลักษณ์ ศิวรักษ์ (ส. ศิวรักษ์) แสดงทรรศนะการบริหารงานในเชิงพุทธศาสนาไว้ว่า การบริหารงานทั้งหมด คือ การบริหารตนเอง เป็นการปฏิบัติเพื่อพัฒนาตน และพัฒนางานการพัฒนาดนต้องรู้เท่าทัน ความโลภ ความโกรธ และความหลง สำคัญต้องมีสติ^{๓๔}

การบริหารทางพุทธศาสนา สรุปได้ว่าความเห็นของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนาในเรื่องการบริหารนั้นก็คล้าย ๆ กับนักวิชาการทั่วไปแต่การบริหารในทางพระพุทธศาสนาจะเน้นการนำหลักธรรมของพระพุทธเจ้ามาปรับใช้กับการบริหารงานแบบตะวันตก และเสริมในการบริหารให้บรรลุมรรคผลประเสริฐมากยิ่งขึ้น

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาล

หลักธรรมาภิบาล (Good governance) แม้จะเป็นแนวความคิดที่ใหม่ แต่ก็ เป็นแนวความคิดที่ทั่วโลกให้ความสนใจมากแนวคิดหนึ่งในสถานการณ์โลกปัจจุบัน ดังที่ธนาคารโลกมีข้อสรุปไว้ว่าหลักธรรมาภิบาล (Good governance) หรือวิธีการปกครองที่ดีตามศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถานกล่าวว่า แนวความคิดนี้จะเป็นคุณแก่ที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของบรรดาประเทศต่างๆ ที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจให้กลับคืนสู่สภาวะปกติ มี

^{๓๒} พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว. วชิรเมธี), คนดำรงงานสำเร็จ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๐), หน้า ๒๕-๓๒.

^{๓๓} ปิยโสภณ (นามแฝง), ก้าวใหม่แห่งคณะสงฆ์ การศึกษาเผยแผ่นำการปกครอง - ก่อสร้าง, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล เจียฮั่ว, ๒๕๔๖), หน้า ๑ - ๑๐.

^{๓๔} สุลักษณ์ ศิวรักษ์, การบริหารงานแบบพุทธ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทส่องสยาม จำกัด, ๒๕๓๘), หน้า ๘, ๑๕.

เสถียรภาพได้อย่างรวดเร็ว องค์ประกอบของธรรมาภิบาลเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับกรอบเป้าหมาย วัตถุประสงค์ แนวทางและวิธีปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมให้เป็นสังคม ที่เรียกว่าสังคมที่ประกอบด้วยธรรม เป็นสังคมที่ใช้หลักธรรมาธิปไตยเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ ในทุกกรณีที่ตนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง ฉะนั้นในงานวิจัยครั้งนี้จึงได้รวบรวมและสรุปองค์ประกอบ ต่าง ๆ ของหลักธรรมาภิบาลที่ปรากฏอยู่ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี : ว่าด้วยการสร้างระบบ บริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.๒๕๔๒ และพระราชกฤษฎีกา : ว่าด้วยหลักเกณฑ์และ วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๔๖ เพื่อนำมาประกอบในการศึกษาวิเคราะห์ในการ วิจัยครั้งนี้

๒.๒.๑ ความหมายของหลักธรรมาภิบาล

แนวความคิดเรื่องธรรมาภิบาล หรือที่เรียกว่าการบริหารกิจการบ้านเมือง ที่ดี ในยุค ปัจจุบันนี้ ได้มีผู้พยายามที่จะให้นิยามความหมายของคำว่า ธรรมาภิบาล (Good governance) หมายถึงคือ ระบบการบริหารที่มีลักษณะอย่างใดกันแน่ ซึ่งแต่ละท่านก็พยายามที่จะคิดค้นคำ เพื่อที่จะหาคำจำกัดความที่รัดกุมที่อ่านแล้วเข้าใจได้ง่ายโดยไม่ต้องแปลความหมายกันอีกดังนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมคำนิยามของธรรมาภิบาลที่องค์กรหรือบุคคลต่างๆที่พยายาม ส่งเสริมระบบธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในสังคมไทยไว้ ดังนี้

ธรรมาภิบาล เป็นคำที่ประกอบด้วยศัพท์ ๒ ศัพท์ด้วยกัน คือ ธรรม กับ อภิบาล คำว่า ธรรมได้มีท่านผู้รู้ได้ให้ความหมายได้ ดังนี้

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายว่าธรรม หมายถึง ความยุติธรรม, ความถูกต้อง, กฎ, กฎเกณฑ์, กฎหมาย, และได้ให้ความหมายของ อภิบาล หมายถึงบำรุงรักษา, ปกครอง

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) ได้ให้ความหมายของคำว่า ธรรม ไว้ ๔ ความหมาย^{๓๕} ดังนี้

ธรรม ในความหมายที่ ๑ รูปธรรมนามธรรมทั้งหมด หรือสิ่งที่ไม่ใช่รูปธรรมนามธรรม แต่ก็ยังเป็นธรรมชาติด้วย ก็รวมอยู่ในคำว่าธรรม

ธรรม ในความหมายที่ ๒ หมายถึง กฎ ตัวกฎของธรรมชาติ ที่มีอยู่ในธรรมชาติ นั้นๆ

ธรรม ในความหมายที่ ๓ หมายถึง หน้าที่ที่สิ่งมีชีวิตต้องประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้อง ตามกฎของธรรมชาติ

ธรรม ในความหมายที่ ๔ คือผลที่จะได้รับจากการทำหน้าที่

^{๓๕} พุทธทาสภิกขุ, เพื่อชีวิตที่มั่นคงและมีค่า, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๒๕),

สุดท้ายท่านอาจารย์พุทธทาสได้นำความหมายของคำว่าธรรม ๔ ประการนี้มาสรุปเข้าด้วยกันเป็นความหมายสั้น ๆ ของคำว่าธรรมว่า “ธรรม คือการประพฤติกระทำที่ถูกต้องแก่ความเป็นมนุษย์ทุกขั้นทุกตอนแห่งวิวัฒนาการของเขา”

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ราชบัณฑิต) พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุดคำวัด ได้ให้ความหมาย คำว่า ธรรม^{๓๖} ดังนี้

๑. ธรรม เป็นคำกลาง ๆ ใช้หมายถึงทั้งสิ่งดีและไม่ดี เพราะทั้งสิ่งดีและไม่ดีต่างก็ทรงความเป็นตัวของตัวเองไว้ได้ตลอดไปไม่มีเปลี่ยนแปลง เช่น คุณสมบัติของธรรมฝ่ายดีคือป้องกันผู้ปฏิบัติตามมิให้ตกต่ำมิให้ตกไปในที่ชั่ว เป็นต้น

๒. ธรรม หมายถึงสิ่งดี คุณความดี ความจริง ความถูกต้อง สิ่งของที่ดี หลักปฏิบัติทางศาสนาใช้ว่ามีกุศลธรรม มีเมตตาธรรม ประพฤติธรรม เข้าถึงสัจธรรม ความยุติธรรมความเป็นธรรม

๓. ธรรม ที่หมายถึงสิ่งไม่ดี ความชั่ว ใช้คำว่าอกุศลธรรม บาปกรรม กัมมกรรม

ประมวล รุจนเสรี ให้ความหมาย ธรรมาภิบาล คือ วิธีที่จะทำให้รัฐกับประชาคม รัฐกับสังคม หรือรัฐกับชุมชนนั้นมีรูปแบบความสัมพันธ์ มีการปฏิบัติต่อกันอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อจะให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศและประชาชน^{๓๗}

ทิพาดี เมฆสุวรรณ ให้ความหมายว่า ธรรมรัฐ คือ การวางกรอบการทำงานในระบบราชการ เพื่อให้เกิดระบบที่ดีเอื้อต่อคนดีให้อยู่ในระบบที่ดี และไม่ให้คนเลวดำรงตำแหน่งที่ดีในวงราชการ ซึ่งคือเป้าหมายสำคัญของการปฏิรูปราชการ ธรรมรัฐจะเป็นตัวเชื่อมโยงให้สังคมที่มีการแยกส่วนทั้งภาครัฐบาล เอกชน ประชาชน และองค์กรเอกชนเกิดความสัมพันธ์กันทุกส่วนให้เป็นหนึ่งเดียว เพื่อเป็นการตอบสนองต่อสังคม^{๓๘}

^{๓๖} พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ราชบัณฑิต), พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ชุดคำวัด, (กรุงเทพมหานคร : เลียงเชียง, ๒๕๔๘), หน้า ๓๔๕

^{๓๗} ประมวล รุจนเสรี, Good Governance การบริหารที่ดีในนายอำเภอในฝัน, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., ๒๕๔๑), หน้า ๕๘.

^{๓๘} ทิพาดี เมฆสุวรรณ, ปฏิรูประบบราชการเพื่อความอยู่รอด, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ สำนักงานข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๑), หน้า ๒๓.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้ให้ความหมายว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง ระบบโครงสร้างและกระบวนการต่างๆ ที่วางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศ เพื่อที่ภาคต่างๆ ของสังคมจะพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข^{๓๕}

ธีรยุทธ บุญมี^{๓๖} ระบุว่า ความคิดธรรมรัฐเป็นการมอบอำนาจการเมืองการปกครองแบบใหม่ที่แข็งแกร่งกว่าเดิม แต่ให้ปฏิสัมพันธ์กับภาคประชาชนและให้มีลักษณะแยกย่อยมากขึ้นแนวคิดธรรมรัฐ คือการเป็นหุ้นส่วนกันในการบริหารและการปกครองโดยรัฐ ประชาชนและเอกชน ซึ่งกระบวนการนี้ทำให้เกิดความเป็นธรรม ความโปร่งใส ความยุติธรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนดี ซึ่งแนวคิดนี้เกิดจากการที่ประชาชนเห็นว่า ระบบราชการที่ล่าช้าหลังทุกส่วนต้องการการปฏิรูป ต้องมีการปรับโครงสร้างราชการให้ดีขึ้น ให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น และประชาชนต้องการให้มีการตรวจสอบโดยสื่อมวลชนและนักวิชาการ ในการสร้างธรรมาภิบาลและอธิบายว่า ธรรมรัฐ คือกระบวนการความสัมพันธ์ (Interactive Relation) ระหว่างภาครัฐ ภาคสังคม ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป ในการที่จะทำให้การบริหารราชการแผ่นดิน ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใส ยุติธรรม และตรวจสอบได้ มีความร่วมมือของฝ่ายที่เกี่ยวข้องการที่จะสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทยได้นั้น ต้องปฏิรูประบบ ๔ ส่วน คือ ปฏิรูปภาคราชการ

ภาคธุรกิจเอกชน ภาคเศรษฐกิจสังคม และปฏิรูปกฎหมาย^{๓๗}

ไพโรจน์ พรหมสาสน์ ได้ให้ความหมายว่าเป็นการบริหารการปกครองที่มีการจัดสรรและบริหารจัดการทรัพยากร ในการตอบสนองต่อปัญหาของประชาชนได้เป็นอย่างดี โดยการบริหารการปกครองที่ดีนั้นจะมีลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation) โปร่งใส (transparency) เสมอภาค (Equity) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) เป็นธรรม (Rule of law) และรับผิดชอบต่อประชาชน (Responsiveness)^{๓๘}

วรภัทร โตชนะเกษม อธิบายว่า Good governance หมายถึงการกำกับดูแลที่ดีหรือหมายถึงการใช้สิทธิของความเป็นเจ้าของที่จะปกป้องดูแลผลประโยชน์ของตนเอง โดยผ่านกลไกที่เกี่ยวข้องในการบริหาร โดยหัวใจของธรรมาภิบาลคือ ความโปร่งใส (Transparency) ความยุติธรรม (Fairness) และความรับผิดชอบต่อผลของการตัดสินใจ (Accountability) การกำกับดูแลที่ดีมีความ

^{๓๕} บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, การสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, ๒๕๔๒), หน้า ๑๖๔.

^{๓๖} ธีรยุทธ บุญมี, ธรรมรัฐแห่งชาติ ยุทธศาสตร์กู้ภัยนะประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สายธาร, ๒๕๔๑), หน้า ๕๒.

^{๓๗} ไพโรจน์ พรหมสาสน์, “การบริหารที่ดีมีประสิทธิภาพ”, พัฒนาชุมชน (กรกฎาคม ๒๕๔๑), หน้า ๑๕ - ๑๕.

จำเป็นทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ในกรณีภาครัฐจะเรียกว่า Good political governance ผู้เป็นเจ้าของคือประชาชน ซึ่งใช้สิทธิของตนเองเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าไปทำหน้าที่ในรัฐสภาเพื่อกำกับดูแลผู้บริหารคือรัฐบาลให้บริหารประเทศในทางที่ถูกต้องสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ส่วนในภาคเอกชนเรียกว่า Good Corporate governance ผู้เป็นเจ้าของคือผู้ถือหุ้น ใช้สิทธิในการเลือกคณะกรรมการบริษัทเข้าไปทำหน้าที่กำหนดนโยบายคัดเลือกและกำกับดูแลผู้บริหารให้บริหารงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าของบริษัทตามเจตนารมณ์ของผู้ถือหุ้น^{๔๒}

ปัญญา ฉายะจินดาวงศ์ และรัชนี ภูตระกูล ได้เขียนหนังสือเรื่องธรรมาภิบาล กับสังคมไทย มีใจความตอนหนึ่งว่า ธรรมาภิบาล (Good Governance) หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อการพัฒนาของประเทศ โดยมีการเชื่อมโยงองค์ประกอบทั้ง ๓ ส่วนของสังคม คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม และให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคมการเมืองอย่างสมดุล ส่งผลให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติตลอดจนมีการใช้อำนาจในการพัฒนาประเทศชาติให้เป็นไปอย่างมั่นคงยั่งยืน และมีเสถียรภาพ^{๔๓}

มหาธีร์ โมฮัมหมัด อ้างถึงใน **ไชยวัฒน์ คำชู** ได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาลว่า หมายถึง การใช้อำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และรัฐประศาสนศาสตร์ เพื่อการบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ของชาติบ้านเมือง และหมายรวมถึง กระบวนการ ความสัมพันธ์ และสถาบันต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อน ซึ่งประชาชนพลเมืองใช้เป็นเครื่องมือ หรือช่องทางในการบริหารจัดการกิจการต่าง ๆ อันเกี่ยวข้องกับชีวิตประเทศ ซึ่งมีองค์ประกอบร่วม ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างหลักธรรมาภิบาลอันได้แก่^{๔๔}

๑. การรับผิดชอบ
๒. ความโปร่งใส
๓. การปราบปรามทุจริตและการประพฤติมิชอบ
๔. การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
๕. กรอบกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม

^{๔๒} วรภัทร โตธนะเกษม, “การสร้าง Good governance ในองค์กร”, กสท. (ตุลาคม ๒๕๔๒), อ้างใน สถาบันพระปกเกล้า. ทศวรรษ : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี, หน้า ๑๓.

^{๔๓} ปัญญา ฉายะจินดาวงศ์ และรัชนี ภูตระกูล, **ธรรมาภิบาล (Good Governance) กับสังคมไทย**, (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๙), หน้า ๓.

^{๔๔} ไชยวัฒน์ คำชู, **การบริหารการปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : น้ำฝนการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๘.

ฉะนั้น เมื่อดูความหมายที่ท่านผู้รู้ได้ให้ความหมายข้างต้น อาจสรุปได้ว่า ธรรมาภิบาล คือ การปกครองที่เป็นธรรม ที่ถูกต้อง มีเหตุผล เป็นการกระทำหน้าที่ถูกต้องตามกฎหมายอันตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม

ธรรมาภิบาล ในยุคปัจจุบันนี้ ได้มีผู้พยายามที่ให้คำนิยามความหมายของ Good governance ไว้หลากหลาย ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้รวบรวมคำนิยามของธรรมาภิบาลที่องค์กรหรือคณะบุคคลต่าง ๆ ที่พยายามส่งเสริมระบบธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในสังคมไทยไว้ ดังนี้

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้กำหนดขอบเขตความหมายของคำว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมาย^{๔๕} ดังต่อไปนี้

๑. เกิดประโยชน์สุขของประชาชน
๒. เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
๓. มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
๔. ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น
๕. มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์
๖. ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ
๗. มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

สถาบันพระปกเกล้า ได้ทำการวิจัยเรื่องทศธรรม : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและได้ให้ความหมายธรรมาภิบาลว่า ทำหน้าที่เป็นกลไก เครื่องมือและแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันของภาคเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง โดยเน้นความจำเป็นของการสร้างความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนอย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็งมีความชอบธรรมทางกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างและ

กระบวนการการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้
อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน^{๔๖}

ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย หรือ The Asian Development Bank (ADB) กล่าวว่าธรรมาภิบาล คือการมุ่งความสนใจไปที่องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้

^{๔๕} พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖, เล่ม ๑๒๐ ตอนที่ ๑๐๐ ก ๕ ตุลาคม ๒๕๔๖, หน้า ๒.

^{๔๖} สถาบันพระปกเกล้า, ทศธรรม : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๘), หน้า ๒๒.

แน่ใจว่านโยบายที่ได้กำหนดไว้ได้ผล หมายถึงมีบรรทัดฐานเพื่อให้มีความแน่ใจว่ารัฐบาลสามารถสร้างผลงานตามที่สัญญากับประชาชนได้^{๔๗}

นอกจากองค์กรต่าง ๆ แล้ว ยังมีบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้ความสนใจในหลักธรรมาภิบาลหลายท่าน ได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาล ดังเช่น ประเวศ วะสี ได้ให้ความหมายว่า ความถูกต้อง (ธรรม) แห่งชาติ หรือธรรมรัฐแห่งชาติ หมายถึงอย่างน้อย ดังต่อไปนี้^{๔๘}

๑. ธรรมรัฐในภาครัฐ (ทั้งการเมืองและระบบราชการ)

๒. ธรรมรัฐในภาคธุรกิจ (Corporate good governance)

๓. ธรรมรัฐภาคสังคม (ประชาสังคม - Civil society)

ความถูกต้องในภาครัฐและภาคธุรกิจมีลักษณะอย่างน้อย ๕ ประการ คือ

๑. มีความสุจริต

๒. มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

๓. มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้

๔. มีความร่วมมือกันทำความดี (ไม่ร่วมมือกันไปปล้นผู้อื่น)

๕. มีความเข้มแข็งทางปัญญา เรียนรู้และปรับตัวได้

สุทธิพร บุญส่ง ได้ให้ความหมายธรรมาภิบาลว่า^{๔๙} หมายถึงการจัดการบริหารประเทศที่ดีทุกๆ ด้านและทุกระดับ ซึ่งรวมถึงการจัดระบบองค์กรและกลไกของคณะรัฐมนตรี ส่วนราชการ องค์กรของรัฐและรัฐบาลที่ไม่ใช่ส่วนราชการ การบริหารราชการส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น องค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาลองค์กรเอกชน ชมรมและสมาคมเพื่อกิจกรรมต่างๆ นิติบุคคลภาคเอกชนและภาคประชาชน มีการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆ และสอดคล้องกับความคิดเห็นของหลักธรรมาภิบาล

ไชยวัฒน์ คำชู ก็ได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาลว่าหมายถึงการมีส่วนร่วม คือความโปร่งใสตรวจสอบได้และการมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานเพื่อให้หลักประกันว่าการดำเนินการทางการเมืองและเศรษฐกิจอยู่บนฉันทานุมัติอย่างกว้างขวางของสังคม และให้ความมั่นใจว่าเสียง

^{๔๗} อมรา พงศาพิชญ์ และนิตยา ภัทรศิริระพันธ์, องค์กรให้ทุนเพื่อประชาสังคมประเทศไทยในรายงานการวิจัยเรื่อง องค์กรให้ทุนเพื่อประชาสังคมในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสังคม, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑), อ้างใน บุญบง ชัยเจริญวัฒนะ, รายงานการวิจัย ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล, หน้า ๑.

^{๔๘} ประเวศ วะสี, เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม, (กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๒), หน้า ๑-๒.

^{๔๙} สุทธิพร บุญส่ง, คุณธรรมจริยธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ทริปเพิ้ล กรุ๊ป, ๒๕๕๐), หน้า ๑๗.

คนยากจนและคนด้อยโอกาสจะเป็นที่รับฟังในกระบวนการกำหนดและดำเนินนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร^{๕๐}

อรพินท์ สฟโซคชัย ได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาล (Good governance) ว่าหมายถึง ระบบ โครงสร้างและกระบวนการต่างๆ ที่วางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจการเมือง และสังคมของประเทศเพื่อที่ภาคต่างๆ ของสังคมจะพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข^{๕๑}

บุญบง ชัยเจริญวัฒนะ ได้ให้คำนิยามว่าธรรมาภิบาล ทำหน้าที่เป็นกลไก เครื่องมือ และแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันของภาคเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง โดยเน้นความจำเป็นของการสร้างความร่วมมือจากภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาชนอย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง มีความชอบธรรมของกฎหมายมีเสถียรภาพ มีโครงสร้างและกระบวนการการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน^{๕๒} และยังสอดคล้องกับ ความคิดเห็นของ

จรัส สุวรรณเวลา ได้ให้ความหมายว่า ธรรมาภิบาลหรือการปกครองที่ดี เป็นหลักการ และวิธีการที่ใช้ได้กับประเทศชุมชนและองค์กร ในโครงสร้างของธรรมาภิบาลมีผู้บริหารกับองค์กร คณะบุคคลที่เรียกว่าบอร์ดหรือคณะกรรมการหรือสภาหรือชื่ออื่น ๆ ที่ทำงานประสาน ความสัมพันธ์กันโดยมีการแบ่งอำนาจและบทบาทหน้าที่ทั้งในสภาพถ่วงดุล สอดคล้องและเสริมกันเป็นระบบ^{๕๓}

นักวิชาการต่างๆ ที่ได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาลในช่วงต้น จะเห็นได้ว่ามีแนวความคิดที่คล้ายคลึงกันผู้ศึกษาวิจัยสรุปได้ว่า ธรรมาภิบาลหรือ(Good governance) หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และสังคมเพื่อการพัฒนาประเทศโดยมีการเชื่อมโยงองค์ประกอบ ๓ ส่วนของสังคมเข้าด้วยกัน คือภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาสังคมและให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างสมดุล ซึ่งจะส่งผลให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ตลอดจนมีการใช้อำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินให้มีความแข็งแกร่งมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ มีความโปร่งใส ยุติธรรม และ

^{๕๐} ไชยวัฒน์ คำชู, การบริหารการปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า ๔๒-๔๓.

^{๕๑} อรพินท์ สฟโซคชัย, “สังคมเสถียรภาพและกลไกประชารัฐที่ดี”, รายงานที่ดีอาร์ไอ, : ๔.

^{๕๒} บุญบง ชัยเจริญวัฒนะ, **ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๖), หน้า ๑๐.

^{๕๓} จรัส สุวรรณเวลา, **จุดบอดบนทางสู่ธรรมาภิบาล บทบาทของบอร์ดองค์กรมหาชน**, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๕.

สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาประเทศชาติเป็นไปอย่างมั่นคง ยั่งยืน และมีเสถียรภาพ

๒.๒.๒ องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล

๑. **สำนักนายกรัฐมนตรี :** ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.๒๕๔๒ สำนักนายกรัฐมนตรีเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๒ โดยมติคณะรัฐมนตรี มีมติเห็นชอบวาระแห่งชาติในการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี โดยกำหนดเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.๒๕๔๒ และระเบียบนี้เริ่มมีผลการบังคับใช้กับหน่วยงานของรัฐ ตั้งแต่ ๑๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งในระเบียบในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ควรจัดหรือส่งเสริมให้สังคมไทยอยู่บนพื้นฐานของหลักสำคัญอย่างน้อย ๖ ประการ คือ^{๕๔}

๑.หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมและสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

๒.หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยบรรณาธิการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกันเพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

๓.หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

๔.หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็นการได้สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ

๕.หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

^{๕๔} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒, เล่ม ๑๑๖ ตอนที่ ๖๓ ง ราชกิจจานุเบกษา ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๒, หน้า ๒๖.

๖.หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่าสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกและรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

๒.พระราชกฤษฎีกา : ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีประกอบด้วย บทบัญญัติต่าง ๆ รวม ๕ หมวด หมวดที่ เป็นหมวดที่เกี่ยวกับวิธีในการปฏิบัติงาน ส่วนในหมวดที่ ๑ เป็นการกำหนดขอบเขตความหมายของคำว่าบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ในภาพรวมซึ่งที่จะเป็นการชี้ให้เห็นวัตถุประสงค์ของการบริหารราชการที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาและเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการของทุกส่วนราชการในการกระทำการกิจใดภารกิจหนึ่งว่า ต้องมีความมุ่งหมายให้บรรลุเป้าหมายในสิ่งเหล่านี้ คือ^{๕๕}

๑. เกิดประโยชน์สุขของประชาชน ซึ่งได้แก่ การบริหารราชการที่สามารถตอบสนอง (Responsiveness) ต่อความต้องการของประชาชนและพยายามมุ่งให้เกิดผลกระทบในเชิงบวก (Positive impact) ต่อการพัฒนาชีวิตของประชาชน

๒. เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ซึ่งได้แก่ การบริหารเพื่อให้ได้รับผลลัพธ์ (Outcome) ตรงตามวัตถุประสงค์ (Objective) ที่วางไว้โดยมีการบริหารแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (Result based management) และการจัดทำข้อตกลงว่าด้วยผลงาน (Performance agreement) ในทุกระดับ

๓. มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ซึ่งได้แก่ การบริหารที่จะต้องพิจารณาในเชิงเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) กับผลลัพธ์ (Outcome)ที่เกิดขึ้นโดยมีการทำ Cost-benefit analysis ให้สามารถวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความคุ้มค่าของแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ เทียบกับประโยชน์ที่ได้รับ รวมทั้งจัดระบบการวางแผนการทำงานและวัดผลงานแต่ละบุคคล (Individual scorecards) ที่เชื่อมโยงกับระดับองค์การ (Organization scorecards)

๔. ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็นซึ่งได้แก่ การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานและการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Process simplification) และจัดให้มีการกระจาย

^{๕๕} พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖, เล่ม ๑๒๐ ตอนที่ ๑๐๐ ก ๙ ตุลาคม ๒๕๔๖, หน้า ๒.

อำนาจการตัดสินใจ (Empowerment) เพื่อให้การปฏิบัติงานเสร็จสิ้นที่จุดบริการใกล้ตัวกับประชาชน รวมทั้งการปฏิบัติงานในรูปแบบ One-stop service

๕. มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ ซึ่งได้แก่ การทบทวนและปรับปรุงกระบวนการและขั้นตอนทำงานใหม่อยู่เสมอ (Process redesign) ซึ่งจำเป็นต้องทบทวนลำดับความสำคัญและความจำเป็นของแผนงานและโครงการทุกระยะ (Program evaluation) การยุบเลิกส่วนราชการที่ไม่จำเป็นและการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์อยู่เสมอ

๖. ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ ซึ่งได้แก่ การปฏิบัตินโยบายที่มุ่งเน้นถึงความต้องการและความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการเป็นหลักโดยมีการสำรวจความต้องการของประชาชน (Citizen survey) และความพึงพอใจของผู้รับบริการ (Customer survey) ในหลากหลายวิธีและเป็นไปอย่างสม่ำเสมอเพื่อนำมาปรับปรุงการปฏิบัตินโยบายต่อไป

๗. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งได้แก่ การตรวจสอบและวัดผลการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดระบบการควบคุมตนเอง (Internal control) ซึ่งจะช่วยให้สามารถผลักดันการปฏิบัติงานขององค์กรให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการดังกล่าวข้างต้น เป็นหัวข้อสำคัญในการกำหนดความหมายของการบริหารราชการที่ดีที่พึงประสงค์ตามแนวทางที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๑/๑ ที่ได้บัญญัติไว้ว่า

การบริหารราชการตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐควมมีประสิทธิภาพความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจตัดสินใจ การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน ทั้งนี้โดยมีผู้รับผิดชอบต่อผลของงาน ในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการ ต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งให้คำนึงถึงความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมของประชาชน การเปิดเผยข้อมูลการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ตามความเหมาะสมของแต่ละภารกิจ^{๕๖}

ส่วนรายละเอียดกฎเกณฑ์ เป้าหมายและวิธีการในการดำเนินงานของส่วนราชการในทุกกระทรวงทบวงกรมในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

^{๕๖} ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๑๕ ตอนที่ ๕๕ ก ๒ ตุลาคม ๒๕๔๕, หน้า ๑-๒.

พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้แยกบัญญัติขยายความหมายไว้ในแต่ละหมวด ตั้งแต่หมวดที่ ๒ ถึงหมวดที่ ๘ ไว้โดยละเอียด เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานตามมาตราดังกล่าว

สถาบันราชประชาสมาสัย กล่าวว่า ธรรมนูญ หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หมายถึง ขบวนการหรือขั้นตอนในการทำงานหรือกิจกรรมใด ๆ ที่จัดขึ้นในสถาบันฯ เริ่มจากงานในหน้าที่รับผิดชอบแต่ละคน งานที่ได้รับคำสั่งให้ทำ หรืองานที่ร่วมกันทำจะต้องเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ๖ หลักคือ^{๕๗}

๑.หลักนิติธรรม เคารพ และปฏิบัติตามกติกา ระเบียบแบบแผนและกฎหมายต่าง ๆ โดยไม่ละเมิดอย่างตั้งใจหรือจงใจหลีกเลี่ยงหรือไม่ตั้งใจเพราะไม่รู้ ฉะนั้นถ้าไม่แน่ใจต้องศึกษาก่อนว่าจะผิดหลักนิติธรรมหรือไม่ก่อนที่จะทำลงไป

๒.หลักคุณธรรม ในหลายแง่มุม เช่นเมตตาธรรม คือความปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข จริยธรรม ทำอะไรให้ถูกต้องครบถ้วนทุกขั้นตอน กตัญญูกตเวทิตา การรู้จักบุญคุณและคิดจะตอบแทน หิริโอตตัปปะ การรู้จักละอาย และเกรงกลัวบาปกรรมไม่ดี โดยการมีคุณธรรมจะช่วยยกคุณค่าความเป็นมนุษย์ให้สูงขึ้นเป็นที่ยกย่องของคนทั่วไป

๓. ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ทุกเรื่องราวในการทำงานตามภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบ อยู่ตอบข้อสงสัยได้ชัดเจนทุกคำถาม

๔. การมีส่วนร่วม พึงระลึกไว้ว่าตนเองเป็นสมาชิกของสถาบันฯ นอกเหนือจากงานในหน้าที่แล้ว กิจกรรมอื่นที่มีผลต่อสถาบันฯ จะต้องร่วมแสดงความคิดเห็นหรือทักท้วง

๕. ร่วมรับผิดชอบต่อผลงานที่ทำเอง ทำโดยกลุ่ม ทำในนามสถาบันฯ ถ้าดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น ถ้าผิดพลาดบกพร่องต้องช่วยกันแก้ไขไม่ว่าวงเล็บ

๖. ความคุ้มค่า ทั้งในแง่รูปธรรมและนามธรรมที่สัมผัสจับต้องมองเห็นได้หรือรู้สึก คุ้มค่าหรือไม่คุ้มค่า ถ้าทำตามหลักข้างต้นทั้ง ๕ มาครบถ้วนแล้ว เมื่อพิจารณาถึงหลักความคุ้มค่าแล้วไม่ผ่าน ก็ควรทบทวนปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าต่อผลงานให้มากที่สุด

ธีระพล อรุณะกสิกร ได้กล่าวว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ ขึ้น มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๒ โดยทุกส่วนราชการต้องถือ

^{๕๗}ราชประชาสมาสัย, สถาบัน, **ธรรมาภิบาลบันดาลสุข**, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๕), หน้า ๖.

ปฏิบัติและรายงานผลการปฏิบัติต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา ตามระเบียบนี้ได้ระบุถึงหลักสำคัญของธรรมนูญ ๖ หลัก คือ^{๕๘}

๑.หลักนิติธรรม เป็นการตรากฎหมายและกฎข้อบังคับให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคมอันจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่อำเภอใจหรืออำนาจของบุคคล

๒.หลักคุณธรรม เป็นการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยบรรจงให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อเป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริ่งใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

๓.หลักความโปร่งใส เป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์การทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความชัดเจน

๔.หลักการมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแสดงความคิดเห็น การได้สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์ และการแสดงประชามติ

๕.หลักความรับผิดชอบ เป็นการตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจในปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

๖.หลักความคุ้มค่า เป็นการบริหารและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยบรรจงให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่าสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีนานาชาติและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

^{๕๘} วีระพล อรุณะกสิกร (บรรณาธิการ), ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๒), หน้า ๘ - ๑๐.

สถาบันพระปกเกล้า (ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ, ๒๕๔๕)^{๕๕} ได้กล่าวว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่คตินั้นจะประกอบด้วย ๖ ประการคือ

๑.ด้านหลักนิติธรรม (Rule of Laws) หลักการสำคัญอันเป็นสาระสำคัญของ “หลักนิติธรรม” ประกอบด้วย 7 หลักการคือ หลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครอง ความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษา หลัก “ไม่มีความผิด และไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” และ หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนุญ

๑) หลักการแบ่งแยกอำนาจ เป็นพื้นฐานที่สำคัญของหลักนิติธรรม เพราะ หลักการแบ่งแยกอำนาจเป็นหลักที่แสดงให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันของการแบ่งแยกอำนาจการตรวจสอบอำนาจ และการถ่วงดุลอำนาจ

๒) หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หลักนิติธรรมมีความเกี่ยวพันกันกับสิทธิในเสรีภาพของบุคคล และสิทธิในความเสมอภาค สิทธิทั้งสองประการดังกล่าวข้างต้นถือว่าเป็นพื้นฐานของ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” อันเป็นหลักการสำคัญตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนุญ

๓) หลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครอง การใช้กฎหมายของฝ่ายตุลาการ หรือฝ่ายปกครองที่เป็นการจำกัดสิทธิของประชาชนมีผลมาจากกฎหมายที่ได้รับความเห็นชอบ จากตัวแทนของประชาชน โดย ฝ่ายตุลาการจะต้องไม่พิจารณาพิพากษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ให้แตกต่างไปจากบทบัญญัติของกฎหมาย ฝ่ายตุลาการมีความผูกพันที่จะต้องใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน ฝ่ายตุลาการมีความผูกพันที่จะต้องใช้ดุลพินิจ โดยปราศจากข้อบกพร่อง

๔) หลักความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา เป็นหลักที่เรียกร้องให้ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายปกครองที่ออกกฎหมายลำดับรอง กำหนดหลักเกณฑ์ในทางกฎหมายให้เป็นตามหลักความแน่นอนของกฎหมาย หลักห้ามมิให้กฎหมายมีผลย้อนหลัง และหลักความพอสมควรแก่เหตุ

๕) หลักความอิสระของผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสามารถทำภาระหน้าที่ในทางตุลาการได้โดยปราศจากการแทรกแซงใดๆ โดยผู้พิพากษามีความผูกพันเฉพาะต่อกฎหมายและ ทำการพิจารณาพิพากษายกยัดมนษนของตนเท่านั้น โดยวางอยู่บนพื้นฐานของความอิสระจาก 3 ประการ กล่าวคือ ความอิสระจากคู่ความ ความอิสระจากรัฐ และความอิสระจากสังคม

^{๕๕} ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ.๒๕๔๕. โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาศูนย์วัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่.นนทบุรี:สถาบันพระปกเกล้า

๖) หลัก “ไม่มีความผิด และไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” เมื่อไม่มีข้อบัญญัติทางกฎหมายให้เป็นความผิด แล้วจะเอาผิดกับบุคคลนั้นๆมิได้

๗) หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ หมายความว่า รัฐธรรมนูญได้รับการยอมรับให้เป็นกฎหมายที่อยู่ในลำดับที่สูงสุดในระบบกฎหมายของรัฐนั้น และหากกฎหมายที่อยู่ในลำดับที่ต่ำกว่าขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญกฎหมายดังกล่าวย่อมไม่มีผลบังคับ

๒. หลักด้านหลักคุณธรรม (Ethics) ประกอบด้วยหลักการสำคัญ ๓ หลักการคือ หน่วยงานปลอดการทุจริต หน่วยงานปลอดจากการทำผิดวินัย และหน่วยงานปลอดจากการทำผิดมาตรฐานวิชาชีพนิยมและจรรยาบรรณ องค์ประกอบของคุณธรรมหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ปลอดจากคอร์รัปชัน หรือมีคอร์รัปชันน้อยลง คอร์รัปชัน การฉ้อราษฎร์บังหลวง หรือ corruption โดยรวมหมายถึง การทำให้เสียหาย การทำลาย หรือการละเมิดจริยธรรม ธรรมเนียมปฏิบัติและกฎหมายสำหรับพิทักษ์ของคอร์รัปชันได้สร้างความเสียหายและความเดือดร้อน และเป็นพฤติกรรมที่ส่งผลในทางลบต่อคุณธรรมของการบริหารจัดการอย่างร้ายแรง เมื่อพิจารณาเรื่องของคุณธรรมจึงควรพิจารณาเรื่องต่อไปนี้

๑) องค์ประกอบคุณธรรมหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ปลอดจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างโจ่งแจ้งหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายน้อยลง

๒) องค์ประกอบคุณธรรมหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ปลอดจากการปฏิบัติที่น้อยกว่าหรือไม่ดีเท่าที่กฎหมายกำหนดหรือปฏิบัติเช่นนี้น้อยลง

๓) องค์ประกอบคุณธรรมหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ปลอดจากการปฏิบัติที่มากกว่าที่กฎหมายกำหนด หรือปฏิบัติเช่นนี้น้อยลง

๔) องค์ประกอบคุณธรรมหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ปลอดจากการปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย แต่ใช้วิธีการที่ผิดกฎหมายหรือปฏิบัติเช่นนี้น้อยลง

สำหรับการที่หน่วยงานปลอดจากการทำผิดมาตรฐานวิชาชีพนิยมและจรรยาบรรณนั้น เป็นการกระทำผิดวิชาชีพได้แก่ พฤติกรรมที่สวนทางหรือขัดแย้งกับองค์ประกอบของวิชาชีพนิยมโดย เฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของการมีจรรยาบรรณวิชาชีพ และการประพฤติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ

๓.ด้านความโปร่งใส (Transparency) ประกอบไปด้วยหลักการย่อย 4 หลักการคือ หน่วยงานมีความโปร่งใสด้านโครงสร้าง หน่วยงานมีความโปร่งใสด้านการให้ข้อมูล หน่วยงานมีความโปร่งใสด้านการให้โทษ หน่วยงานมีความโปร่งใสด้านการเปิดเผยข้อมูล

๑) ความโปร่งใสด้านโครงสร้าง ประกอบด้วยพฤติกรรมต่อไปนี้

(๑) มีการตรวจสอบภายในที่เข้มแข็ง เช่น มีคณะกรรมการตรวจสอบ
คณะกรรมการสอบสวน เป็นต้น

(๒) โปร่งใส เห็นระบบงานทั้งหมดได้อย่างชัดเจน

(๓) ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รับรู้การทำงาน

(๔) มีเจ้าหน้าที่มาด้วยระบบคุณธรรมมีความสามารถสูงมาอยู่ใหม่มากขึ้น

(๕) มีการตั้งกรรมการหรือหน่วยงานตรวจสอบขึ้นมาใหม่

(๖) มีฝ่ายบัญชีที่เข้มแข็ง

๒) ความโปร่งใสด้านให้ทุน ประกอบด้วยพฤติกรรมต่อไปนี้

(๑) มีคำตอบแทนพิเศษในการปฏิบัติงานเป็นผลสำเร็จ

(๒) มีคำตอบแทนเพิ่มสำหรับการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

(๓) มีคำตอบแทนพิเศษให้กับเจ้าหน้าที่ที่ซื่อสัตย์

(๔) มีมาตรฐานเงินเดือนสูงพอเพียงกับค่าใช้จ่าย

๓) ความโปร่งใสด้านการให้โทษ ประกอบด้วยพฤติกรรมต่อไปนี้

(๑) มีระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ

(๒) มีวิธีการพิจารณาลงโทษผู้ทำผิดอย่างยุติธรรม

(๓) มีการลงโทษจริงจัง หนักเบาตามเหตุแห่งการกระทำผิด

(๔) มีระบบการฟ้องร้องผู้กระทำผิดที่มีประสิทธิภาพ

(๕) หัวหน้างานลงโทษผู้ทุจริตอย่างจริงจัง

(๖) มีการปรามผู้ต่อทุจริตให้เลิกความพยายามทุจริต

(๗) มีกระบวนการยุติธรรมที่รวดเร็ว

๔) ความโปร่งใสด้านการเปิดเผย ประกอบด้วยพฤติกรรมต่อไปนี้

(๑) ประชาชนได้เข้ามารับรู้ การทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบ

(๒) ประชาชนและสื่อมวลชนมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดหา การให้สัมปทาน
การออก กฎระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ

(๓) ประชาชน สื่อมวลชน และองค์กรพัฒนาเอกชน ได้มีโอกาสควบคุมฝ่าย
บริหาร โดยวิธีการต่างๆ มากขึ้น

๕) มีการใช้กลุ่มวิชาชีพภายนอก เข้ามาร่วมตรวจสอบ

๔. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณา กำหนดนโยบาย และการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม

ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้วางแผนโครงการ และยังเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใดๆ เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าว การแสดงนิทรรศการ และการทำหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ หลักการมีส่วนร่วมประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ 4 หลักการคือ

๑) ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้วางแผนโครงการ และยังเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใดๆ เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าว การแสดงนิทรรศการ และการทำหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ

๒) ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือ ผู้วางแผนโครงการเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น และประเด็นในการประเมินข้อดีข้อเสียชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการริเริ่มโครงการต่างๆ และการบรรยายให้ประชาชนฟังเกี่ยวกับโครงการต่างๆ แล้วขอความคิดเห็นจากผู้ฟัง รวมไปถึงการร่วมปรึกษาหารือ เป็นต้น

๓) ระดับการวางแผนร่วมกัน และการตัดสินใจ เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าการปรึกษาหารือ กล่าวคือ เป็นเรื่องการมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างมากขึ้น มีความรับผิดชอบร่วมกันในการตัดสินใจ และวางแผนเตรียมโครงการ และเตรียมรับผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ระดับนี้มักใช้ในกรณีที่เป็นเรื่องซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การใช้อनुญาตุลาการเพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง และการเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอมกัน เป็นต้น

๔) ระดับการพัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วม สร้างความเข้าใจให้กับสาธารณชน เป็นระดับขั้นที่สูงที่สุดของการมีส่วนร่วม คือเป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการได้ตระหนักถึง

ความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วมของประชาชนและได้มีการพัฒนาสมรรถนะหรือขีดความสามารถในการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้นจนอยู่ในระดับที่สามารถมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ และเกิดประโยชน์สูงสุด

๕.หลักสำนึกรับผิดชอบ (Accountability) มีความหมายกว้างกว่าความสามารถในการตอบคำถามหรืออธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมได้เท่านั้น ยังรวมถึงความรับผิดชอบในผลงาน หรือปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งการตอบสนองต่อความคาดหวังของสาธารณะ เป็นเรื่องของความพร้อมที่จะรับผิดชอบ ความพร้อมที่จะถูกตรวจสอบได้ โดยในแง่มุมของการปฏิบัติถือว่า สำนึกรับผิดชอบเป็นคุณสมบัติหรือทักษะที่บุคคลพึงแสดงออกเพื่อเป็นเครื่องชี้ว่าได้ยอมรับในภารกิจที่ได้รับมอบหมายและนำไปปฏิบัติด้วยความรับผิดชอบ ประกอบด้วยหลักการย่อยดังนี้

๑) การมีเป้าหมายที่ชัดเจนการมีเป้าหมายชัดเจนเป็นสิ่งสำคัญสิ่งแรกของระบบสำนึกรับผิดชอบกล่าวคือ องค์กรจะต้องทำการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติการสร้างวัฒนธรรมใหม่ให้ชัดเจนว่าต้องการบรรลุอะไรและเมื่อไรที่ต้องการเห็นผลลัพธ์นั้น

๒) ทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกันจากเป้าหมายที่ได้กำหนดเอาไว้ ต้องประกาศให้ทุกคนได้รับรู้และเกิดความเข้าใจ ถึงสิ่งที่ต้องการบรรลุ และเงื่อนไขเวลาที่ต้องการให้เห็นผลงาน เปิดโอกาสให้ทุกคนได้เป็นเจ้าของ โครงการสร้างวัฒนธรรมนี้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดการประสานกำลังคนร่วมใจกันทำงาน เพื่อผลิตภาพโดยรวมขององค์กร

๓) การปฏิบัติการอย่างมีประสิทธิภาพความสำเร็จของการสร้างวัฒนธรรมสำนึกรับผิดชอบ อยู่ที่ความสามารถของหน่วยงานในการสื่อสารสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นในองค์กรผู้บริหารให้ความสนับสนุน แนะนำ ทำการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพและมีการประสานงานร่วมมือกันทำงานระหว่างหน่วยงานต่างๆในองค์กร

๔) การจัดการพฤติกรรมที่ไม่เอื้อการทำงานอย่างไม่หยุดยั้งปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงนับว่าเป็นเรื่องปกติ และทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงมักจะมีการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเสมอ หน่วยงานต้องมีมาตรการในการจัดการกับพฤติกรรมการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเพื่อให้ทุกคนเกิดการยอมรับแนวความคิดและเทคโนโลยีใหม่ๆ

๕) การมีแผนการสำรองส่วนประกอบสำคัญขององค์กรที่มีลักษณะวัฒนธรรมสำนึกรับผิดชอบ ต้องมีการวางแผนฟื้นฟู ที่สามารถสื่อสารให้ทุกคนในองค์กรได้ทราบและเข้าใจถึงแผน และนโยบายของ องค์กร และที่สำคัญคือ ต้องมีการกระจายข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องสมบูรณ์ อย่างเปิดเผย

๖) การติดตามและประเมินผลการทำงานองค์การจำเป็นต้องมีการติดตามและประเมินผลการทำงานเป็นระยะๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อตรวจสอบดูว่าผลงานนั้นเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพงานที่กำหนดไว้หรือไม่ ผลงานที่พบว่ายังไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดต้องมีการดำเนินการแก้ไขในทันที ขณะที่ผลงานที่ได้มาตรฐานต้องได้รับการยอมรับยกย่องในองค์การ

๖.หลักความคุ้มค่า Value for Money หลักการนี้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมในการบริหารการจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด สิ่งเหล่านี้เป็นผลในการปฏิบัติอันเกิดจากการใช้หลักธรรมาภิบาลนั่นเอง ประกอบด้วย

๑) การประหยัด หมายถึง

- (๑) การทำงานและผลตอบแทนบุคลากรเป็นไปอย่างเหมาะสม
- (๒) การไม่มีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์
- (๓) การมีผลผลิตหรือบริการได้มาตรฐาน
- (๔) การมีการตรวจสอบภายในและการจัดทำรายงานการเงิน
- (๕) การมีการใช้เงินอย่างมีประสิทธิภาพ

๒) การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด หมายถึง

- (๑) มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
- (๒) มีการพัฒนาทรัพยากรบุคคล
- (๓) มีการใช้ผลตอบแทนตามผลงาน

๓) ความสามารถในการแข่งขัน หมายถึง

- (๑) การมีนโยบาย แผน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย
- (๒) การมีการเน้นผลงานด้านบริการ
- (๓) การมีการประเมินผลการทำงาน
- (๔) ผู้บริหารระดับสูงมีสถานะผู้นำ

เมื่อมีหลักการที่เป็นแนวทางในการสร้างธรรมาภิบาลแล้ว หน่วยงานที่ต้องการใช้หลักการบริหารแนวใหม่ที่มุ่งสร้างธรรมาภิบาลสามารถประยุกต์ใช้ได้และวัดระดับการมีธรรมาภิบาลของหน่วยงานตนได้ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ตลอดจนรวบรวมข้อมูลที่มีอยู่แล้วในหน่วยงาน การนำหลักการข้างต้นไปสร้างตัวชี้วัดและนำไปทดสอบจริงในหน่วยงาน และสามารถแสดงผลให้เข้าใจได้ง่าย ทำให้ผู้บริหารสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขการทำงานของหน่วยงานให้มีธรรมาภิบาลมากขึ้นได้

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ธรรมาภิบาล (Good governance) เป็นขั้นตอนในการบริหารงานที่จัดขึ้นในองค์กรหรือ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี ประกอบด้วย ๖ หลักการคือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ซึ่งนับว่าเป็นหลักในการบริหารจัดการที่ดี ที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยนำหลักการเหล่านี้มาใช้เป็นแนวทางในการบริหาร

๒.๒.๓ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาล

ทฤษฎีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตามภาษาไทย เป็นแนวคิดที่ได้มีการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางหลังจากมีเหตุการณ์วิกฤติทางเศรษฐกิจในประเทศไทยและในเอเชียตะวันออก โดยแนวคิดเรื่องการจัดการปกครองและการจัดการปกครองที่ดีนั้นได้รับการรณรงค์อย่างมากโดยสถาบันทางเศรษฐกิจและการเงินระดับโลก^{๖๐} และดังที่ทราบแล้วว่าแนวคิดนี้ได้มีการค้นพบมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๒ แต่ถึงกระนั้นก็ได้มีการนำคำว่า Good governance มาใช้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งกล่าวได้ว่าคำว่า Good governance เพิ่งมีการนำมาใช้อย่างเป็นจริงเป็นจังเมื่อไม่นานนี้เอง ดังที่อรพินท์ สฟโชคชัย กล่าวถึงการพัฒนาการของการใช้คำ Good governance ไว้ว่า

คำว่า Good governance เพิ่งปรากฏและมีการใช้ในวงการของนักวิชาการที่สนใจการพัฒนาการปกครองและการปกครองของสังคมเมื่อไม่นานมานี้ ส่วนคำว่า Governance นั้นได้ปรากฏอยู่ในพจนานุกรมและมีผู้ใช้กันมานานแล้วโดยพจนานุกรมได้ให้ความหมายคำว่า Governance ดังนี้ “Governance means (๑) The act, process, or power of governing ;government, (๒) The state of being governed” ซึ่งแปลกันตรงๆ ก็หมายถึงการกระทำกระบวนการหรืออำนาจในการบริหารการปกครอง ซึ่งเมื่อใช้กับรัฐก็น่าจะมีความหมายใกล้เคียงเกี่ยวข้องกับคำว่าภาครัฐ (State) ซึ่งอาจจะหมายถึงทั้งรัฐบาล (Government) และระบบราชการ (Civil service)^{๖๑}

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ชัดเจนว่า คำว่า Good governance เป็นศัพท์ที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ ซึ่งในพจนานุกรมบางเล่มก็ไม่ได้ปรากฏศัพท์นี้อาไว้ หรือแม้แต่หนังสือศัพท์รัฐศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๐^{๖๒} ก็ได้ปรากฏของศัพท์คำว่า Good governance แต่อย่างไรก็ตามปรากฏแต่เพียงคำว่า Governance โดยราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายว่า “วิธีการปกครอง” และจากการที่

^{๖๐} พุทธิสถาน ชุมพล, คำและความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย (concept in contemporary political science), (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๓๐.

^{๖๑} อรพินท์ สฟโชคชัย, “สังคมเสถียรภาพและกลไกประชาธิปไตยที่ดี”, รายงานที่ตีพิมพ์, ฉบับที่ ๒๐ (มกราคม ๒๕๔๑) : ๒.

^{๖๒} ราชบัณฑิตยสถาน, ศัพท์รัฐศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน), ๒๕๔๐.

สังคมในยุคปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับคำว่า Governance มากยิ่งขึ้นประเด็นนี้ ประเวศ วะสี ได้ อรรถาธิบายไว้อย่างน่าสนใจว่า

ในสมัยโบราณเน้นการปกครอง (Governing) ผู้ปกครองก็เรียกว่ารัฐบาล ในสมัย ราชาริปไตย การปกครองก็คืออยู่ที่การมีธรรมราชาดังที่มีการเน้นเรื่องทศพิธราชธรรม ถัดจากสมัย ราชาริปไตย ผู้ปกครองก็เป็นทหารบ้างเป็นนักการเมืองบ้าง เมื่อสังคมวิวัฒนาการไป ภาคธุรกิจ เติบโตขึ้นและมีผลกระทบต่อสังคมมากและภาคประชาชนหรือสังคมก็มีบทบาทมากขึ้นหลักการ เรื่องการปกครอง (Governing) โดยรัฐลักษณะใช้อำนาจจากบนลงล่างก็ไม่เพียงพอเพราะอำนาจ ไม่ได้อยู่ที่รัฐบาลเท่านั้น แต่อยู่ที่ภาคธุรกิจและภาคสังคมด้วย จึงมีการนำคำว่า Governance เข้ามาใช้ แทน (Governing) เพื่อจะให้ความหมายกว้างและถูกต้องมากกว่า (Governing) ในสังคมสมัยใหม่ คงจะต้องคำนึงถึงไตรภาคี คือภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคสังคมในการอภิบาล ทั้งภาครัฐบาลและ ภาคธุรกิจต้องมีความโปร่งใสถูกตรวจได้ จึงจะตั้งอยู่ในความถูกต้อง (ธรรมะ หรือ Good) สังคม ต้องเข้มแข็ง จึงจะทำให้รัฐและธุรกิจโปร่งใส Good governance จึงประกอบด้วย รัฐโปร่งใส ธุรกิจ โปร่งใส และสังคมเข้มแข็ง^{๖๓}

ดังนั้นแนวคิดเรื่อง Good governance หรือหลักธรรมาภิบาลสากลนี้ จึงยังเป็นแนวคิดที่ ใหม่และจากการอ้างอิงข้อมูลจากองค์กรบางองค์กรพบว่าเพิ่งมีการใช้ครั้งแรกของธนาคารโลกเมื่อ ปี ๑๙๙๕ ในรายงานเรื่อง Sub-Sahara Africa : From Crisis to Sustainable Growth ซึ่งเป็นรายงาน ของธนาคารโลกในยุคแรกที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมี Good governance และการฟื้นฟู เศรษฐกิจ^{๖๔} ถึงกระนั้นก็ตาม ธนาคารโลกเองก็ไม่ได้มีการพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับเท่าที่ควร ฝ่าย องค์กรที่ได้้นำแนวคิดนี้มาใช้จริงจึงอีกทั้งได้เป็นแกนนำในการผลักดันแนวคิดและสร้างความ ยอมรับร่วมกันในระดับโลกว่า กลไกประชาธิปไตยที่การพัฒนาคนที่ยั่งยืนเป็นประเด็นสำคัญที่ไม่ สามารถจะแยกออกจากกันได้ กลไกประชาธิปไตยเป็นรากฐานที่ทำให้คนในสังคมโดยรวมอยู่ร่วมกัน อย่างสันติสุข^{๖๕} คือองค์กรพัฒนาแห่งประชาชาติ (United Nations

Development Programme, (UNDP) โดยที่ UNDP ได้นำแนวคิดดังกล่าวไปศึกษา วิเคราะห์และได้อธิบายรายละเอียดไว้ในเอกสารนโยบายเรื่อง Governance for Sustainable Human Development ดังที่ อรพินท์ สฟโชคชัย อธิบายไว้ว่า

^{๖๓} ประเวศ วะสี, “ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคมและศีลธรรม (สังคมสันติ ประชาธรรม)”, ในรวมบทความ ๒๐ ปี ปาฐกถาพิเศษ ปัวย อึ้งภากรณ์, รวบรวมโดยคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : Openbooks, ๒๕๕๐), ๒๗๕.

^{๖๔} อรพินท์ สฟโชคชัย, “สังคมเสถียรภาพและกลไกประชาธิปไตย”, รายงานที่ดีอาร์ไอ, : ๒.

^{๖๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓.

โดยทั่วไปกลไกประชารัฐเป็นส่วนที่เชื่อมโยงองค์ประกอบของสังคมทั้ง ๓ ส่วนเข้าด้วยกัน คือประชาสังคม (Civil society) ภาคธุรกิจเอกชน (Private sector) และภาครัฐ (State หรือ Public sector) ดังนั้น การที่สังคมมีกลไกประชารัฐที่ดี ก็จะเป็นกลไกแกนในการสร้างความสมดุลระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของสังคมให้ดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและสังคมมีเสถียรภาพ กลไกประชารัฐที่ดีมีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการดูแลบริหารจัดการใน ๓ ด้านคือด้านเศรษฐกิจ การเมืองและการบริหารประเทศ ซึ่งมีองค์ประกอบของโครงสร้างอำนาจหน้าที่ ๓ ด้าน คือกลไกประชารัฐด้านการเมือง (Political governance) หมายถึงกระบวนการกำหนดนโยบายที่มีผลต่อปวงชนในประเทศ ได้แก่รัฐสภาหรือฝ่ายการเมือง ไม่ว่าจะเป็นผู้แทนจากการเลือกตั้งแต่งตั้ง หรือเผด็จการ และกลไกการบริหารรัฐกิจหรือภาคราชการ (Administrative governance) หมายถึงกลไกและกระบวนการแปลงนโยบายและทรัพยากรไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลและอย่างเที่ยงธรรม ซึ่งจะผ่านทางกลไกการกำหนดนโยบายและหน่วยงานปฏิบัติ ดังนั้น เมื่อวิเคราะห์ความหมายของคำว่า Governance ตามนิยามข้างต้น ก็ควรมีความหมายรวมถึงระบบโครงสร้างและกระบวนการต่าง ๆ ที่วางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมของประเทศ เพื่อที่ภาคต่าง ๆ ของสังคมจะพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติสุข^{๖๖}

จากการที่แนวคิดนี้ได้รับการพัฒนาและสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ จากนั้นเป็นต้นมา จึงได้มีการนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในหลายองค์กร เช่น ธนาคารพัฒนาการแห่งเอเชีย (ADB) ธนาคารโลก (World Bank) ที่ได้นำมาใช้กับประเทศในแถบเอเชียเพื่อแก้ปัญหาทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของภูมิภาคดังกล่าว โดยที่ธนาคารโลก (World Bank) และกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ถือว่าแนวคิดนี้เป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญในการจะช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจของบรรดาประเทศต่าง ๆ ให้กลับเข้าสู่สภาวะปรกติ ดังนั้น องค์กรดังกล่าว จึงได้กำหนดเป็นเงื่อนไขให้ประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน จะต้องสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นและมีการดำเนินการตามนโยบายสาธารณะที่ได้ตกลงไว้ในสัญญารับการสนับสนุนทางการเงินอย่างเคร่งครัด ปัจจัยทั้งสองนี้จะช่วยให้ประเทศที่ประสบปัญหาสามารถพัฒนาเศรษฐกิจให้กลับสู่เสถียรภาพได้อย่างรวดเร็วและในระยะยาวสังคมที่มีธรรมาภิบาลจะเป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งมั่นคง มีความสมดุลในการบริหารบ้านเมืองและมีภูมิคุ้มกันวิกฤตที่จะเกิดขึ้นภายหลัง^{๖๗}

^{๖๖} UNDP, **Governance for Sustainable Human Development**, (a UNDP Policy Document , January 1997), pp. 5-6, ถึงใน บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, **การสร้างธรรมาภิบาล (Good governance) ในสังคมไทย**, (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, ๒๕๔๒), หน้า ๒๙-๓๐.

^{๖๗} สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ., **Good governance กับการพัฒนาข้าราชการ**, (กรุงเทพมหานคร : หจก. ไอเดียส์ สเตอว์, ๒๕๔๕), หน้า ๗.

จากนั้นมาแนวความคิดในเรื่องธรรมาภิบาล จึงได้ถูกนำเสนอผ่านสื่อมวลชนโดยนักคิด นักวิชาการและผู้นำทางสังคมอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามแนวความคิดนี้เป็น แนวความคิดที่เกิดขึ้นมาจากสังคมตะวันตกและหลังไหลมาสู่สังคมตะวันออก แต่เมื่อได้ศึกษา หลักการนี้อย่างจริงจังจะทำให้ทราบว่าแท้ที่จริงแนวความคิดนี้ไม่ได้ห่างไกลจากหลักการทาง พระพุทธศาสนาแม้แต่น้อย นั่นคือการที่พระพุทธองค์ทรงตรัสสอนให้ผู้ปกครองในยุคนั้นได้ใช้ ธรรมเป็นใหญ่ในการปกครองบ้านเมืองที่เรียกว่าหลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ อันเป็นหลัก ของผู้เป็นใหญ่ในแผ่นดิน ผู้นำและผู้ปกครองรัฐ ตั้งตั้งแต่พระเจ้าจักรพรรดิ พระมหากษัตริย์ ตลอดจนนักปกครองโดยทั่วไป^{๖๔} ต้องยึดถือเป็นหลักในการปกครองบ้านเมือง การปกครองโดย ธรรมจึงเป็นอุดมการณ์สูงส่งในการปกครองประเทศ การมีมาตรฐานทางจริยธรรมจึงมีความสำคัญ ต่อการประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีต่อกันและส่งเสริมให้ฝ่ายปกครองมีจิตใจสูงรู้จักบังคับหรือ ปกครองตนเอง^{๖๕} นอกจากหลักทศพิธราชธรรมจะเป็นหลักของผู้ปกครองแล้วนอกจากนี้พระพุทธ องค์กรยังได้ตรัสหลักธรรมหมวดอื่น ๆ ไว้อีกหลายหมวดด้วยกันเพื่อไว้สำหรับเป็นองค์ประกอบ ช่วย สนับสนุนในการปกครองนั้นให้ดำเนินไปด้วยดี

๒.๓ หลักธรรมเกี่ยวกับธรรมาภิบาล

๒.๓.๑ หลักทศพิธราชธรรมผู้ธรรมาภิบาล

ในทางพระพุทธศาสนาแนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล เป็นหลักของการปกครองโดยธรรม หรือธรรมรัฐ อันเป็นหลักการของนักปกครองผู้ยิ่งใหญ่ตามคติทางพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า จักรพรรดิ ผู้เป็นธรรมราชา ก็ต้องเคารพธรรม ถือธรรมเป็นใหญ่ จัดดำเนินการปกครองโดยธรรม^{๖๖} หรือที่เรียกว่า ระบบธัมมิกราชา คือพระราชาที่ประกอบด้วยธรรม^{๖๗} อันเป็นนักปกครองตามอุดม คติตามหลักการของพระพุทธศาสนาที่เรียกว่าจักรพรรดิ ซึ่งเป็นธรรมราชาก็เป็นผู้ปกครองแผ่นดิน โดยธรรมโดยไม่ต้องใช้ทัณฑ์หรือศรัตราวุธ^{๖๘} ดังนั้นแนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล จึงเป็นหลักการที่มี

^{๖๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), ธรรมญูชีวิต, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๕๐), หน้า ๒๗.

^{๖๕} ทินพันธุ์ นาคะตะ, พระพุทธศาสนากับสังคมไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : หจก.สหยา บล็อกและการพิมพ์, ๒๕๔๔), หน้า ๖๓.

^{๖๖} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), สลายความขัดแย้ง - สังคมศาสตร์ที่ยั่งยืนถึงธรรมชาติ, พิมพ์ ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์ สว จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๗๐.

^{๖๗} พุทธทาสภิกขุ, ธรรมะกับการเมือง, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๗), หน้า ๓๓๐.

^{๖๘} เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๓๗.

อยู่ในพระพุทธศาสนาอย่างยาวนาน อันเป็นหลักการที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสสอนไว้ทั้งหมดว่า จะต้องปฏิบัติอย่างไรต่อผู้ที่เราเกี่ยวข้องกับทั้งหมด เพียงแต่ไม่ได้ใช้คำนี้ จริง ๆ แล้วก็คือหลักการปกครองโดยธรรมของพระมหากษัตริย์ในสมัยก่อน หรือที่เรียกว่าทศพิธราชธรรมของพระมหากษัตริย์ โดยมีธรรมะข้ออื่น ๆ เป็นองค์ประกอบ^{๓๓} ดังที่บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้กล่าวว่า ธรรมาภิบาล (Good governance) ก็คือหลักการปกครองที่ดีมีมาแต่โบราณ หลักที่เราเรียกว่าทศพิธราชธรรมของพระมหากษัตริย์ไทยแต่โบราณก็คือRoyal good governance นั่นเอง และก็มีธรรมะอื่น ๆ เป็นอุปกรณ์อีก เช่น สังคหวัตถุจักรวรรดิวัตร พละ ๕ จะเห็นได้ว่าทศพิธราชธรรมเป็นประธานแล้วก็จักรวรรดิวัตร สังคหวัตถุธรรม พละ ๕ เป็น Royal good governance จำเป็นที่จะต้องมีในสังคมมาแต่โบราณและมีมาก่อนฝรั่ง. เพราะฉะนั้นไทยเราก็มีหลักธรรมาภิบาลจะเรียกว่าทศพิธราชธรรมาภิบาลก็ได้มีมาแต่โบราณ^{๓๔}

หลักทศพิธราชธรรมนี้ พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) กล่าวว่า ในตำราของฝรั่งไม่มีพระราชที่ประกอบไปด้วยไปด้วยทศพิธราชธรรม ฉะนั้นในหนังสือที่ฝรั่งเขียนมาเขาจึงรังเกียจพระราช แต่ทางฝ่ายตะวันออกเรานี้ยังมีพระราชที่ประกอบไปด้วยทศพิธราชธรรม ไม่มีส่วนที่น่ารังเกียจเลย ยิ่งเป็นพระราชเผด็จการมีศีลธรรมด้วยแล้วยิ่งดี คือมันยิ่งเร็ว มันไม่ยุ่งงำเหมือนประชาธิปไตยยุ่งงำ^{๓๕}

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแนวคิดเรื่องธรรมาภิบาลจึงเป็นหลักการที่มีจุดกำเนิดมาจากหลักการทางพระพุทธศาสนา โดยที่พระพุทธองค์ได้ทรงตรัสสอนให้ผู้ปกครองบ้านเมืองในทุกระดับชั้น ได้ยึดถือธรรมเป็นใหญ่ อันได้แก่ ความจริง ความถูกต้อง ความดีงาม หลักการกฎ กติกาที่ชอบธรรมที่เรียกว่าหลักธรรมาธิปไตยอันเป็นการตัดสินใจด้วยปัญญา โดยมีเจตนาที่เป็นธรรม หลักทศพิธราชธรรมจึงเป็นหลักธรรมที่ผู้ปกครองบ้านเมือง โดยเฉพาะผู้ปกครองที่ได้นับถือพระพุทธศาสนาได้ทรงประพฤติปฏิบัติสืบมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน หรือแม้แต่เมื่อครั้งในยุครัตนโกสินทร์ศก ก็ได้มีพระนิพนธ์ในเรื่องพระมงคลวิเสศกถา ซึ่งเป็นเรื่องที่สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (สา ปุสฺสเทโว) สมเด็จพระสังฆราช รูปที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์วัดราชประดิษฐ์สถิตมหาสีมาราม แต่ครั้งยังเป็นพระศาสนโสภณ ได้ถวายพระธรรมเทศนาแต่ครั้งรัชกาลที่ ๔ และรัชกาลที่ ๕ ได้ถวายมาจนตลอดเวลาของท่าน จวบจนท่านสิ้นพระชนม์ ต่อมาสมเด็จพระมหาสมณ

^{๓๓} สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ., **Good governance** กับการพัฒนาข้าราชการ หน้า ๑๒๕.

^{๓๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๕.

^{๓๕} พุทธทาสภิกขุ, การศึกษาของโลก, หนังสือชุดหมุนล้อธรรมจักรของพุทธทาส(กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๕), หน้า ๑๓๕-๑๓๖.

เจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรสทรงรับหน้าที่แทน เริ่มต้นเมื่อรัตนโกสินทร์ศก ๑๑๕ (พ.ศ.๒๔๔๓) จนถึงรัตนโกสินทร์ศก ๑๒๕ (พ.ศ.๒๔๕๓) รวมเทศนาทั้งหมดมี ๑๐ กัณฑ์ด้วยกัน และในพระมงคลวิเสศภานี้เป็นการพรรณนาถึงพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินในการบำเพ็ญ ทศพิธราชธรรมนั้นให้ยิ่งๆ เป็นการอุปถัมภ์พระราชกรณียาให้ถาวรไพบูลย์^{๓๖} โดยท่านเรียกรูปแบบ การปกครองนั้นว่า รัฐฐาภิบาลโนบาย คือราชกรณียกิจที่ทรงจัดขึ้นด้วยพระบรมเชษานุภาพเพื่อ ประโยชน์คุณแก่พระราชอาณาจักรทั้งประชาชนเข้าขอบขันธสีมา^{๓๗} ดังเนื้อความตอนหนึ่งว่า

พระราชกรณียาธิรัฐฐาภิบาลโนบายข้อ ๓ คือราชกรณียกิจที่ทรงจัดขึ้นด้วยพระบรมรา ชานุภาพ เพื่อเป็นประโยชน์แก่พระราชอาณาจักรกับทั้งประชาชนเข้าขอบขันธสีมา.ในฝ่ายพระ ราชอาณาจักรแผนกอารักขา ได้ทรงตั้งพระราชบัญญัติจัดการทหารขึ้นใหม่ เพื่อรักษาความสงบใน รัชสีมาข้อนี้เป็นพระราชธุระของพระมหากษัตริย์เจ้ามาตั้งแต่ครั้งโบราณ.แม้ในจักรวัติสูตรก็แสดง ว่า พระเจ้าจักรพรรดิราชมีเจ้าตุรงคินเสนา คือกองทัพ ๔ เหล่า พลช้าง พลม้า พลรถพลเดิน สำหรับ ประกอบกับจักรรัตนระดับพระเชษานุภาพ ทรงจัดธรรมิการักษาบรรณาคฤคคือการปกครองด้วย รักษาป้องกันอันเป็นไปโดยราชธรรมในประเทศผู้พึงบารมีทั่วไปทุกหมู่ตลอดถึงเดรัจฉานบางเหล่า ที่ควรบำรุงไว้^{๓๘}

สำหรับหลักทศพิธราชธรรมนี้ก็ไม่ได้จำเพาะเจาะจงว่าต้องเป็นพระมหากษัตริย์เท่านั้น ต้องประพฤติปฏิบัติตาม แท้ที่จริงหลักทศพิธราชธรรมเป็นหลักคุณธรรมที่ใช้ได้กับผู้ปกครองทุกระดับชั้น ดังพระนิพนธ์ของเจ้าพระคุณสมเด็จพะสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์ที่ว่า ทศพิธราชธรรมนี้เมื่อพิจารณาด้วยดีจักเห็นได้ว่า มิใช่เป็นธรรมเฉพาะท่านผู้ปกครองประชาชน ขึ้นสูงสุดเท่านั้น แต่เป็น ธรรมสำหรับผู้ปกครองทั่วไปตั้งแต่ส่วนใหญ่ เช่น ประมุขของประเทศชาติ และรัฐบาลตลอดถึงส่วนน้อย เช่น หัวหน้าครอบครัว ทั้งเป็นธรรมสำหรับผู้อยู่ในปกครองด้วย เพราะการปกครองจักดำเนินไปได้เรียบร้อยดี ผู้อยู่ในปกครองก็จำต้องประพฤติธรรมนี้ด้วยตาม ฐานะ เพราะฉะนั้นราชธรรมนี้จึงเป็นธรรมสำหรับคนที่อยู่ด้วยกันเป็นหมู่เหล่าตั้งแต่ครอบครัวหนึ่ง จนถึงประเทศชาติหรือทั้งหมดพึงประพฤติต่อกัน เพื่ออยู่ด้วยกันเป็นสุขสงบและมีความเจริญ โดย ลำดับต่อไป^{๓๙}

^{๓๖} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, พระมงคลวิเสศภาน, พิมพ์ครั้งที่ ๒๑,(กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า (คำนำ),

^{๓๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๕.

^{๓๘} เรื่องเดียวกัน,หน้า ๕๕-๑๐๐

^{๓๙} สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์, การปกครองแนวพุทธศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๓.

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) กล่าวว่า ทศพิธราชธรรมจะมีชื่อเรียกว่าธรรมสำหรับพระราชา แต่ประชาชนพสกนิกรทั้งหลายก็สามารถนำมาเป็นหลักประพฤติปฏิบัติได้ เมื่อประพฤติตามนั้นแหละจะเกิดโอกาสมากมายสะดวกคายในการที่พระองค์ทรงดำรงอยู่ในทศพิธราชธรรม ทำให้มีทศพิธราชธรรมเป็นเครื่องคุ้มครองบ้านเมือง บ้านเมืองนี้เต็มไปด้วยทศพิธราชธรรม ขอให้มองกันให้ดี ๆ ว่าทศพิธราชธรรมนั้นจะสามารถคุ้มครองบ้านเมืองป้องกันบ้านเมืองพัฒนาบ้านเมืองในฐานะที่เป็นธรรมะที่จะช่วยได้จริง^{๕๐}

ดังนั้นหลักทศพิธราชธรรมจึงเป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญ ที่ผู้ปกครองบ้านเมืองในทุกระดับชั้นพึงจะต้องประพฤติปฏิบัติ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่า เมื่อพระมหากษัตริยาธิราชเจ้าดำรงทศพิธราชธรรมนี้ให้ตั้งบริบูรณ์ด้วยดีในพระองค์พระราชวงศานุวงศ์ ข้าทูลละอองธุลีพระบาทและอาณาประชาราษฎร์ข้าขอบขัณฑสีมา ย่อมมีความสวามิภักดิ์นับถือรักใคร่ ตั้งใจจะประกอบราชกิจฉลองพระเดชพระคุณโดยเต็มกำลังกายและเต็มกำลังความคิดโดยซื่อสัตย์สุจริตมิได้คิดทรยศ ช่วยบำรุงรัฐ ชนบทให้สมบูรณ์มั่งคั่ง สมดังพระราชประสงค์ทุกประการ เบื้องหน้าแต่นั้นเมื่อทรงพิจารณาด้วยพระปรีชาญาณถึงวุฒิสุภาพ ก็จะทรงเห็นกุศลธรรมส่วนชอบ ๑๐ อย่างนี้^{๕๑}

นอกจากพระพุทธร่องค์จะตรัสหลักทศพิธราชธรรมไว้เป็นหลักที่ผู้ปกครองพึงยึดถือไว้เป็นหลักในการปกครองบ้านเมืองแล้ว นอกจากนี้พระองค์ยังได้ตรัสหลักธรรมหมวดอื่นๆสำหรับไว้เป็นองค์ประกอบหรือเป็นหลักที่จะช่วยสนับสนุนการปกครองให้ดำเนินไปด้วยดีส่งผลคือประโยชน์สุขอันจะบังเกิดขึ้นแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่าอันได้แก่

๑. อปรีหานิยธรรม ๗ ของกษัตริย์วัชชี หรือวัชชีอปรีหานิยธรรม ๗ : คือธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง^{๕๒}

๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์

๒) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ

๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้(ตามหลักการเดิม) ถือปฏิบัติมันตามวัชชีธรรม (หลักการ) ตามที่วางไว้เดิม

^{๕๐} พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ), โขคดีมีโอกาสได้ตามรอยพระยุคลบาท โดยทศพิธราชธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์, ๒๕๔๙), หน้า ๔๕.

^{๕๑} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, ประมวลพระนิพนธ์ ฯ พระธรรมเทศนา “ทศพิธราชธรรมจริยาติกถา” ถวายในงานพระราชพิธีรัชดาภิเษก เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ร.ศ. ๑๑๒, หน้า ๔๑, อ้างในปฐม ตาคณานันท์, คณะสงฆ์สร้างชาติ สมัยรัชกาลที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : มติชน, ๒๕๕๑), หน้า ๒๖-๒๗.

^{๕๒} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๓๑-๑๔๔/๗๘-๘๕. อ.สุตต. (ไทย) ๒๓/๒๑-๓๑/๓๑-๔๘.

๔) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชนชาววัชชี เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง

๕) บรรดากุลสตรีกุลกุมารีทั้งหลายให้อยู่ดีโดยมิถูกห้ามเหงหรือถูคร่ำขืนใจ

๖) เคารพสักการบูชาเจดีย์ (ปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ ตลอดถึงอนุสาวรีย์ต่างๆ) ของวัชชี (ประจำชาติ) ทั้งหลาย ทั้งภายในและภายนอก ไม่ปล่อยให้ธรรมิกพลีที่เคยให้เคยทำแก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรามไป

๗) จัดให้ความอารักขาคุ้มครองป้องกันอันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ทั้งหลาย(ในที่นี้กินความกว้าง หมายถึง บรรพชิตผู้ดำรงธรรมเป็นหลักใจของประชาชนทั่วไป) ตั้งใจว่าขอพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังมิได้มาพึงมาสู่แว่นแคว้นที่มาแล้วพึงอยู่ในแว่นแคว้นโดยผาสุก^{๕๓}

๒. สังคหัตถ์ ๔ : คือธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว คือยึดเหนี่ยวใจบุคคลและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี, หลักการสงเคราะห์ ได้แก่^{๕๔}

๑) ทาน ; การให้ คือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละแบ่งปันช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดจนให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน

๒) ปิยวาจา หรือ เปยวัชชะ ; วาจาเป็นที่รัก วาจาสุดค้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ กล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยอมตาม

๓) อัถตจริยา ; การประพฤติประโยชน์ คือชวนช่วยช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม

๔) สมานัตตตา ; ความมีตนเสมอ คือทำตนเสมอดันเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลายและเสมอในสุขทุกข์โดยรวมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี^{๕๕}

๓. สังคหัตถ์ของผู้ครองแผ่นดิน หรือ ราชสังคหัตถ์ ๔ : คือสังคหัตถ์ของพระราชา, ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจประชาชน, หลักการสงเคราะห์ประชาชนของนักปกครอง^{๕๖}

๑) สัสสมะธ ; ความฉลาดในการบำรุงพืชพันธุ์ธัญญาหาร ส่งเสริมการเกษตร

^{๕๓} พระราชวรมุนี (ประยูร ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๒๕), หน้า ๒๔๖-๒๔๗.

^{๕๔} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๑๓/๒๕๕. อัง.จตุกก (ไทย) ๒๑/๓๒/๕๐-๕๑, ๒๕๖/๓๗๓. อัง.อฏฐก. ๒๓/๒๔/๒๖๗-๒๖๘. อัง.นวก. (ไทย) ๒๓/๕/๔๓๕-๔๔๑

^{๕๕} เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๖๗-๑๖๘.

^{๕๖} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๑๒๐/๑๓๘-๑๓๙.

๒) ปุริสเมธ; ความฉลาดในการบำรุงข้าราชการ รู้จักการส่งเสริมคนดีมีความสามารถ

๓) สัมมาปาสะ ; ความรู้จักผูกผสวนรวมใจประชาชนด้วยการส่งเสริมอาชีพเช่น ให้คนจนกู้ยืมเงินไปสร้างตัวในพาณิชยกรรม เป็นต้น

๔) วาชเปยะ หรือ วาจาเปยะ ; ความมีวาจาอันอุดมคัมน์น้ำใจ น้ำคำควรคัมน์คือรู้จักพูดรู้จักปราศรัยไพเราะสุภาพนุ่มนวล ประกอบด้วยเหตุผล มีประโยชน์เป็นทางแห่งสามัคคีทำให้เกิดความเข้าใจอันดี และความนิยมเชื่อถือ^{๕๗}

๔. อธิปไตย ๓ : คือความเป็นใหญ่, ภาวะที่ถือเอาเป็นใหญ่ (หรือหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจของบุคคลที่อยู่หรือร่วมอยู่ในระบบการปกครองนั้นเหล่านี้เป็นต้น) ได้แก่^{๕๘}

๑) อัตตาธิปไตย ; ความมีตนเป็นใหญ่, ถือตนเป็นใหญ่, กระทำการด้วยปรารถนตนเป็นประมาณ

๒) โลกาธิปไตย ; ความมีโลกเป็นใหญ่, ถือโลกเป็นใหญ่, กระทำการด้วยปรารถนนิยมนของโลกเป็นประมาณ

๓) ธัมมาธิปไตย ; ความมีธรรมเป็นใหญ่, ถือธรรมเป็นใหญ่, กระทำการด้วยปรารถนความถูกต้องเป็นจริงสมควรตามธรรมเป็นประมาณ^{๕๙}

๕. จักรวรรดิวัตร ๑๒ : วัตรของพระเจ้าจักรพรรดิ, พระจริยาที่พระเจ้าจักรพรรดิพึงทรงบำเพ็ญสม่ำเสมอ, ธรรมเนียมการทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจของพระเจ้าจักรพรรดิ, หน้าที่ของนักปกครองผู้ยิ่งใหญ่

๑) ธรรมาธิปไตย ; เคารพนับถือบูชายำเกรงธรรม ยึดธรรมเป็นหลักเป็นธงชัยเป็นธรรมาธิปไตยและธรรมมีการรักษาบรรณคฤปิ; จัดการรักษายป้องกันและคุ้มครองอันชอบธรรม และเป็นธรรม^{๖๐}

(๑) อันโตชน (แก่ชนภายใน ตั้งแต่พระมหาลีโอรส ธิดา จนถึงผู้ปฏิบัติราชการในพระองค์ทั้งหมด คือคนในปกครองส่วนตัวตั้งแต่บุตรธิดาเป็นต้นไป ด้วยการให้การบำรุงเลี้ยงอบรมสั่งสอนเป็นต้น ให้อยู่โดยเรียบร้อยสงบสุขและมีความเคารพนับถือ)

(๒) พลกาย (แก่กองทัพ คือปวงเสนาข้าทหาร, ข้าราชการฝ่ายทหาร)

^{๕๗} พระราชวรมณี (ประยูรค์ ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๖๘-๑๖๙.

^{๕๘} อ.จ.ก. (ไทย) ๒๐/๔๐/๒๐๑-๒๐๔.

^{๕๙} พระราชวรมณี (ประยูรค์ ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๒๗-๑๒๘

^{๖๐} ที.ป. (ไทย) ๑๑/๘๐-๑๑๐/๕๕-๘๒, อ.จ.ก. (ไทย) ๒๐/๑๔/๑๕๔-๑๕๖.

(๓) ขัตติยะ (แก่กษัตริย์ทั้งหลายผู้อยู่ในพระบรมเดชานุภาพ,เจ้าเมืองขึ้น,ปัจจุบัน สงเคราะห์ชนชั้นปกครองและนักบริหารชั้นผู้ใหญ่ทั้งหลาย, ข้าราชการฝ่ายปกครอง)

(๔) อนุยนต์ (แก่ผู้เสด็จตามคือราชบริพารทั้งหลาย, ปัจจุบันสงเคราะห์ข้าราชการฝ่าย พลเรือนเข้าทั้งหมด)

(๕) พราหมคฤหบดี (แก่ชนเจ้าพิธี เจ้าหน้าที่สั่งสอน พ่อค้า เจ้าไร่เจ้านาคือผู้ประกอบ อาชีพวิชาการ หมอ พ่อค้า และเกษตรกร ด้วยช่วยจัดหาทุนและอุปกรณ์)

(๖) เนคมชานบท (แก่ชาวนิคมนบท คือราษฎรทั้งปวงทุกท้องถิ่นตลอดถึงชายแดน ทัวไปไม่ทอดทิ้ง)

(๗) สมณพราหมณ์ (แก่พระสงฆ์และบรรพชิตผู้ทรงศีลทรงคุณธรรม)

(๘) มิคปักษี (แก่มฤคและปักษี คือสัตว์อันควรสงวนทั้งหลาย)

๒) มาอธรรมการ ; ห้ามกันมิให้การอันอธรรมเกิดขึ้นในพระราชอาณาเขตคือ จัดการ ป้องกัน แก่ไข มิให้มีการกระทำความผิดความชั่วร้ายเดือดร้อนเกิดขึ้นในเมือง

๓) ธนานุประทาน ; ปันทรัพย์เฉลี่ยให้แก่ชนผู้ไร้ทรัพย์ มิให้มีคนขัดสนยากไร้ในแว่น แคว้น

๔) สมณพราหมณ์ปริปุจฉา ; “ปริภาษอบถามปัญหา กับสมณพราหมณ์ผู้ประพฤดีดี ปฏิบัติชอบ ผู้ไม่ประมาทมิัวเมาอยู่เสมอดามกาลอันสมควรเพื่อให้รู้จัดการอันดีชั่วควรประกอบ หรือไม่ เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขหรือไม่ แล้วประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปโดยถูกต้องข้อนี้ปัจจุบัน สงเคราะห์นักปราชญ์นักวิชาการผู้ทรงคุณธรรมเข้าด้วย

ฉะนั้น แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล จึงมิใช่เรื่องใหม่ในคติทางพระพุทธศาสนา แต่กลับ กลายเป็นของเก่ามีคู่ชาติและพระพุทธศาสนาอย่างยาวนาน การบริหารปกครองโดยธรรมนั้น แหะละคือธรรมาภิบาล^{๕๒} เป็นหลักการที่พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสสอนมาตั้งแต่ ๒,๖๐๐ กว่าปีมาแล้ว นั่นก็คือหลักการปกครองโดยธรรมของพระมหากษัตริย์ในสมัยก่อน หรือที่เรียกว่าทศพิธราชธรรม ของพระมหากษัตริย์ อันเป็นหลักการแนวทางที่จะช่วยป้องกันมิให้ผู้ปกครองใช้อำนาจไปในทางที่ ไม่เหมาะสมไม่ควรไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน ถึงแม้ว่าพระองค์จะมีพระราชอำนาจจน ล้นพ้น แต่อย่างไรก็ตามพระราชอำนาจของพระองค์ก็ต้องถูกสกัดยับยั้งจากระเบียบวินัยอันมาจาก ลัทธิความเชื่อจากศาสนาต่าง ๆ เช่น จากคัมภีร์พระธรรมศาสตร์จากศาสนาพราหมณ์ ตลอดถึง หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา

^{๕๑} พระราชวรมุนี (ประยูร ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๒๕๘-๓๐๐

^{๕๒} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), “พระพุทธศาสนากับธรรมาภิบาล”, พุทธจักร, : ๗.

๒.๓.๒ แนวคิดหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธ

ในยุคโลกาภิวัตน์สังคมมีปัญหามากมาย นับตั้งแต่ปัญหาพื้นฐานไปจนถึงปัญหาระดับโครงสร้าง ตัวอย่างของปัญหาต่างๆ ได้แก่ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ การเกิดช่องว่างระหว่างความมั่งคั่งกับความไม่มีขยายตัวไปในวงกว้าง ปัญหาด้านสังคมปัญหาด้านการเมืองปัญหาสิ่งแวดล้อม ทำลาย ปัญหาข้อพิพาทระหว่างพรมแดนหลายประเทศประสบปัญหาเพราะไม่สามารถสร้างสันติภาพภายในประเทศของตนได้ปัญหาดังกล่าวกำลังรื้อแนวทางการแก้ไขในแวดวงวิชาการ ปัจจุบันได้มีความพยายามที่จะนำพระพุทธศาสนาเข้าไปผูกพัน (engage) เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสังคม มีความพยายามที่จะตีความพุทธธรรมให้ครอบคลุมปัญหาใหม่ๆ เนื่องจากพุทธศาสนาแบบจารีตที่เน้นการแก้ปัญหาแบบปัจเจกบุคคลไม่เพียงพอต่อการตอบปัญหาของสังคมยุคใหม่ที่เต็มไปด้วยความสลับซับซ้อนได้การแก้ปัญหาความทุกข์ของปัจเจกบุคคลและสังคมสามารถดำเนินควบคู่กันไปได้ (พระมหาสมบุญ วุฑฺฒิกโร (พรธนา), ๒๕๔๕, น. ๕๒)^{๕๓} ในทัศนะของผู้เขียนมองว่า ในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาแล้วได้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีความขัดแย้งน้อยที่สุด พระพุทธองค์สามารถสร้างสังคมสงฆ์ขึ้นมาให้เป็นแบบอย่างของรูปแบบการปกครอง หรือรูปแบบการบริหารจัดการในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามบัดนี้พระพุทธศาสนาที่เคยรุ่งเรืองได้ล่วงเลยมาแล้วกว่า ๒๕๕๔ ปี หลายสิ่งหลายอย่างเปลี่ยนแปลงไปตามกฎไตรลักษณ์ แต่พระธรรมของพระพุทธองค์ก็ยังคงอยู่ และมีความสำคัญเสมอมาสามารถนำมาปรับประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัยได้ ดังความตอนหนึ่งที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ว่า “เราไม่ขัดแย้งกับโลก แต่โลกขัดแย้งกับเรา ผู้กล่าวเป็นธรรมไม่ขัดแย้งกับใครในโลก สิ่งที่ยึดติดสมมุติว่าไม่มีในโลก แม้เราก็บอกว่าสิ่งนั้นไม่มี สิ่งใดที่ยึดติดสมมุติว่ามีในโลก แม้เราก็บอกว่าสิ่งนั้นมี... อุบล ปทุม บุษบาริก เกิดในน้ำ เจริญในน้ำ เติบโตในน้ำ ตั้งอยู่ในน้ำแต่ไม่ติดน้ำ แม้ฉันใด ตถาคตเกิดในโลก เติบโตในโลก ครอบงำโลก โลก ลาบทาไม่ได้ ฉันนั้นเหมือนกัน”^{๕๔} พุทธดำรัสข้างต้นตีความได้ว่า คำว่า“ตถาคต” หมายถึง “ธรรม” หรือ “ธรรม” หมายถึง “ตถาคต” ดังพุทธพจน์ว่า “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นชื่อว่าเห็นตถาคต” ดังนั้นพระธรรมของพระองค์หากรู้จักประยุกต์ใช้ย่อมสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ในโลกได้อย่างแท้จริง มีเพียงกิเลสของมนุษย์เท่านั้นที่เห็นว่าธรรมของพระพุทธองค์ล้าสมัย พุทธธรรมาภิบาล หรือธรรมาภิบาลตามแนวพุทธเป็นกระบวนยุทธวิธีหนึ่งที่ผู้เขียนสนใจศึกษาหาคำตอบ และพยายามนำเสนอในงานชิ้นนี้เพื่อใช้แก้ปัญหาต่างๆ ที่มีความสลับซับซ้อนอย่างยิ่งดังเช่นในปัจจุบัน ทั้งนี้ด้วยผู้เขียนเห็นว่า

^{๕๓}พระมหาสมบุญ วุฑฺฒิกโร (พรธนา), ประเด็นโต้แย้งว่าด้วยพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม, วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๔๕

^{๕๔} พระสูตรต้นตปิฎก เล่มที่ ๕ สังยุตตนิกาย จันทรวารวรรค (ส.บ.๑๓/๕๔/๑๓๘.(ป.ป.พสุตร)

แนวคิดธรรมาภิบาล หรือ good governance ตามแนวตะวันตกที่มีการกล่าวถึงอย่างแพร่หลายในปัจจุบันนั้นยังมีจุดอ่อน และความไม่ชัดเจนในหลายประเด็น ทั้งในแง่ความหมาย เป้าประสงค์ รวมถึงกระบวนการปฏิบัติ หากจะทำให้สมบูรณ์ พระพุทธศาสนาจะมีทางออกของเรื่องนี้อย่างไร จึงเป็นที่มาของการศึกษาครั้งนี้ ทั้งนี้ผู้เขียนได้ทำการวิเคราะห์คำสอนในพระพุทธศาสนา โดยยึดคัมภีร์จกักรัตติสูตร ซึ่งเป็นพระสูตรที่สำคัญยิ่งเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การหรือการปกครอง และมีความใกล้เคียงกับหลักธรรมาภิบาลมากที่สุด พร้อมกันนี้ยังได้นำหลักฐานจากส่วนอื่นๆ ในพระไตรปิฎกมาสนับสนุนโดยพิจารณาจากกรอบหลักธรรมาภิบาลปัจจุบัน ประเด็นวัตถุประสงค์ในการศึกษาอื่นๆ ที่ผู้เขียนได้กำหนดไว้เป็นแนวทาง เช่น อะไรคือที่มาของแนวคิดธรรมาภิบาล อะไรคือความแตกต่างของคำว่า ธรรมราชาหรือธรรมาภิบาล อะไรคือจุดอ่อนของธรรมาภิบาลแบบปัจจุบัน รวมถึงบทบาทของพุทธศาสนาจะมีส่วนช่วยพัฒนาธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นกับสังคมโลกโดยรวมได้อย่างไร เป็นต้น

ธรรมาภิบาลเชิงพุทธ (Buddhist Good governance) ที่ปรากฏขึ้นในพระไตรปิฎกในอัครัญญสูตร ที่มณีทาย เกี่ยวกับการกำเนิดมนุษย์ที่ไม่มีความแตกต่างทางชนชั้น สังคมของมนุษย์เริ่มมีการพัฒนาในสูตรนี้กล่าวว่า การปกครองเริ่มต้นมาจากมนุษย์มีความเกียจคร้านนำข้าวมาเก็บตังสมและเกิดความนิยมทำตามกัน เกิดการปักปันกันเขตแบ่งส่วนข้าว คนโลกลักส่วนของคนอื่นมาเพิ่มแถม (เกิดอหิงสา) เกิดการดำเนินคดี การกล่าวเท็จ การทำร้ายลงโทษ การต่อสู้ ผู้มีปัญหาเห็นความจำเป็นต้องมีการปกครองสัญญาประชาคมของรูสโซ ดังที่สมบัติ จันทรวงศ์ ได้สรุปว่า สัญญาประชาคม คือข้อตกลงของมนุษย์ที่จะสร้างสังคมการเมืองและจัดตั้งเครื่องสิทธิอำนาจอธิปไตยขึ้น) เกิดการเลือกตั้ง (นี่เป็นแนวคิดที่สำคัญซึ่งภายหลังต่อมาเรารู้จักกันในนาม) เกิดมีคำว่า “กษัตริย์” มีคนเบียดเบียนความชั่วร้ายในสังคม คิดลอยล้างบาปไปอยู่ป่าบำเพ็ญฌาน บางพวกอยู่ใกล้ชุมชน เล่าเรียนเขียนตำรา เกิดมีคำว่า “พราหมณ์” เป็นต้น คนมีครอบครัว ประกอบการอาชีพประเภทต่างๆ เกิดมีคำว่า “แพศย์” คนนอกจากนี้ ซึ่งประพฤดิเหลวไหลเลวร้าย ถูกเรียกว่า “สุทร” คนทั้งสี่พวกนั้นบางส่วนละเลิกขนบธรรมเนียมของคน สละเหย้าเรือนออกบวช เกิดมี “สมณ”^{๕๕}

จากพระสูตรพบรูปแบบประชาธิปไตยที่เก่าแก่ที่สุดในโลก จากการที่ประชาชนเลือกผู้นำขึ้นปกครองตนเอง และสมมุติเรียกว่า มหาชนหรือราชา เพราะนำมาซึ่งความยินดี โดยมีกติกายู่ว่าผู้นำจะต้องมีธรรม พระราชาที่ครองแคว้นแคว้นโดยธรรม ก็จะได้รับการยกย่องว่าเป็นธรรมราชา

^{๕๕} ที.ปา. ๑๑/๑๑๑-๑๔๐/๘๓-๑๐๒).

ดังที่ปรากฏในจกัถวดีสูตรว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรื่องเคยมีมาแล้วมีพระราชจักรพรรดิพระนามว่าทัฬหเนมิ ผู้ทรงธรรมเป็นพระราชบิดาโดยธรรม เป็นใหญ่ในแผ่นดินมีมหาสมุทร ๔ เป็นขอบเขตทรงชำนะแล้ว มีราชอาณาจักรมั่นคง สมบูรณ์ด้วยแก้ว ๗ ประการ คือ จักรแก้ว ช้างแก้ว ม้าแก้ว แก้วมณี นางแก้ว ฤดูหบดีแก้ว ปริณายกแก้ว เป็นที่ ๗ พระราชบุตรของพระองค์มีกษัตริย์พันล้านกล้าหาญ มีรูปทรงสมเป็นวีรกษัตริย์ สามารถย่ำยีเสนาของข้าศึกได้พระองค์ทรงชำนะโดยธรรม มีต้องใช้อาชาวุธ มีต้องใช้ศัสตรา ครอบครองแผ่นดิน มีสาครเป็นขอบเขต”^{๕๖}

ธรรมราชาในจกัถวดีสูตรได้กล่าวถึงแนวความคิดการบริหารจัดการโดยยึดธรรมเป็นใหญ่ โดยการนำธรรมมาใช้คุ้มครอง ป้องกัน ประชาชนในแว่นแคว้นตามฐานะ ในพระสูตรชี้ให้เห็นว่าพระราชบิดาจะทรงธรรมได้นั้นจะต้องมีที่ปรึกษาที่ทรงธรรมนั่นก็คือ สมณพราหมณ์ ซึ่งท่านไม่เจาะจงนักบวชในศาสนาใดศาสนาหนึ่งผู้เขียนจึงได้นำเสนอโครงสร้างการปกครองของพุทธจักรที่สามารถอยู่ร่วมกันกับอาณาจักรได้เป็นอย่างดีมาเชื่อมต่อ เพื่อให้เห็นความสอดคล้อง ซึ่งในประวัติศาสตร์พุทธศาสนา พระพุทธเจ้าได้ทรงทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาทางฝ่ายการเมืองโดยการแสดงธรรม คือหลักปฏิบัติต่างๆ ในหลายเหตุการณ์เช่น การสนทนากับพระเจ้าพิมพิสารที่เวฬุวันสวนไฟ การห้ามพระญาติมิให้ทำสงครามแย่งน้ำเป็นต้น

๒.๓.๓ หลักพุทธธรรมในธรรมบาลีกับบริบทสังคมไทย

หลักพุทธธรรมในธรรมบาลีกับหลักการปกครองบ้านเมืองมีมาตั้งแต่ก่อนสมัยสุโขทัยแล้วดังจะเห็นได้อย่างชัดเจนในหลักทศพิธราชธรรมอันเป็นหลักที่พระมหากษัตริย์ยึดถืออย่างมั่นคงในการปกครองประเทศเสมอมา นอกจากนั้นหลักพุทธธรรมยังเป็นรากฐานของโลกทัศน์และชีวะทัศน์ของคนไทยในอดีตที่แสดงออกทางวัฒนธรรม ค่านิยม และความเชื่อเรื่องบุญบาป เช่น ทำดีได้ดี คนดีมีคู่ ทำชั่วตกนรกเป็นต้น และจนถึงอยุธยาตอนกลางนั้นยังยึดหลักพุทธธรรมฝ่ายเถรวาทและพุทธธรรมฝ่ายมหายานปนกันกับศาสนาพราหมณ์อยู่ สมเด็จพระวันทนาเถระ วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร ได้กล่าวถึงอำนาจ ๖ ประการที่มีผลต่อวิถีชีวิตของบุคคลและสังคมส่วนรวมในช่วงสมัยสุโขทัยถึงอยุธยาตอนกลางว่า อำนาจพระธรรม อำนาจพุทธเทพนิกร อำนาจอมมุนย์ อำนาจพรมเทพนิกร อำนาจไสยเวท และอำนาจผู้ปกครองพุทธรัฐ อำนาจทั้ง 6 มีความสัมพันธ์ต่อกันและกันซึ่งมีแนวคิดพื้นฐานมาจากเรื่องไตรภูมิ หรือพุทธจักรวาลวิทยา

ในอยุธยาเมื่อสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ ก่อตั้งกรุงศรีอยุธยาเมื่อ พ.ศ.๑๘๘๓ พระองค์ได้ผสมผสานหลักพุทธศาสนากับพราหมณ์เข้าด้วยกันในราชพิธีต่างๆ พระมหากษัตริย์ในสมัยอยุธยา นอกจากเป็นสมมติเทพที่ทรงธรรมแล้วยังเป็นเทวราชาที่ยิ่งใหญ่ ๒ ความหมายคือ ทรงเป็นราชาที่มีภาวะแห่งเทพในพระองค์ และทรงเป็นราชาผู้ทรงคุณธรรมซึ่ง เมื่อผู้ปกครองใช้อำนาจไม่เป็นธรรม

^{๕๖} ที. ปา. ๑๑/๘๑/๖๐).

จะส่งผลเป็นภัยอันตรายต่อบ้านเมืองให้รับผลร่วมกันในสังคม ดังมีบทพรรณนาในเพลงยาวพยากรณ์กรุงศรีอยุธยา ว่า “เมื่อพระมหากษัตริย์ไม่ทรงทศพิธราชธรรมก็จะเกิดภาวะยุคเข็ญในสังคม ๑๖ ประการกล่าว คือ เดือนดาวดินฟ้าจะอาเพศ อุบัติเหตุเกิดทั่วทุกทิศานมหาเมฆจะถูกลงเป็นเพลิงกาฬ เกิดนิมิตพิสดารทุกบ้านเมือง พระคงคาจะแดงเดือดคั่งเลือดคนก อีกแผ่นดินเป็นบ้าฟ้าจะเหลืออง ผีป่าก็จะวิ่งเข้าสิงเมือง ผีเมืองนั้นจะออกไปอยู่ไพร พระเลื้อเมืองจะเอาตัวหนี พระกาลกู่ก็จะเข้ามาเป็นไส้ พระธรณีจะตอกให้ ออกพระกาลจะไหม้อยู่เกรียมกรม ในลักษณะทำนายไว้บ่ห่อนผิด เมื่อพินิจพิศดูก็เห็นสม มิใช่เทศกาลร้อนก็ร้อนระงม มิใช่เทศกาลลมมก็พัด มิใช่เทศกาลหนาวก็หนาวพัน มิใช่เทศกาลฝนฝนก็อุบัติ ทุกต้นไม้หย่อมหญ้าสาบพืด เกิดวิบัตินานาทั่วสากล เทวดาซึ่งรักษาพระศาสนา จะรักษาแต่คนฝ่ายอกุศล สัปบุรุษจะแพ้แก่ทรชน มิตรตนจะฆ่าซึ่งความรัก ภรรยาจะฆ่าซึ่งคุณพัว คนชั่วจะมาล้างผู้มีศักดิ์ ลูกศิษย์จะสู้ครูพัก จะหาญหักผู้ใหญ่ให้เป็นผู้น้อย ผู้มีศีลจะเสียซึ่งอำนาจ นักปราชญ์จะตกต่ำต้อย กระเบื้องจะเพื่องพลอย น้ำเต้าอันลายนั่นจะถอยจม ผู้มีตระกูลจะสูญเผ่า เพราะจันดาลจะเข้ามาเสพสม ผู้มีศีลนั้นจะเสียซึ่งอารมณ์เพราะสมักรสมาคมด้วยมารยาช” และ กล่าวอีกว่า “ในไตรภูมิวินิชยถาในสมัยพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้แสดงคติบทบาทของ ผู้ปกครองที่สัมพันธ์กับความเป็นไปของบ้าน เมืองสังคม ไว้อย่างแจ่มชัดดังนี้ ถ้าทำพระยาทั้งปวงไม่เป็นธรรม พระยาอุปราชและเสนาบดีเล เศรษฐีทั้งปวงไม่เป็นธรรมแล้วไพร่ฟ้าประชาราษฎร พระนครแต่บรรดาผู้อยู่ในเขตแคว้นทั้งปวงนั้นก็จะเป็นธรรมตลอดทั้งขอบขันทสีมา ฝ่ายเทพดาที่พิทักษ์รักษามนุษย์ทั้งปวงนั้น ครั้นมนุษย์ไม่เป็นธรรมแล้วก็จะพลอยเสีย จะพลอยไม่เป็นธรรมไปด้วยสิ้น ครั้นอารักษ์เทวดาไม่เป็นธรรมแล้วภูมิเทวดาที่เป็นมิตรแห่งอารักษ์เทวดานั้นก็จะพลอยไม่เป็นธรรมไปด้วยสิ้น...”

หลักพุทธธรรมในธรรมาภิบาลในสมัยรัตนโกสินทร์ ได้รับการยืนยันจากงานของสุนทรีย์ อาสะไวย์ ในการศึกษาอุดมการณ์พระศรีอาริยะถึงกบฏผู้มีบุญภาคอีสาน ซึ่งสุนทรีย์ ได้กล่าวไว้ในเอกสารการสัมมนาสองทศวรรษรัตนโกสินทร์ความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยว่า^{๕๗} “...ถึงแม้ว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจักได้พยายามแก้ไขปัญหาระบบราชการหลายประการทั้งในด้านการปฏิรูปโครงสร้าง การจัดการศึกษาเพื่อสร้างผู้มีคุณสมบัติเป็นข้าราชการ การส่งเสริม การปลูกฝังศีลธรรม จรรยา แต่ปัญหาการขาดคุณธรรมของข้าราชการ โดยเฉพาะในด้านการแสวงหาผลประโยชน์โดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ทางราชการก็ยังเป็นปัญหาเรื้อรังของสังคมไทย และหลายครั้งก็เป็นเหตุแห่งความไม่สงบของบ้านเมือง ในการต่อสู้ของขบวนการผู้มีบุญภาคอีสานระหว่าง พ.ศ. ๒๔๔๔-๒๔๔๕ ผู้ก่อการได้แสดงผลของการรวมกันต่อสู้กับเจ้าหน้าที่บ้านเมือง

^{๕๗} สุนทรีย์ อาสะไวย์. จากอุดมการณ์พระศรีอาริยะถึงกบฏผู้มีบุญภาคอีสาน. เอกสารประกอบการสัมมนาสองทศวรรษรัตนโกสินทร์: ความเปลี่ยนแปลงสังคมไทย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

ว่าเนื่องจากการปกครองที่ปราศจาก “ทศสราษธรรม” ของผู้ปกครองหัวเมืองเป็นต้นว่า “...อุผิเก็บเอาข้าวไพร่ได้ล้านได้น้อยปล่อยเอาน้ำให้เขาฉิบหาย กันว่าเอาเสียก็เก็บเอา แถมเอามาเป็นข้าวของอาณาประโยชน์แห่งตน... จะให้แก้กันว่าได้ข้าวของแห่งเขาแล้วก็ยินดีก็เอาไปสู้ปันกันกินและโทษอันนี้ก็ผิดฮึดบ้านคองเมือง... เพราะท้าวพระยาไม่ชอบทศสราษ ธรรม...” นอกจากนี้จากการศึกษาของเหรียญ ศรีจันทร์ และเนตร พูนพิพัฒน์ (2517:55) ได้พบว่าการกบฏ เมื่อ ร.ศ.130 มีเหตุมาจากความไม่พอใจสภาพสังคมโดยเฉพาะปัญหาาระบบราชการ ดังเช่นความเห็นของผู้ก่อการกบฏ ที่ว่า “เจ้าหน้าทีปกครองนับตั้งแต่ต้นจนถึงปลายแถวจะเป็นหลักแหล่งที่พึ่งพิงอย่างจริงจังได้ยาก นอกจากเป็นสมัครพรรคพวกที่ได้รับประโยชน์ร่วมกัน” แต่วัฒนธรรม ค่านิยม และความเชื่อดังกล่าวค่อยๆ เปลี่ยนไปเมื่อผู้ปกครองของไทยได้แยกหลักนิติธรรมออกจากหลักศาสนธรรม นับตั้งแต่ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว(รัชกาลที่ 4) เป็นต้นมา ในปัจจุบันความรู้อาจเป็นเพียงส่วนหนึ่งของคุณธรรมหรือความรู้ธรรมเท่านั้น

๒.๓.๔ แก่นพุทธธรรมในธรรมาภิบาล

พระพุทธศาสนาได้ให้หลักธรรมะเพื่อการยกระดับจิตใจมนุษย์ ให้หลุดพ้นจากความคิดที่ไม่ถูกต้อง ไม่งามโดยพื้นฐาน (อกุศลมูล) การเกื้อกูล การเสียสละให้แก่ผู้อื่นแกว่า(ทานมัย) การ ยกระดับจิตใจจากปัญหามาให้สูงขึ้นสู่ความเป็นอริยะชนมีความโปร่งใส ตลอดจนทั้งเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เพราะเห็นว่าสรรพสัตว์คอยู่ภายใต้สามัญลักษณะ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตาคำด้วยกัน สัตว์ทุกหมู่เหล่าจึงควรเป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บตาย ควรบำเพ็ญประโยชน์เกื้อกูลแก่กันและกัน ไม่ควรเบียดเบียนซึ่งกันและกัน(สัทมัย)ถือว่าดำรงอยู่ในหลักนิติธรรมและ ได้ชื่อว่าเป็นไปตามหลักคุณธรรม การทำกิจใดๆที่ประกอบไปด้วยความตั้งใจมั่น ด้วยสติ สัมปะชัญญะ จิตใจแน่วแน่ สะอาด สงบ ใช้โยนิโสมนสิการและพร้อมรับฟังการกล่าวตำหนิจากคนอื่น(ปะระโตโมสะ)ชื่อว่า เป็น สัมมาทิฐิ เรียกว่า หลักการมีส่วนร่วม การเคารพคนอื่น(สมานัตตา) การพร้อมตรวจสอบตนเอง (อัตตานัง โจทยัตตานัง) ได้ชื่อว่า ยึดหลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลสากลทั้ง 6 ด้าน ดังกล่าว

อย่างไรก็ตามประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตไว้คือ หลักธรรมาภิบาลที่ใช้ในบริบทสากลมีความแตกต่างจากธรรมาภิบาลในบริบทไทยดั้งเดิม และบริบทพุทธธรรมดังนี้ คือ หลักธรรมาภิบาลในบริบทสากลเน้นไปที่โครงสร้าง การปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อบังคับที่กำหนดขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร เน้นการมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าต่อต้นทุน แต่หลักธรรมาภิบาลในบริบทไทยดั้งเดิมจะเน้นตัวบุคคล ที่ต้องเป็นคนดี มีคุณธรรม เพราะถ้าคนไม่ดี ไม่มีคุณธรรมจะส่งผลต่อสถานะแวดล้อมทั้งปวงรวมทั้ง บ้านเมือง ดิน ฟ้า อากาศจะเกิดอาเพศไปต่างๆ นานาด้วย ส่วนหลักธรรมาภิบาลในมิติพุทธธรรมนั้นได้เน้นไปที่ทั้งโครงสร้าง และตัวบุคคลโดยให้น้ำหนัก

ลงไปที่ตัวบุคคล ที่ต้องเป็นคนดี มีคุณธรรม ซึ่งการเป็นคนดี มีคุณธรรมนั้นสามารถพัฒนาได้จาก ปริมาณสู่คุณภาพจากปฏุชนไปสู่ความเป็นคนดี(สาธุชน) แล้วก้าวขึ้นไป สู่ความเป็นอริยะชนและ เป็นอรหันต์ได้ในที่สุด ซึ่งการยกระดับนี้ ใช้หลักธรรมคือ อริยสัจ 4 และมรรคมีองค์ 8 เป็น เครื่องมือที่สำคัญ

๒.๓.๕ หลักธรรมาภิบาลในประเทศไทย

ประเทศไทยเริ่มมีการนำแนวคิดธรรมาภิบาลมาใช้แพร่หลาย ภายหลังประกาศใช้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ และหลังจากวิกฤตทางเศรษฐกิจและสังคม ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นต้นมา ทั้งนี้เนื่องจากในหนังสือแสดงเจตจำนงกู้เงินจากกองทุนระหว่างประเทศ (IMF) ที่ระบุให้รัฐบาลไทยให้คำมั่นสัญญาว่าจะสร้าง Good Governance ให้เกิดขึ้นในการบริหาร จัดการภาครัฐ โดยรัฐบาลในขณะนั้นได้พิจารณาเห็นความจำเป็น ที่ประชาชาติต้องมีการบริหาร การบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นองค์ประกอบสำคัญในการบูรณะสังคมและประเทศเพื่อพลิกฟื้น ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ สร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ เพื่อ สามารถรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงต่างๆให้ทันสถานการณ์ รัฐบาลได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยขอความร่วมมือจากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ (TDRI) ในการ ดำเนินการค้นคว้า วิจัยเพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสม ได้มีการระดมแนวคิดเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนา ประเทศในระยะสั้นและระยะยาวให้ยั่งยืน ซึ่งคณะทำงานดังกล่าว ได้จัดเอกสารข้อเสนอเพื่อ ส่งเสริมธรรมาภิบาลไทยและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อ การพัฒนาประเทศไทย ได้ระดมแนวคิดในประเทศไทยหลายสาขาที่อาสาสมัครมาร่วมทำงาน และ คณะทำงานได้จัดทำเอกสารข้อเสนอเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลไทย เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๒ นายกรัฐมนตรีได้มอบหมายให้เลขาธิการคณะกรรมการราชการพลเรือน จัดทำบันทึก ข้อกำหนดเรื่องนี้เป็นวาระแห่งชาติโดยเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ และวันที่ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๒ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้ ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยนายกรัฐมนตรีได้ลงนามในระเบียบดังกล่าวเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ ประกาศในราชกิจจานุเบกษาฉบับประกาศทั่วไป เล่มที่ ๑๑๖ ตอนที่ ๖๓ ง เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การนำแนวคิดธรรมาภิบาลมาใช้ในประเทศไทยเมื่อครั้งแรกที่มีการอ้างถึงคำว่า “Governance” ตามความหมายที่ใช้กันในวงวิชาการนั้น คำว่า Governance ถูกใช้ในหนังสือแสดง เจตจำนงกู้เงินของประเทศไทยจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เมื่อ คราวประเทศไทยเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งภายหลังการแสดงเจตจำนงการกู้เงินในครั้งนั้นของรัฐบาล

ไทยนี้เอง ที่ทำให้นักวิชาการกลุ่ม ต่างๆ เริ่มหันมาสนใจ Governance ในบริบทของสังคมไทยมากขึ้น^{๕๘}

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ระบุหลักการของค่านิยม การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีไว้ดังนี้ “การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี” เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้ง ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิด การพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทา ป้องกัน หรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤตภัยอันตรายที่อาจจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความ ยุติธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมอันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับความเป็น ไทย รัฐธรรมนูญ และกระแสโลกยุคปัจจุบัน^{๕๙}

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีพ.ศ. ๒๕๔๖ ได้กำหนดขอบเขตความหมายของคำว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีว่า ได้แก่การบริหารราชการ เพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังต่อไปนี้

- ๑.เกิดประโยชน์สุขของประชาชน
- ๒.เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อการกิจของรัฐ
- ๓.มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
- ๔.ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น
- ๕.มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์
- ๖.ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ
- ๗.มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ^{๖๐}

^{๕๘} ชีรยุทธ บุญมี, “ธรรมรัฐกับการปฏิรูปสังคมไทยในขั้น ๒”, วารสารกรมประชาสัมพันธ์, (๒๕๔๑), หน้า ๑๑.

^{๕๙} สุดจิต นิमितกุล, กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดีในการปกครองที่ดี (Good Governance), (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๑๔.

^{๖๐} พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖, เล่ม ๑๒๐ ตอนที่ ๑๐๐ ก ๕ ตุลาคม ๒๕๔๖, หน้า ๒.

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาลที่มาใช้ในประเทศไทย สรุปได้ว่าเป็นความพยายามของรัฐบาล ภาคประชาสังคมและนักวิชาการ มีความต้องการให้ส่วนราชการหรือองค์กรภาคเอกชน นำระบบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในสังคมไทยเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและสร้างความชอบธรรมให้กับสังคมและประเทศชาติ

๒.๔ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มีศักยภาพในการให้บริการสาธารณะ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อน และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

การที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะมีความเข้มแข็งได้นั้นจะต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆ ส่วนด้วยกัน เช่นมีการบริหารจัดการที่ดี มีสมาชิกคณะกรรมการบริหารและเจ้าพนักงานที่เข้าใจบทบาท หน้าที่ มีความซื่อสัตย์ มีความรู้ความสามารถ ขณะเดียวกันจะต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชน และหน่วยงานต่างๆ เป็นอย่างดีด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจึงจะเข้มแข็งและสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาตำบลสู่ความเจริญได้ตามที่มุ่งหวัง

ในปัจจุบันแนวคิดเรื่องการบริหารจัดการที่ดีหรือธรรมาภิบาลได้มีบทบาทต่อหลายๆ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลด้วย แม้ว่า อบต. ไม่ได้เป็นองค์กรที่เป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงกับรัฐบาลกลาง แต่การนำหลักการธรรมาภิบาลดังที่ปรากฏในระเบียบมาประยุกต์ใช้กับรัฐบาลในระดับท้องถิ่น ก็นับว่าเป็นหลักการที่จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศและสังคม ซึ่งแนวคิดและหลักการการสร้างองค์การบริหารในส่วนท้องถิ่นให้มีหลักธรรมาภิบาล ก็เป็นที่ยอมรับและมีการศึกษากันอย่างแพร่หลายในระดับสากล ในทางปฏิบัติหากสามารถธรรมาภิบาล ส่งเสริมให้ อบต. เป็นองค์กรที่มีธรรมาภิบาลก็จะเป็นประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นประเด็นการพัฒนาชุมชน การพัฒนาการเมืองท้องถิ่นและที่สำคัญ ปัญหาการทุจริตเบาบางลง^{๑๑๑} สิ่งที่ทำทลายองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในขณะนี้คือ การปรับกลยุทธ ทัศนคติวิธีคิด วิธีการทำงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลให้ไปสู่การเป็นราชการยุคใหม่โดยยึดถือหลักธรรมาภิบาลในการบริหารปกครองท้องถิ่น

ในปัจจุบันหน่วยงานหรือสถาบันต่างๆ ก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามามีบทบาทร่วมดำเนินการสนับสนุน การสร้างธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น สถาบันพระปกเกล้า สถาบันปวช. อิงภากรณ์ กองราชการส่วนตำบล กรมส่งเสริม

^{๑๑๑} อรพินท์ สฟโชคชัย และคณะ, แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้สำหรับการบริหารงานส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, ๒๕๔๓), หน้า ๓๗.

การปกครองท้องถิ่น ซึ่งได้พยายามแสวงหาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีธรรมาภิบาล และการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อมอบรางวัลและประกาศเป็นตัวอย่างให้เกิดการแพร่ขยาย องค์การที่ดีเพื่อส่งเสริมให้เกิดขวัญกำลังใจในการบริหารงานขององค์กรระดับท้องถิ่น และเพื่อพัฒนามาตรฐานธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบล

ประมวล รุจนเสรี. กล่าวว่า แม้ว่าท้องถิ่นทุกรูปแบบในประเทศไทยนับแต่กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลจะมีกฎหมาย ระเบียบ แบบแผน ในการบริหารจัดการของตนอย่างเข้มงวดก็ตาม ท้องถิ่นเหล่านั้นยังจะต้องจัดให้มีประชาคมแต่ละสาขาขึ้นมาซึ่งในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นในระดับหมู่บ้านและชุมชนในเขตเมืองเป็นระดับล่างสุด ที่จะต้องสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือให้กับชุมชน ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันรักษาผลประโยชน์ของตนเองและส่วนรวมนั้นคือทุกหมู่บ้านจะต้องมีคณะทำงานของหมู่บ้านในด้านต่างๆ เป็นผู้ทำหน้าที่คิด ทำ แก้ไขปัญหา พัฒนา อนุรักษ์ เสริมสร้างพลังแห่งการรวมกลุ่มของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนต่างๆ หมู่บ้านหนึ่งจะมีชุมชนหลายๆ กลุ่มตามแต่ความสนใจของประชาชน เช่นชุมชนด้านการศึกษาศิลปวัฒนธรรม ด้านยาเสพติด ด้านคุณธรรมศีลธรรม ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น^{๑๑๒}

เวทีประชาคมระดับตำบลจะประกอบด้วย ผู้แทนภาคราชการในระดับตำบล ได้แก่ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนจากหมู่บ้านแต่ละราย องค์การบริหารส่วนตำบล สภาตำบลองค์กรพัฒนาเอกชน ผู้นำศาสนา ผู้นำทางการศึกษา ปราชญ์ชาวบ้าน

สมพันธ์ เตชะอธิก และคนอื่นๆ. ได้กล่าวว่า แนวความคิดประชาคมตำบลหมายถึง การรวมพลังใจ พลังความคิด พลังกาย ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรกลุ่มต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นผู้อาวุโสพระสงฆ์ ข้าราชการ พ่อค้าแม่ค้ายาทุนเงินกู้ ผู้นำเยาวชนคนจน ฯลฯ ในอันที่จะร่วมกันสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชุมชนระดับตำบล จึงมีความสำคัญและจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการ โดยไม่จำเป็นต้องจัดตั้งองค์กรขึ้นใหม่ แต่อาศัยความรู้ความเข้าใจและการสร้างสำนึกร่วมในการทำงานเพื่อชุมชนร่วมกัน^{๑๑๓} และได้กล่าวว่าในขณะนี้ทุกองค์การบริหารส่วนตำบลควรประยุกต์และพัฒนาแนวทางธรรมาภิบาลและตัวชี้วัดเพื่อประเมินตนเองว่าอยู่ในระดับใด

^{๑๑๒} ประมวล รุจนเสรี, การบริหาร-การจัดการที่ดี (Good Governance), (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อัสสารถย์ดินแดง, ๒๕๔๒), หน้า ๔๕.

^{๑๑๓} สมพันธ์ เตชะอธิก และคนอื่นๆ, แนวความคิดประชาคมตำบล, (กรุงเทพมหานคร : ๒๕๔๔), หน้า ๓๒-๓๓.

และจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อ เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านธรรมาภิบาลขึ้นโดยพิจารณาจากแนวทางทั้ง ๖ ด้านประกอบด้วย

๑.ยึดหลักนิติธรรม โดยมีระเบียบ ข้อบังคับชัดเจน เป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ มีการตรวจสอบจากภายนอกและองค์กรท้องถิ่นตลอดเวลา

๒.ยึดหลักคุณธรรม โดยดำเนินงานอย่างสุจริต ถูกต้อง ดึงงาม บนพื้นฐานของศีลธรรม และจริยธรรม ภายใต้กฎระเบียบของสังคม

๓.ยึดหลักความโปร่งใส โดยในการบริหารกิจการต่างๆ สามารถเปิดเผยให้สาธารณะตรวจสอบได้มีประชาชนร่วมเป็นกรรมการและตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง

๔.ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม และ เสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหา

๕.ยึดหลักความรับผิดชอบ โดยมุ่งปฏิบัติงานเต็มความสามารถและรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงาน ด้านการบริการประชาชนควรยึดหลักว่า สะดวก รู้ข้อมูล ขั้นตอนการปฏิบัติรวดเร็ว ทราบระยะเวลาแล้วเสร็จ เป็นกันเอง ต้อนรับดี ยิ้มแย้ม

๖.ยึดหลักความคุ้มค่า โดยในการบริหารจัดการต้องใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดผลประโยชน์คุ้มค่าแก่ส่วนรวม

นอกจากนี้ควรแก้ไขกฎระเบียบ กฎหมายต่างๆ ให้สอดคล้องกับท้องถิ่น มีคณะที่ปรึกษาของท้องถิ่น มีการประสานงานและบูรณาการนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน กิจกรรม และงบประมาณของส่วนท้องถิ่น การสามัคคีกับกลุ่มองค์กรประชาชนต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

พิทยา สุนทรวิภาต ได้กล่าวถึงเรื่องการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้กับองค์การบริหารส่วนตำบล ไว้ดังนี้^{๑๑๔}

๑.หลักนิติธรรม เป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับการตรากฎหมาย กฎข้อบังคับให้ทันสมัยและเป็นธรรมที่ยอมรับของชุมชน และชุมชนยินยอมปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งการปฏิบัติของ อบต. สามารถดำเนินการให้สอดคล้องได้ โดยการออกข้อบังคับตำบลของ อบต. ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ และต้องมุ่งให้เกิดความเป็นธรรม และเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก และเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนควรเปิดเวทีให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง อบต. ต้องเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อบังคับตำบลและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชน ให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึงด้วยการปิดประกาศ ณ ที่ทำการ อบต. หรือ

^{๑๑๔} พิทยา สุนทรวิภาต, การนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้กับองค์การบริหารส่วนตำบล, (กรุงเทพมหานคร : ๒๕๔๕), หน้า ๒๓.

ที่ชุมชนทุกหมู่บ้าน หรือการประชาสัมพันธ์ด้วยรูปแบบอื่นๆ เช่นทำเป็นเอกสารแจกจ่ายในการประชุมหรือเสียงตามสาย เป็นต้น

องค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการบังคับใช้ข้อบังคับตำบล รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับให้ถูกต้องตามที่บัญญัติไว้และต้องบังคับใช้อย่างเสมอภาค ไม่มีการเลือกปฏิบัติกับบุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดเป็นกรณีพิเศษ ความเป็นธรรมและเสมอภาค ได้แก่การจัดเก็บภาษีในอำนาจหน้าที่ของ อบต. ซึ่งจะต้องจัดเก็บอย่างทั่วถึงเท่าเทียมและถูกต้องโดยไม่กั้นแกล้ง หรือลดหย่อนแก่ผู้ใดเป็นการเฉพาะ เป็นต้น นอกจากนี้ อบต. ยังมีหน้าที่ในการพัฒนาบุคลากรของอบต. ทั้งในฝ่ายพนักงานและสมาชิกสภา อบต. ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายระเบียบข้อบังคับที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

๒.หลักคุณธรรม เป็นการปฏิบัติงานที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงามเป็นแบบอย่างแก่ประชาชน เพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต จริใจ อุดมคติ มีระเบียบวินัย บุคลากรของอบต.ทั้งฝ่ายพนักงานประจำต้องยึดหลักหน้าที่ความรับผิดชอบของตน โดยพนักงานส่วนตำบลจะต้องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มาทำงานตรงต่อเวลา ให้บริการประชาชนด้วยความเสมอภาค ถูกต้อง สมาชิกสภา อบต. ต้องตระหนักในหน้าที่ของตนในฐานะเป็นผู้แทนของประชาชน ต้องมุ่งมั่น รักษาผลประโยชน์แก่ส่วนรวมไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มาประชุมอย่างสม่ำเสมอ พิจารณาเรื่องต่างๆ ในสภาอย่างมีเหตุผลตรงไปตรงมา ยึดหลักผลประโยชน์ส่วนรวมและถูกต้องตามกฎหมาย

ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ยังต้องมีคุณธรรมสูงขึ้นเนื่องจากเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงาน ในขณะที่เดียวกันเป็นผู้มีอำนาจในการอนุมัติการเบิกจ่ายงบประมาณต่างๆ จะต้องยึดหลักความถูกต้อง เป็นไปตามระเบียบ กฎหมายที่กำหนดไว้ มีการจัดสรรงบประมาณให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกชุมชน อบต. ควรเริ่มจัดทำมาตรฐานจริยธรรม หรือกรอบกติกากฎการปฏิบัติงานของสมาชิกทุกคน โดยทำเป็นมติของสภาเพื่อควบคุมกันเอง มีบทลงโทษเท่าที่ทำได้ เช่น ใครละเมิดกฎก็ให้สภา ประณามพฤติกรรมและประกาศให้ประชาชนทราบ หรือถ้าละเมิดกฎอย่างต่อเนื่องก็ให้สภา พิจารณาให้พ้นจากสมาชิกภาพตาม พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๗ มาตรา ๔๗ ตรี (๘) เป็นต้น

๓.หลักความโปร่งใส โดยเน้นการปรับกลไกและวิธีการทำงานให้มีความโปร่งใสให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมาให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูล ได้สะดวกและมีกระบวนการ ให้ประชาชนตรวจสอบได้ โดย อบต.ต้องถือปฏิบัติในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้

ประชาชนทราบตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสาร พ.ศ.๒๕๓๕ โดยเอกสารที่จะต้องปิดประกาศให้ประชาชนทราบ ได้แก่

๓.๑ ข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีและข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

๓.๒ มติการประชุมของคณะกรรมการบริหารที่มีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของประชาชน

๓.๓ มติของสภาที่ผ่านการรับรองแล้ว โดยเฉพาะมติที่กระทบสิทธิหน้าที่รวมทั้งผลประโยชน์แก่ประชาชน รวมทั้งมติอื่นๆ ที่ประชาชนควรทราบ

๓.๔ วาระการประชุมของสภา อบต. จะต้องปิดประกาศให้ประชาชนทราบล่วงหน้า เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีความสนใจเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมสภา ซึ่งสภาจะต้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

๓.๕ ข้อบังคับตำบล กฎหมาย ระเบียบ คำสั่งของ อบต. รวมทั้งข่าวสารราชการที่ประชาชนควรรู้และประชาชนต้องปฏิบัติ

๓.๖ ขั้นตอนการปฏิบัติงานของ อบต. รวมทั้งเงื่อนไขการติดต่อกับ อบต. ได้แก่การชำระภาษีต่างๆ การขออนุญาตก่อสร้างอาคารเป็นต้น ให้ประชาชนรู้ว่ามีขั้นตอนปฏิบัติอย่างไร ต้องใช้หลักฐานเอกสารประกอบอะไร และต้องใช้เวลานานเท่าใด

๓.๗ ผลการดำเนินงานตามแผนงานโครงการต่างๆ ของ อบต. ควรที่จะได้สรุปเสนอให้ประชาชนได้รับทราบว่าทำอะไร เมื่อไหร่ ให้ประชาชนได้ทราบล่วงหน้า เพื่อจะได้ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานได้

๓.๘ เอกสารการจัดซื้อ-จัดจ้าง โดยเฉพาะผลการสอบราคาหรือประกวดราคาควรเปิดเผยให้ประชาชนรับรู้ จะทำให้ประชาชนได้ตรวจสอบและเกิดความมั่นใจ

๓.๙ ข้อมูลด้านการเงินการคลัง ซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นตัวชี้ถึงความสุจริตของอบต. ควรที่จะได้เปิดเผยเป็นระยะๆ ว่ามีรายรับมีรายจ่ายอะไรบ้าง

๓.๑๐ ข้อมูลอื่นๆ ที่ อบต. เห็นว่าควรเปิดเผยและเป็นประโยชน์แก่ประชาชน

สำหรับวิธีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนตำบล ควรคำนึงถึงความเหมาะสมที่สามารถทำให้ประชาชนได้รับรู้อย่างกว้างขวางที่สุด ได้แก่การปิดประกาศที่ทำการ อบต. หรือตามแหล่งชุมชน อาจจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารประจำทุกหมู่บ้านการประชุมชี้แจงเป็นครั้งคราว หรือประชุมสัญจรไปตามหมู่บ้านชุมชนต่างๆ ให้สมาชิกสภาอบต. ช่วยประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในแต่ละหมู่บ้าน การใช้ระบบหอกระจายข่าว หรือเสียงตามสาย รวมทั้งการใช้สื่อท้องถิ่น ซึ่งอาจ เป็นสื่อหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ เป็นต้น การจัดทำเป็นวารสาร หรือเอกสารแจกจ่ายแก่ประชาชนตามระยะเวลาที่เหมาะสมอาจเป็นปีละ ๒-๓ ครั้ง หรือทุก

เดือนก็ได้ ซึ่งการเลือกใช้วิธีการ เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในแต่ละท้องถิ่นอาจใช้วิธีต่างๆ กัน แต่ควรทำพร้อมๆ กัน หลายวิธี เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง

๔. หลักการมีส่วนร่วม ถือเป็นหลักการที่มีความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเลือกตั้งสมาชิกสภา อบต. หรือผู้บริหาร และมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสารแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจทำอะไรอย่างใดของ อบต. รวมทั้งการตรวจสอบ และการประเมินผลงานของ อบต. และสุดท้ายประชาชนย่อมมีสิทธิเหนือ อบต. โดยมีอำนาจในการถอดถอนผู้บริหารหรือสมาชิกสภา อบต. ที่ประชาชนเห็นว่าปฏิบัติงานเสียหายล้มเหลว มีพฤติกรรมเสื่อมเสีย นอกจากนั้นกฎหมายยังได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ได้แก่ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๖ กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น พ.ร.บ.กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ ในมาตรา ๑๖ (๑๖) กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอย่างน้อย ได้แก่

๔.๑ การจัดทำแผนพัฒนา ทั้งแผนพัฒนา ๕ ปี และแผนพัฒนาประจำปีเนื่องจากแผนพัฒนา เป็นเครื่องชี้ทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นและเป็นตัวกำหนดแนวทางการจัดสรรทรัพยากร รวมทั้งงบประมาณเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดและกำหนดจัดทำแผนพัฒนา โดยการร่วมเสนอปัญหาความต้องการและร่วมเสนอโครงการ กิจกรรมเพื่อการพัฒนาในรูปแบบกระบวนการประชาคมมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อ แผนพัฒนาในภาพรวม ว่าทิศทางการพัฒนาของ อบต.จะเดินไปทางใด ควรทำอะไรก่อน อะไรหลัง เป็นต้น ร่วมดำเนินการการทำแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติสามารถดำเนินการได้หลายวิธี ตั้งแต่ อบต. ดำเนินการมีประโยชน์เล็กน้อยเพียงใด

๔.๒ มีส่วนร่วมในการจัดซื้อ จัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๘ กำหนดให้ อบต. แต่งตั้งผู้แทนชุมชนร่วมเป็น กรรมการในการจัดซื้อ จัดจ้างให้เกิดความถูกต้องโปร่งใสและเป็นธรรม

๔.๓ ประชาชนมีสิทธิเข้าร่วมประชุมสภา อบต. โดย อบต.จะต้องแจ้งวาระการประชุมให้ประชาชนทราบทุกครั้งและอำนวยความสะดวกในการให้ประชาชนเข้าร่วมสังเกตการณ์ การประชุมสภา

๔.๔ ประชาชนมีสิทธิในการเสนอข้อบังคับ เพื่อให้สภา อบต.พิจารณาออกข้อบังคับ ตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ รวมทั้ง กรณี อบต.จะกำหนดข้อบังคับตำบล ควรที่จะได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นก่อนเสนอเข้าสู่การพิจารณาของ สภา เพื่อให้ข้อบังคับได้รับการยอมรับจากประชาชน

๔.๕ ประชาชนมีสิทธิถอดถอนผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต.ที่มีความประพฤติเสื่อมเสียได้ ตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการลงคะแนนเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารของท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒

องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องสร้างระบบ กลไก ที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในทุกขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานของ อบต.สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม

๕.หลักความรับผิดชอบ หลักข้อนี้มุ่งเน้นให้ อบต.ได้ตระหนักในอำนาจหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อประชาชน มีความใส่ใจต่อปัญหาของชุมชน และมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้บรรลุผลโดยไม่เลือกปฏิบัติและมีความกล้าหาญที่จะยอมรับผลการกระทำ โดยการให้บริการสาธารณะอย่างมีคุณภาพ เป็นธรรม และทั่วถึงทั้งในและนอกอาคารสถานที่ ให้ประชาชนเป็นที่พึงได้เมื่อประสบปัญหาความเดือดร้อนเอาใจใส่ ต่อปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร้องทุกข์และแจ้งความเดือดร้อนได้สะดวก รวมทั้งควรมีผู้รับเรื่องราวร้องทุกข์ประจำหมู่บ้าน ความจริงใจในการนำโครงการกิจกรรมที่เสนอโดยประชาชน ประชาคม นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยคำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วน นำเอาโครงการ กิจกรรมที่บรรจุในแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบังคับงบประมาณ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามที่สัญญาไว้กับประชาชน หากทำไม่ได้ก็ต้องแจ้งให้ประชาชนทราบ

๖.หลักความคุ้มค่าเป็นการเน้นประสิทธิภาพในการบริหารงาน โดยใช้ทรัพยากรงบประมาณ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน รวมทั้งการรักษาทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นให้สมบูรณ์ และยั่งยืน โดยควรดำเนินการ ดังนี้

๖.๑ การดำเนินแผนงาน โครงการ จะต้องมีการจัดลำดับความจำเป็นเร่งด่วนว่าควรจะทำ โครงการอะไรก่อนหลัง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

๖.๒ ในการจัดซื้อ-จัดจ้าง ต้องมุ่งให้เกิดการประหยัด หากสามารถต่อรองราคากับผู้รับจ้างให้ ได้ราคาที่ต่ำกว่างบประมาณที่ตั้งไว้ จะทำให้ อบต.มีงบประมาณ เหลือไปดำเนินการในโครงการอื่นเพิ่มขึ้น และทำให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์มากขึ้น

๖.๓ มีการรณรงค์ให้ทุกฝ่ายรวมทั้งประชาชนในพื้นที่ให้มีความประหยัดในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งควรมีกิจกรรมบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ให้ใช้ได้นาน

๖.๔ อบต.ควรจัดตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณไม่ให้รั่วไหล สูญเปล่า โดย อบต.สามารถมีมติแต่งตั้งคณะกรรมการอาศัยอำนาจตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๘ ข้อ ๘๕ และ ๘๐ เพื่อทำหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของ ฝ่ายบริหาร

๖.๕ การบริหารจัดการครุภัณฑ์ต่างๆ ของ อบต. ควรจัดทำระเบียบควบคุมให้ชัดเจน และเป็นปัจจุบัน และควบคุมการใช้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และประโยชน์ต่อส่วนรวม

๖.๖ อบต.ควรคำนึงถึงความควรหรือไม่ควรที่จะกระทำ เช่น อบต.บางแห่งยังไม่มีความพร้อม ในการจัดเก็บขยะไม่มีรถและพนักงานเก็บขยะ แต่กลับใช้งบประมาณจัดซื้อถังขยะแจกให้ประชาชนเพื่อรองรับขยะ โดยไม่มีผู้จัดเก็บ การใช้ประโยชน์ไม่คุ้มค่าก็ไม่สมควรกระทำ

การดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน เพื่อความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ในการปฏิบัติงาน และความประหยัด หรือ ๔ ป. ได้แก่

ป. แรก คือ ประชาชน การทำงานของ อบต. ต้องมีประชาชนเป็นเป้าหมายและศูนย์กลาง เช่น การกำหนดโครงการพัฒนาต่างๆ ใน อบต. ควรเป็นไปเพื่อ ตอบสนองความต้องการ และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเป็นหลัก มิใช่เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริหารหรือ พนักงาน อบต.

ป. ที่สอง คือ ประสิทธิภาพ คือการทำงานตามกระบวนการที่ถูกต้องอย่างรวดเร็วที่สุด เช่น กรณีประชาชนมาติดต่อราชการ พนักงานส่วนตำบลจะอำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำแก่ประชาชน พร้อมทั้งดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบกฎหมายอย่างถูกต้องและรวดเร็วจึงจะถือว่าทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ป. ที่สาม คือ ประสิทธิผล คือผลหรือคุณภาพของงานที่ทำตาม ตัวอย่างเรื่องประสิทธิภาพได้เน้นในเรื่องความรวดเร็วและถูกต้องตามขั้นตอน แต่ในเรื่องของประสิทธิผลจะเน้นที่ความถูกต้องของผลงานที่ทำ เช่นการรับชำระภาษีนอกจากจะให้บริการได้อย่างรวดเร็วแล้วผลงานที่ทำงานจะต้องถูกต้องไม่มีปัญหาที่ประชาชนจะต้องกลับมาร้องขอให้แก้ไขอีก

ป. ที่สี่ คือ ประหยัด อดออมเป็นราชการส่วนท้องถิ่น การทำงานของภาคราชการจะต้องตระหนักอยู่เสมอว่าเงินงบประมาณทุกบาททุกสตางค์ เป็นของประเทศชาติและประชาชน มิใช่เงินงบประมาณส่วนตัว ดังนั้น การใช้จ่ายเงินงบประมาณจะต้องเป็นไปอย่างรอบคอบยิ่งกว่าเงินส่วนตัว การจัดซื้อ พัสดุ ครุภัณฑ์ต้องมีคุณภาพ และเหมาะสมกับราคาเพื่อให้สามารถใช้งานได้ อย่างคุ้มค่า ประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุด โดยการเปิดกว้างให้มีกระบวนการในการแข่งขันในการเสนอราคา

ผู้ศึกษาวิจัยพอสรุปได้ว่า ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควรตระหนัก และมองเห็นความสำคัญในการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานเพื่อเป้าหมาย ๔ ป. ดังกล่าว โดยเฉพาะในเรื่องของความโปร่งใส การมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนการยึดหลักกฎหมายในการปฏิบัติงาน ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจในการบริหาร ในขณะเดียวกันก็จำเป็นต้อง สร้างความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องบทบาทหน้าที่ การมีส่วนร่วมเพื่อระดมความคิด แสวงหาความรู้ความสามารถของประชาชน เพื่อให้เกิดจิตสำนึกใน การมีส่วนร่วมเสียสละ และพัฒนาท้องถิ่นเพื่อประโยชน์สูงสุดของท้องถิ่นโดยรวม

๒.๕ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

การกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นหลักในการจัดระเบียบการปกครองของประเทศ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องกระจายอำนาจการบริหารการพัฒนาจากส่วนกลางไปสู่ประชาชน โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยการปกครองระดับย่อยในท้องถิ่นเพื่อให้สามารถบริหารการพัฒนาได้อย่างเป็นอิสระตามแนวคิดหลักการกระจายอำนาจ ภายใต้ บทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐธรรมนูญอันจะนำไปสู่เป้าหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๕.๑ ความหมายของการกระจายอำนาจ

การปกครองแบบกระจายอำนาจปกครอง หมายถึง การที่รัฐบาลมอบอำนาจปกครองให้แก่องค์กรอื่นโดยให้องค์กรนี้มีอิสระที่จะดำเนินการได้เองแต่รัฐบาลอาจควบคุมเพื่อให้องค์กรนี้ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย อำนาจที่จะดำเนินการนี้เป็นอำนาจที่ได้รับมอบหมายไปจากรัฐ โดยรัฐออกกฎหมายจัดตั้งองค์กรนั้นๆ ขึ้นเป็นนิติบุคคลและกำหนดให้ดำเนินการของตนเองโดยอิสระภายในขอบเขตแห่งกฎหมาย^{๑๑๕} และถือว่า เป็นระบบการบริหารประเทศที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่น

^{๑๑๕} หยุด แสงอุทัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ประกายพริ้ง, ๒๕๓๕), หน้า.๑๘๖.

ต่างๆ มีอำนาจในการจัดการดูแลกิจการหลายๆ ด้านของตนเองกิจการที่ท้องถิ่นมีสิทธิจัดการดูแล มัก ได้แก่ ระบบสาธารณูปโภค การศึกษา และศิลปวัฒนธรรมการดูแลชีวิตทรัพย์สิน และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

การกระจายอำนาจ ในแนวคิดทฤษฎีดั้งเดิม แบ่งความหมายการกระจายอำนาจไว้ ๒ ลักษณะ คือ การกระจายอำนาจตามอาณาเขต และการกระจายอำนาจตามกิจการ โดย การกระจายอำนาจตามอาณาเขต (Decentralization by territory) หมายถึง การมอบอำนาจให้ท้องถิ่น จัดทำกิจการหรือบริหารสาธารณะภายในเขตของแต่ละท้องถิ่น และท้องถิ่นมีลักษณะบางประการ ในการปกครองตนเอง ส่วนการกระจายอำนาจตามกิจการ (Decentralization by Function) หมายถึง การมอบอำนาจให้องค์กรสาธารณะจัดทำกิจการประการใดประการหนึ่งเพื่อให้มีความอิสระในการดำเนินการให้เหมาะสมแก่เทคนิคของงานนั้น^{๑๐๖} (Local Government) การส่งเสริมความเป็นอิสระของระบบย่อย (Subsystem Autonomy) ให้มีอำนาจในการปกครองตนเองโดยทั่วไปเรียกว่า การปกครองท้องถิ่น (Local Government) ดังนั้น รูปแบบการปกครองท้องถิ่นในระบอบประชาธิปไตย คือรูปแบบของการกระจายอำนาจทางการเมือง^{๑๐๗}

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจ หมายถึง การที่รัฐมอบอำนาจ ปกครองให้แก่องค์กรอื่น โดยให้องค์กรนี้มีอิสระที่จะดำเนินการได้เอง ซึ่งในที่นี้หมายถึงองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีอำนาจในการจัดการดูแลกิจการหลายๆ ด้านของตนเอง จัดทำกิจการหรือ บริหารสาธารณะภายในขอบเขตของแต่ละท้องถิ่น ทั้งนี้ต้องอยู่ภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่ กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ มีอิสระภายใต้การกำกับดูแลจากส่วนกลางหรือรัฐบาลและต้องเป็นไปตาม เจตนารมณ์ของประชาชนท้องถิ่นนั้น โดยผ่านทางตัวบทกฎหมายที่กำหนดไว้ (Legislative Control)

๒.๕.๒ ความสำคัญของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐ ในระบบประชาธิปไตย โดยมุ่งลดบทบาทของรัฐส่วนกลาง (Decentralize) ลงเหลือภารกิจหลัก เท่าที่ต้องทำ เท่าที่จำเป็น และให้ประชาชนได้มีส่วนในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่น ตาม เจตนารมณ์ของประชาชนมากขึ้น การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น จึงเป็นการจัดความสัมพันธ์ทาง อำนาจ หน้าที่ใหม่ ระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์บ้านเมือง ที่ เปลี่ยนแปลงไปในสถานะที่สังคมมีกลุ่มที่หลากหลาย มีความต้องการ และความคาดหวังจากรัฐที่

^{๑๐๖} ชำนาญ ชูบุญ, การรวมอำนาจและการกระจายอำนาจทางการเมืองของกฎหมายไทย, (พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๐๓), หน้า ๘-๙.

^{๑๐๗} สมบัติ ชำนาญวงศ์, นโยบายสาธารณะ : แนวคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมาธรรม, ๒๕๔๒), หน้า ๓๐๑.

เพิ่มขึ้น และแตกต่างกัน จัดแย้งกัน ในขณะที่รัฐเองก็มีขีดความสามารถ และทรัพยากรที่จำกัด ในการตอบสนองปัญหาความต้องการ ที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นได้ทันต่อเหตุการณ์ และตรงกับความต้องการ และความจำเป็นของท้องถิ่น ซึ่งเหตุการณ์กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญ ก็เพื่อให้การดำเนินงานของรัฐ มีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดขั้นตอนการดำเนินการอัน เนื่องจากการล่าช้าในการตัดสินใจจากส่วนกลาง โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมดำเนินการ ตลอดจนร่วมตรวจสอบการทำงานของภาครัฐเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง และเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จึงส่งเสริมให้การพัฒนาส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

๒.๕.๓ ลักษณะของการกระจายอำนาจ

ลักษณะการกระจายอำนาจ คือ มีองค์กรจัดตั้งขึ้นเป็นนิติบุคคล มีอำนาจวินิจฉัยและดำเนินการได้เองด้วยงบประมาณและบุคลากรของตนเอง กล่าวคือ ต้องมีรายได้และงบประมาณเป็นของตนเองแยกต่างหากจากส่วนกลางและอาจได้รับเงินอุดหนุนจากส่วนกลางตามความจำเป็นของท้องถิ่นและมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง นอกจากนี้ผู้บริหารท้องถิ่นบางส่วนหรือท้องถิ่นหรือทั้งหมดมาจากการเลือกตั้งของประชาชน การที่องค์กรในระดับท้องถิ่นจะมีความสามารถในการบริหารการพัฒนาชนบทได้นั้นองค์กรหรือหน่วยการปกครองท้องถิ่นควรมีลักษณะคือ เป็นองค์กรที่มีอิสระในการดำเนินงาน (Autonomy) ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและการพัฒนาท้องถิ่น (Popular participation) การมีอิสระพอสมควรเกี่ยวกับการบริหารทางการคลังของท้องถิ่น (Financing) นอกจากนี้การกระจายอำนาจยังมีลักษณะการกระจายอำนาจ ๒ แนวทางคือ

๑. การกระจายอำนาจทางการวางแผนให้แก่ท้องถิ่นตัดสินใจแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นเองตามปัญหาและความต้องการของประชาชน

๒. การกระจายอำนาจทางการคลังและงบประมาณให้มีอิสระในด้านการคลังหรือจัดสรรงบประมาณให้ท้องถิ่นดำเนินการแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชน^{๑๑๔} นอกจากนี้ จรัส สุวรรณมาลา ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระจายอำนาจไว้ ๒ ลักษณะ คือ

^{๑๑๔} ไพบูรณ์ ช่างเรียน, การคลังท้องถิ่น : ปัจจัยที่จำเป็นต่อการพัฒนาชนบท, (นิตยสารการทำเรือ ๓๔ ,๒๕๓๐), หน้า ๓๗.

๑) การกระจายอำนาจทางการเมืองการปกครอง เป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น หรือชุมชนปกครองตนเอง หรือที่เรียกว่าการปกครองท้องถิ่น^{๑๑๕}

๒) การกระจายอำนาจทางการบริหาร เป็นการมอบหรือแบ่งอำนาจการตัดสินใจ ให้ส่วนราชการระดับปฏิบัติการสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้โดยไม่ต้องเสนอขออนุมัติหรือ ขอความเห็นชอบจากหน่วยงานฝ่ายอำนวยการ หรือหน่วยงานระดับที่สูงขึ้นไป และรวมถึงการ กระจายอำนาจออกนอกกระบวนการราชการ เช่น การให้เอกชนเข้ามาดำเนินการหรือมีส่วนร่วมในการ ดำเนินกิจการสาธารณะ และการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการสาธารณะของส่วน ราชการอีกด้วย

จากลักษณะของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้วิจัยสามารถ สรุปได้ว่ามีหลักการสำคัญคือ มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน มีรายได้เป็นของตนเอง มี บุคลากรของตนเอง มีอำนาจหน้าที่ในฐานะที่เป็นองค์กรนิติบุคคล และที่สำคัญต้องมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นทั้งนี้เพื่อนำไปสู่ประชาธิปไตยในการปกครองตนเอง (Self Government)

๒.๕.๔ ประโยชน์ของการกระจายอำนาจ

ประโยชน์ของการกระจายอำนาจ มีประโยชน์ทั้งต่อตัวประชาชน องค์กรภาครัฐและ ท้องถิ่น โดย ลิจิต ชีรเวคิน ได้จำแนกประโยชน์ของการกระจายอำนาจไว้ ๓ ประการคือ

๑. เพื่อระบายความคับคั่งของสาธารณะประโยชน์ต่างๆ ที่รวมอยู่เป็นภารกิจของรัฐบาล กลางให้ท้องถิ่นรับผิดชอบ เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางให้น้อยลง

๒. เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการที่ได้ปฏิบัติในท้องถิ่น และเป็นการฝึกฝน ให้ประชาชนเกิดความชำนาญในการปฏิบัติงานในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

๓. เพื่อกระจายการพัฒนาออกไปสู่ท้องถิ่นต่างๆ ได้รวดเร็ว ยิ่งขึ้น อาทิ การจ่ายเงินอุดหนุนเป็นการสมทบเพื่อช่วยร่วมเป็นการพัฒนาท้องถิ่นให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น^{๑๑๖} นอกจากนี้ ชวงส์ ฉายะบุตร มองว่าการจัดระเบียบบริหารตามหลักการกระจายอำนาจปกครองมีประโยชน์ที่ สำคัญ ๓ ประการ คือ

๑) ทำให้มีการสนองตอบความต้องการแต่ละท้องถิ่นได้ดียิ่งขึ้น

๒) เป็นการแบ่งเบาภาระของหน่วยงานบริหารราชการส่วนกลาง

^{๑๑๕} จรัส สุวรรณมาลา, ปฏิรูประบบการคลังไทย : การกระจายอำนาจสู่ภูมิภาค, (กรุงเทพมหานคร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๓๘), หน้า ๓๕.

^{๑๑๖} ลิจิต ชีรเวคิน, รายงานเรื่องการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๗.

๓) ทำให้ประชาชนมีความสนใจ รู้จักรับผิดชอบในการปกครองส่วนท้องถิ่นของตนเองเป็นการ ส่งเสริมและพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่นตามระบอบประชาธิปไตย^{๑๑๑}

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยพอสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจ (Decentralization) หมายถึง การมอบอำนาจให้แก่ประชาชนในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพ ที่อำนาจกฎหมายวางไว้ และสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Government) ที่สามารถสนองตอบหลักการกระจายอำนาจตามระบอบประชาธิปไตยที่สำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งในการสนองตอบต่อหลักการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่น

๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

นักวิชาการ ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นในรูปของการปกครองตนเอง (Local Self Government) ไว้ดังนี้

ประธาน คงฤทธิศึกษากร ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง ระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดมีองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์การนี้ถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาล แต่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเองได้^{๑๑๒}

อุทัย หิรัญโต ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้หน่วยการปกครองระดับรองของรัฐหรือกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครอง และดำเนินการบางอย่าง เพื่อประโยชน์ของรัฐและผลประโยชน์ท้องถิ่นโดยตรง การบริหารงานท้องถิ่นจะมีองค์การปกครองที่ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้มีความอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมโดยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม^{๑๑๓}

^{๑๑๑} ชูวงศ์ ฉายะจินดา, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : พินิจเศ พรินท์ติ้ง เซ็นเตอร์ ๒๕๓๕), หน้า ๒๓.

^{๑๑๒} ประธาน คงฤทธิศึกษากร, การปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : พีระพัฒนา, ๒๕๒๖), หน้า ๘.

^{๑๑๓} อุทัย หิรัญโต, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : โอเคียนสโตร์, ๒๕๒๓), หน้า ๔.

ฮอลโลเวย์ (Holloway) ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์การที่มีอาณาเขตแน่นอน มีจำนวนประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด มีอำนาจปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกสภามาจากการเลือกตั้งของประชาชน^{๑๑๔}

สรุปได้ว่า การที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ท้องถิ่นหรือการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น บริหารงานเพื่อบริการประชาชนภายใต้กฎหมาย และอยู่ในกำกับของรัฐบาล

๒.๖.๑ ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

ทฤษฎีของ โนซิคและบัคคาแนม (Nozick and Buchanam) มีความเห็นว่าสังคมที่มีการให้บริการแบบผูกขาดโดยธรรมชาติเมื่อไม่สามารถถกกัน ได้ ไม่สามารถแข่งขันในการบริโภคได้จะเกิดปัญหา บุคคลที่ไม่จ่ายแต่ได้รับผลประโยชน์จึงต้องบังคับเก็บภาษี รัฐบาลเกิดจากการรวมตัวกัน โดยการบังคับการจัดเก็บและมองว่ารัฐบาลเป็นผู้ผูกขาดโดยธรรมชาติและขยายอำนาจบังคับไปถึงการธุรกรรมส่วน Buchanam มีความเห็นว่า สังคมไม่ได้ผูกมัดโดยศีลธรรมจรรยาเพียงอย่างเดียว และไม่มีจรรยาใดๆ เลยถ้าประชาชนเห็นแก่ตัว คอยแสวงหาผลประโยชน์ก็จะเกิดปัญหา จึงต้องมีกฎหมาย (Law) และข้อขัดข้อง (Social Contrast) จากแนวคิดของ Nozick และ Buchanam ทำให้เกิดการกำหนดบทบาทในการบริหารของรัฐบาลถึงบทบาทท้องถิ่นที่จะทำให้เกิดสวัสดิภาพต่อสังคมที่ดีขึ้น ส่วนที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมคือ^{๑๑๕}

๑.การเลือกตั้งผู้แทนของตนเข้าไปเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือเป็นกรรมการ ในคณะกรรมการบริหารในองค์กรส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นตัวแทนในการพิทักษ์รักษาประโยชน์และกำหนดทิศทางในการพัฒนา ให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเองและชุมชน

๒.เสนอความต้องการของตนต่อผู้แทน เพื่อนำสู่การพิจารณากำหนดเป็นนโยบาย แผนงานโครงการในเรื่องต่างๆ แล้วเสนอความคิดเห็นผ่านตัวแทนของตน รวมทั้งร้องเรียนผ่านผู้บริหารของหน่วยงานที่กำกับดูแลองค์กร

๓.ร้องเรียนหรือร้องทุกข์ในกรณีที่ได้รับความสะดวกหรือจากการประกอบกิจการใดๆ ในท้องถิ่นซึ่งเป็นสิทธิของประชาชนที่จะร้องเรียนได้

๔.ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามข้อกำหนดของท้องถิ่นที่สภาท้องถิ่นบัญญัติขึ้น

^{๑๑๔} สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยรามคำแหง, “ผลการประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจและกำกับดูแลตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยและพัฒนา : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๗), หน้า ๓ - ๕.

^{๑๑๕} ชูชัย ศุภวงศ์ และยุติ ศาคการณีไกล, องค์การบริหารส่วนตำบลในแนวทางประชาคม, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, ๒๕๒๔), หน้า ๓๒

จากบทบาทหน้าที่ของประชาชนดังกล่าว จะเห็นได้ว่าประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับประชาชน ได้เป็นที่พึ่งและเป็นผู้นำในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น สมดังเจตนารมณ์ของการปกครองส่วนท้องถิ่นในการกระจายอำนาจสู่ประชาชนอย่างแท้จริง แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเข้มแข็งได้ด้วยประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีการรวมตัวเป็นองค์กรต่างๆ อย่างหลากหลายความต้องการของชุมชนเพื่อให้ทุกส่วนของชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา วิเคราะห์ปัญหา วางแผนดำเนินการและติดตามผล

เอกสารที่เกี่ยวข้องทฤษฎีการปกครองส่วนท้องถิ่น สรุปได้ว่า การปกครองที่รัฐมอบอำนาจให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นจัดการปกครองตนเอง และดำเนินการเพื่อประโยชน์ของรัฐและผลประโยชน์ของท้องถิ่น โดยมีการจัดตั้งองค์การขึ้นทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นนั้นๆ และควบคุมหรือกำกับโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติเป็นไปตามนโยบายขององค์การได้

๒.๖.๒ องค์การบริหารส่วนตำบลในปัจจุบัน^{๑๑๖}

องค์การบริหารส่วนตำบลในปัจจุบันดำเนินการตาม “พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๖” ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมในครั้งนี้สาระสำคัญประการหนึ่งก็คือ ที่มาของคณะผู้บริหารหรือผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล จากเดิมมาจากมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล แต่ตามกฎหมายใหม่นี้ให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนเพื่อให้เหมือนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่นๆ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทของไทยในปัจจุบัน ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนทั้งสิ้น

๒.๖.๓ องค์การบริหารส่วนตำบลในปัจจุบันมีรายละเอียดต่างๆ ที่สำคัญ

๑. ขนาด

องค์การบริหารส่วนตำบลที่กระจายอยู่ทั่วประเทศมีขนาดที่แตกต่างกัน โดยใช้เกณฑ์รายได้เป็นหลักในการพิจารณา แต่เดิมกระทรวงมหาดไทยแบ่งองค์การบริหารส่วนตำบลเป็น ๕ ชั้น ตามระดับของรายได้

- ๑) องค์การบริหารส่วนตำบลชั้นที่ ๑ มีรายได้ตั้งแต่ ๒๐ ล้านบาทขึ้นไป
- ๒) องค์การบริหารส่วนตำบลชั้นที่ ๒ มีรายได้ระหว่าง ๑๒-๒๐ ล้านบาท
- ๓) องค์การบริหารส่วนตำบลชั้นที่ ๓ มีรายได้ระหว่าง ๖-๑๒ ล้านบาท
- ๔) องค์การบริหารส่วนตำบลชั้นที่ ๔ มีรายได้ไม่เกิน ๖ ล้านบาท

^{๑๑๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖๕.

๕) องค์การบริหารส่วนตำบลชั้นที่ ๕ มีรายได้ไม่เกิน ๓ ล้านบาท

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ กระทรวงมหาดไทยประกาศยุบองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีจำนวนประชากรไม่ถึง ๒,๐๐๐ คน และไม่สามารถจะดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพรวมเข้ากับองค์การบริหารส่วนตำบลอื่นที่มีเขตติดต่อกัน ภายในอำเภอเดียวกัน และมีการยกฐานะของสภาตำบลหลายแห่งให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้ในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลมีจำนวนทั้งหมด ๘,๗๔๗ แห่ง ในขณะที่เดียวกันเกณฑ์ในการแบ่งชั้นและจำนวนชั้นที่ใช้อยู่เดิมมีการยกเลิกปัจจุบันหลักเกณฑ์และขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลแบ่งออกเป็นดังนี้

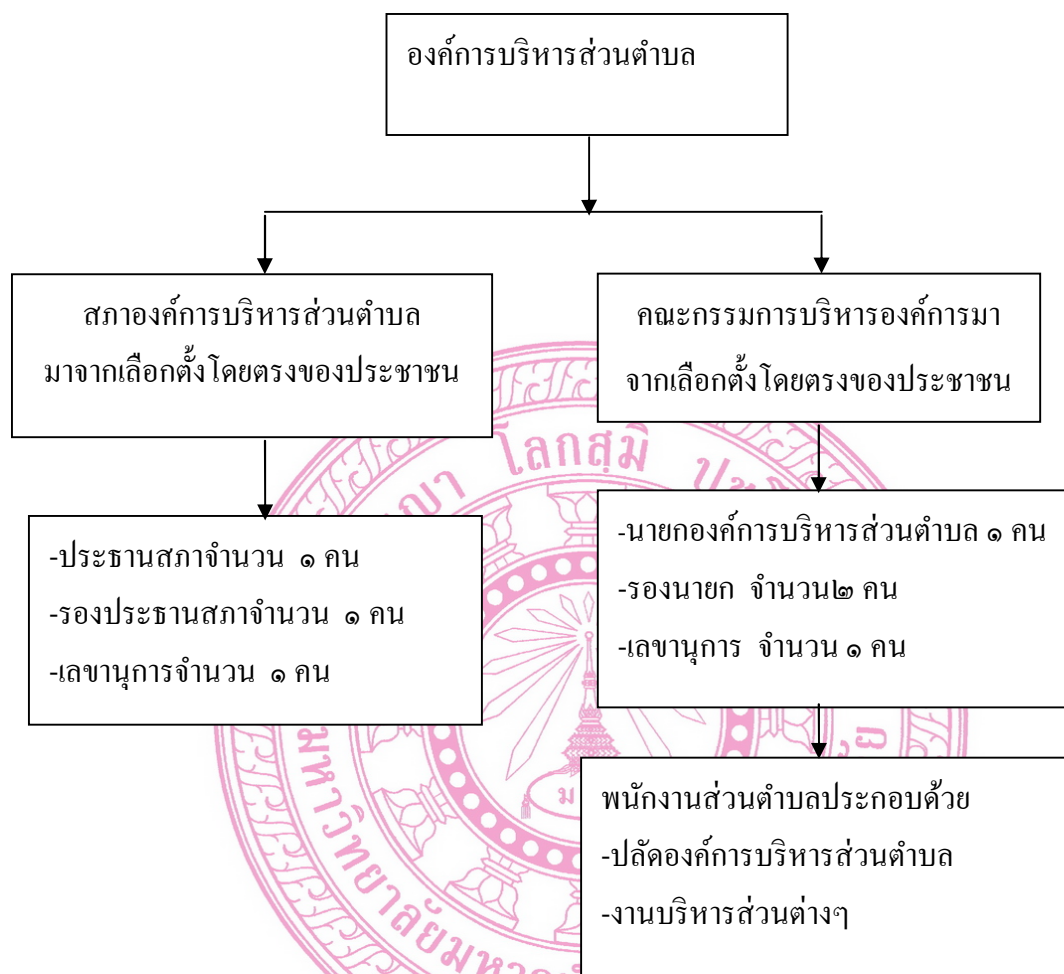
๑. องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุน ๒๐ ล้านบาทขึ้นไป

๒. องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุน ๖-๒๐ ล้านบาท

๓. องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนต่ำกว่า ๖ ล้านบาท

๒. โครงสร้าง

องค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ. ศ. ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๖ มีโครงสร้างประกอบด้วย ๒ ฝ่าย ดังที่ปรากฏตามภาพ และมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ แสดงโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๖

๒.๖.๔ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ สมาชิกสภาจากการเลือกตั้งโดยตรงของราษฎรในแต่ละหมู่บ้าน หมู่บ้านละ ๒ คน ในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีเพียง ๒ หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หมู่บ้านละ ๓ คนอายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีกำหนดคราวละ ๔ ปี นับแต่วันเลือกตั้ง

๒.๖.๕ สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

๒. พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลร่าง
ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีและร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่ม

๓. ควบคุมการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย
นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ

๒.๕.๖ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล
มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของราษฎรเช่นเดียวกัน มีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี นับแต่
วันเลือกตั้ง และสามารถดำรงตำแหน่งติดต่อกันได้ไม่เกิน ๒ วาระ แต่จะดำรงตำแหน่งได้อีกครั้ง
เมื่อพ้นระยะเวลา ๔ ปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

๒.๖.๗ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่

๑. กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมายและรับผิดชอบในการบริหารราชการของ
องค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล
ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

๒. สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล

๓. แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการนายก
องค์การบริหารส่วนตำบล

๔. วางระเบียบให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

๕. รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล

๖. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

๒.๖.๘ อำนาจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล^{๓๓๓}

๑. มาตรา ๖๖ องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้าน
เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

๒. มาตรา ๖๗ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำใน
เขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

๒.๑) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก

๒.๒) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัด
ขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล

๒.๓) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

^{๓๓๓} สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา พระราชบัญญัติ สถาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล
พ.ศ. ๒๕๓๗, (แก้ไข ๒๕๕๓).

๒.๔) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๒.๕) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

๒.๖) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ

๒.๗) กลุ่มกองทุนและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒.๘) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

๒.๙) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

๓. มาตรา ๖๘ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดังนี้

๓.๑) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร

๓.๒) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

๓.๓) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ

๓.๔) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา และสวนสาธารณะ

๓.๕) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์

๓.๖) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว

๓.๗) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร

๓.๘) การคุ้มครองดูแลรักษาทรัพยากรอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน

๓.๙) หาผลประโยชน์จากทรัพยากรอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน

๓.๑๐) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม

๓.๑๑) กิจการเกี่ยวกับพาณิชย์

๓.๑๒) การท่องเที่ยว

๓.๑๓) การผังเมือง

๔. มาตรา ๖๙/๑ การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล การจัดทำงบประมาณการจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงานและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการนั้น และหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ผู้วิจัยได้ศึกษามานี้สามารถสรุปได้ว่าอำนาจหน้าที่ของ อบต. ที่กล่าวมานั้นไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวงกรม หรือองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ ในอันที่จะดำเนินกิจการใด เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบลแต่ต้องแจ้งให้ อบต. ทราบล่วงหน้าตามสมควร ในกรณีนี้หาก อบต. มีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการดังกล่าว ให้กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐนำความเห็นของ อบต. ไปประกอบการพิจารณาดำเนินกิจการนั้นด้วย

๒.๓ บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ในอดีตเคยขึ้นกับตำบลสร้อยพร้าว อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี โดยแยกออกมาตั้งเป็นตำบลบ้านแดงเมื่อกลางปี ๒๕๑๐ ยกฐานะเป็นสภาตำบลเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ และวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ต่อมาได้ยกฐานะเป็น องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ตั้ง อาณาเขต เส้นทางคมนาคมตำบลบ้านแดง ตั้งอยู่ เลขที่ ๓๓ หมู่ ๑๑ ตำบลบ้านแดง มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับองค์การบริหารส่วนตำบลชุมแสง

ทิศตะวันออก ติดกับ องค์การบริหารส่วนตำบลนาทราย

ทิศใต้ ติดกับองค์การบริหารส่วนตำบลนาบัว

ทิศตะวันตก ติดกับองค์การบริหารส่วนตำบลดอนกลอย

เส้นทางคมนาคม

ตำบลบ้านแดงมีเส้นทางคมนาคม ดังนี้

- ตำบลบ้านแดง ตำบลดอนกลอย ตำบลสร้อยพร้าว อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี
- ตำบลบ้านแดง ตำบลดอนกลอย ตำบลสามพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
- ตำบลบ้านแดง ตำบลนาบัว ตำบลสร้างแป้น ตำบลสามพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
- ตำบลบ้านแดง ตำบลนาบัว ตำบลชุมแสง ตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

หมู่บ้าน/ประชากร

ตำบลบ้านแดง มีหมู่บ้านในการปกครอง ๑๕ หมู่บ้าน^{๑๑๘} ประกอบด้วย

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	ประชากร		
		ชาย	หญิง	รวม
หมู่ที่ ๑ บ้านแดง	๒๔๐	๓๕๕	๓๘๔	๗๓๙
หมู่ที่ ๒ บ้านหนองผักแว่น	๑๐๕	๒๒๔	๒๒๕	๔๔๙
หมู่ที่ ๓ บ้านไชยวานน้อย	๑๕๑	๔๐๒	๓๘๑	๗๘๓
หมู่ที่ ๔ บ้านดงยาง	๑๘๔	๓๕๔	๓๓๕	๖๘๙
หมู่ที่ ๕ บ้านโพธิ์	๑๑๘	๒๓๒	๒๔๑	๔๗๓
หมู่ที่ ๖ บ้านดอนเจียง	๕๘	๑๕๓	๒๑๖	๓๖๙
หมู่ที่ ๗ บ้านแดง	๒๑๖	๓๕๖	๓๘๒	๗๓๘
หมู่ที่ ๘ บ้านโนนคู้	๒๓๐	๓๒๐	๓๑๒	๖๓๒
หมู่ที่ ๙ บ้านโนนลือชัย	๑๑๒	๒๖๓	๒๔๔	๕๐๗
หมู่ที่ ๑๐ บ้านแดง	๑๘๒	๓๗๔	๓๖๒	๗๓๖
หมู่ที่ ๑๑ บ้านแดง	๒๕๑	๓๘๔	๔๐๒	๗๘๖
หมู่ที่ ๑๒ บ้านไชยวานพัฒนา	๑๕๐	๒๘๑	๒๕๖	๕๓๗
หมู่ที่ ๑๓ บ้านแดง	๒๒๕	๓๔๘	๓๐๕	๖๕๓
หมู่ที่ ๑๔ บ้านดงไร่	๗๖	๑๐๔	๘๔	๑๘๘
หมู่ที่ ๑๕ บ้านพรพิบูลย์	๑๑๗	๒๑๑	๒๔๘	๔๕๙
รวม	๒,๖๐๓	๔,๔๘๐	๔,๔๒๕	๘,๙๐๕

^{๑๑๘} องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง,แผนพัฒนาสามปี พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๕๗-๒๕๕๘

สภาพทางเศรษฐกิจ

ผลผลิตหรือสินค้า /บริการที่สำคัญของตำบลบ้านแดง

- ฟ้ามัดหมี่ย้อนคราม
- ปลาแห้ง,ปลาสด

การเกษตร

ประชาชนส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรมประมาณ ๙๐% อีก ๓๐% เลี้ยงปศุสัตว์,ทำไร่

สภาพสังคม

การศึกษา พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีสถานศึกษา ดังนี้

- ระดับประถมศึกษา จำนวน ๔ แห่ง
- ระดับขยายโอกาส จำนวน ๑ แห่ง
- ระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๑ แห่ง
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ๓ แห่ง
- ศูนย์บริการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน ๑ แห่ง
- ห้องสมุดประชาชน จำนวน ๑ แห่ง

สถาบันและองค์กรศาสนา

- วัด จำนวน ๑๑ แห่ง

การสาธารณสุข

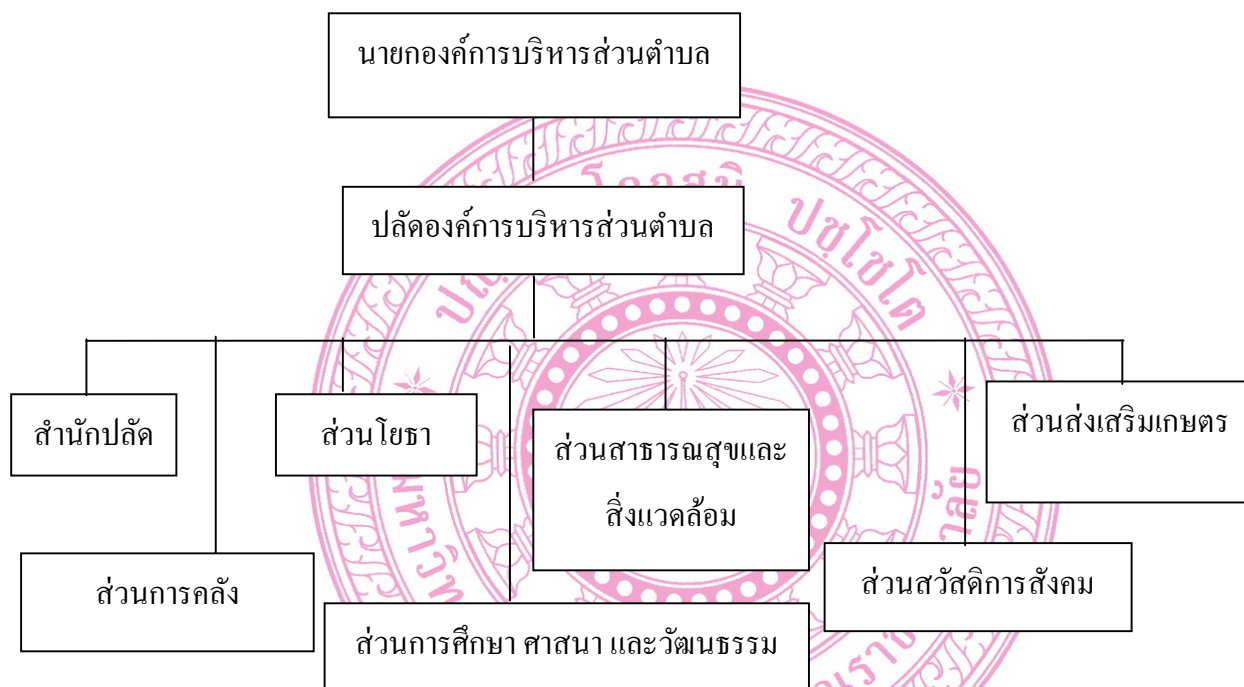
พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง มีสถานบริการพยาบาล ดังนี้

- โรงพยาบาล ขนาด ๓๐ เตียง จำนวน ๑ แห่ง
- โรงพยาบาลชุมชน จำนวน ๑ แห่ง
- ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนจำนวน ๑๕ แห่ง

ดังนั้นสรุปได้ว่า การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง เป็นการบริหาร ด้วยความความโปร่งใสดูแลเอาใจใส่พนักงานในองค์กร ส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้ในชุมชน ได้ออกพบปะกับประชาชนในชุมชนและร่วมประชุมกับคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อรับทราบปัญหา ข้อเสนอแนะ และปัญหาที่เสนอนำมาแก้ไขให้ตรงกับความต้องการของประชาชนโดยยึดหลักพื้นฐานของกฎระเบียบ

โครงสร้างองค์กร

โครงสร้างองค์กรขององค์การบริหารส่วนตำบลแบ่งหน่วยงานออกเป็น ๘หน่วยงาน ได้แก่ (๑) สำนักปลัด (๒) ส่วนการคลัง (๓) ส่วนโยธา (๔) ส่วนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (๕) ส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม (๖) ส่วนสวัสดิการสังคม และ (๗) ส่วนส่งเสริมการเกษตร โดยการมอบอำนาจหน้าที่ให้กับหน่วยงานในสังกัด ดังรูป

แผนภาพที่ ๒.๒ โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง
อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

๒.๓.๑ นโยบายด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต

๑) ด้านสาธารณสุข

๑.๑) ส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและเฝ้าระวังโรคติดต่อ

๑.๒) ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรม อสม. ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาสในสังคม

๑.๓) ส่งเสริมการป้องกันโรคให้การรักษาพยาบาลและบริการความรู้สาธารณสุขมูล

ฐานแก่ประชาชน เพื่อประชาชนมีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ แข็งแรง

๒) ด้านการศึกษา

๒.๑) สนับสนุนสื่อการเรียนการสอนแก่สถานศึกษาในเขตรับผิดชอบ

๒.๒) สนับสนุนทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนที่เรียนดีแต่ฐานะยากจน

- ๒.๓) ส่งเสริมสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน อาหารเสริมนมแก่นักเรียนอย่างทั่วถึง
 ๒.๔) ส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการ

สอน

- ๒.๕) ส่งเสริมสนับสนุนจัดการศึกษา ศาสนา ปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

๓) ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคม

๓.๑) เป้าหมายการพัฒนา คือ การทำให้คนมีความสุข ซึ่งประกอบด้วยการมีสุขภาพที่แข็งแรง ครอบครัวที่อบอุ่น มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีสังคมที่สันติและเอื้ออาทรต่อกัน และสร้างสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาให้มีความรู้และจริยธรรม และส่งเสริมบทบาทของคณะสงฆ์ และกิจกรรมของครอบครัว ที่ต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด

๓.๒) ให้การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาสในสังคมและ ผู้ประสบภัยธรรมชาติ

๓.๓) ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพชีวิต เด็ก และเยาวชน และส่งเสริมให้มีสนามกีฬาประจำหมู่บ้าน

๓.๔) สนับสนุนและส่งเสริมกีฬาทุกประเภท ทุกระดับทั้งเด็กนักเรียนเยาวชน ประชาชน

๓.๕) ส่งเสริมสวัสดิการให้กลุ่มสตรี อสม. อบต. และองค์กรอื่น ๆ ที่ทำคุณประโยชน์ให้กับสังคมโดยรวม

๓.๖) ส่งเสริมอนุรักษ์ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน เช่นงานสงกรานต์ และงานประเพณีต่าง ๆ

๓.๗) ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาลในโครงการที่ใช้งบประมาณสูง

๒.๖.๒ นโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน

๑) ด้านคมนาคม

๑.๑) ก่อสร้างถนนคอนกรีต ถนนลาดยาง ในหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน

๑.๒) ก่อสร้างซ่อมแซมถนนลูกรัง เพื่อให้ขนส่งถ่ายผลิตผลทางการเกษตรให้สะดวก รวดเร็ว ยิ่งขึ้น

๑.๓) สร้างและบำรุงถนนภายในหมู่บ้าน ระหว่างหมู่บ้าน ตำบล ให้สะดวกในการสัญจรไปมา

๑.๔) ปรับปรุงสร้างระบบระบายน้ำในหมู่บ้านและมาตรการป้องกันน้ำท่วมขัง ในหมู่บ้าน

๒) ด้านแหล่งน้ำ

๒.๑) สร้างและขยายเขตประปาในหมู่บ้านและปรับปรุงซ่อมแซมระบบประปาในหมู่บ้านที่มีปัญหา

๒.๒) ส่งเสริมบำรุงรักษา จัดหาแหล่งน้ำอุปโภค บริโภคและแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

๒.๓) สร้างทำนบฝายน้ำล้น ขุดลอกคลอง หนอง บึง เพื่อการเกษตร

๓) ด้านไฟฟ้าและแสงสว่าง

๓.๑) ขยายเขตไฟฟ้าให้ครบทุกครัวเรือน

๓.๒) ขยายซ่อมแซมไฟฟ้าสาธารณะ เพื่อให้ประชาชนได้รับความ สะดวกสบายและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

๓.๓) ขยายเขต ไฟฟ้าเข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรม เพื่อมุ่งพัฒนาการเกษตรแบบผสมผสาน

๒.๓.๓ นโยบายด้านเศรษฐกิจ

๑) ภาคเกษตรกรรม

๑.๑) สนับสนุนการทำการเกษตรให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด และศักยภาพของประชาชนในตำบล

๑.๒) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

๑.๓) สนับสนุนเงินทุนหมุนเวียน และปัจจัยการผลิต

๑.๔) พัฒนาการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อสนับสนุนนโยบาย หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

๑.๕) พัฒนาและส่งเสริมระบบการตลาดของสินค้า

๒) ภาคอุตสาหกรรม

๒.๑) จะส่งเสริมสนับสนุนอุตสาหกรรมในครัวเรือนทุกชุมชน หมู่บ้านซึ่งเป็นอุตสาหกรรมหลักของตำบลให้ได้รับการพัฒนาและขยายกิจการมากขึ้น เพื่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ให้มากขึ้นด้วย

๒.๒) จะร่วมมือกับกลุ่มแม่บ้านเพื่อหาช่องทางในการพัฒนาอาชีพ เพื่อไม่ให้ซ้ำซ้อนอาชีพ แต่ละหมู่บ้าน

๒.๓) ส่งเสริมอุตสาหกรรมครัวเรือนที่มีศักยภาพ รวมทั้งปรับปรุงประสิทธิภาพกลุ่มอุตสาหกรรมที่อ่อนแอ กระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เครือข่ายอุตสาหกรรมครัวเรือนตลอดจนการเพิ่มมูลค่าผลผลิต และจัดหาตลาดรองรับ

๒.๔) ส่งเสริมพัฒนาอาชีพเกษตรกรและกลุ่มอาชีพอื่นควบคู่ไปกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการเพิ่มมูลค่าและให้ความรู้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อการพัฒนาอาชีพ รวมทั้งส่งเสริม

และสนับสนุนการเกษตรแบบยั่งยืนตามแนวทฤษฎีใหม่ และเกษตรอินทรีย์เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

๒.๕) ส่งเสริมโครงการพัฒนาศึกษาของบุคลากรและกลุ่มอาชีพ

๒.๖.๔ นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑) แก้ไขปัญหาการกำจัดขยะมูลฝอย ธรรมชาติให้มีการจัดการขยะมูลฝอยโดยการคัดแยกและกำจัดขยะอย่างถูกวิธี และจัดกิจกรรมเพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับเด็ก เยาวชน และ ประชาชน สร้างคุณค่าจากขยะ

๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๓) ปรับปรุงแหล่งน้ำ แหล่งทรัพยากรธรรมชาติให้อยู่ในสภาพที่อำนวยประโยชน์แก่ประชาชนให้มากที่สุด บำบัด และฟื้นฟูทรัพยากรที่เสื่อมโทรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๔) จัดให้มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยภายในตำบล / แต่ละหมู่บ้าน

๒.๖.๕ นโยบายด้านการเมืองและการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

- จะเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

- ส่งเสริมการรักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยการเพิ่มบทบาทและหน้าที่ของ อปพร.

- ส่งเสริมสนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

- ปรับปรุงพัฒนารายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้สามารถบริการประชาชนให้ได้รับความสะดวกรวดเร็วและเป็นธรรม

- เสริมสร้างบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

- ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา สนับสนุนการเลือกตั้งในระบอบ

ประชาธิปไตย เสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนกับองค์การบริหารส่วนตำบล

- ส่งเสริมให้หน่วยงานอื่นเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาแบบบูรณาการ

๒.๖.๖ นโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชน

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร แสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจทำอะไร อย่างไรรวมทั้งการตรวจสอบ และการประเมินผลงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยเปิดโอกาสให้ประชาชน

มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่การจัดทำแผนพัฒนา การจัดซื้อ-จัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล การประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล การเสนอข้อบัญญัติต่าง ๆ

๒.๗.๗ นโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

สนับสนุนและดำเนินการเพื่อให้การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยสนับสนุนให้ใช้หลักการป้องกันนำหน้าการปราบปราม ผู้เสพต้องได้รับการรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษโดยเด็ดขาดโดย

- จะเข้มงวดกับข้าราชการไม่ว่าจะเป็นข้าราชการการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และให้รางวัลและการคุ้มครองเป็นพิเศษแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนที่ให้ความร่วมมือในการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด

- การฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของผู้เสพยาเสพติด โดยให้ผู้ติดยาเสพติดสามารถเข้ารับการรักษา และฟื้นฟูสภาพได้ทันที โดยไม่มีความผิดทางกฎหมาย เพื่อให้ผู้เสพยาสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้อย่าง ปกติสุข

นโยบายทั้งหมดที่กล่าวมานี้คือนโยบายหลักที่จะต้องดำเนินการให้เห็นผลภายใน ๓ ปีนี้ และฝ่ายบริหารจะต้องดำเนินการด้วยความโปร่งใส ถูกต้องตามระเบียบ กฎหมาย และแบบแผนของราชการ จึงขอนำเรียนต่อสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ทุกท่านได้ทราบ และร่วมกันปฏิบัติตามหน้าที่ของแต่ละคน ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน และประเทศชาติต่อไป^{๑๑๔}

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นปัญหา รวมถึงการนำมาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในการศึกษาครั้งนี้ โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญดังต่อไปนี้

๒.๘.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร

สังคมของมนุษย์ เป็นสังคมที่มีการรวมตัวเป็นกลุ่ม หมู่เหล่า เป็นชุมชนขนาดต่างๆ ตั้งแต่หมู่บ้าน ตำบล เมือง และประเทศ จึงต้องมีการจัดระบบระเบียบของสังคม เพื่อให้สามารถ

^{๑๑๔} นายพิบูลย์ พรหมวงศ์, คำแถลงนโยบายของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง, องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง, ๒๕๕๕. (ถ่ายเอกสารเก็บเล่ม)

ดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เพื่อความอยู่รอดสงบสุข และมีความก้าวหน้าในชุมชนเหล่านั้น จึงเป็นสาเหตุให้เกิด "สถาบันสังคม" และ "การบริหาร" ขึ้นมา

รัชนา ศานติยานนท์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย โดยได้ให้ข้อสรุปในภาพรวมว่า การบริหารจัดการที่ดีเป็นแนวทางปฏิบัติที่ยอมรับในหมู่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับอุดมศึกษาในปัจจุบัน จะเน้นความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติและความโปร่งใสในขณะเดียวกันก็ยังคงให้ความสำคัญแก่การมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ และความยุติธรรม นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาให้ข้อสรุปเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในส่วนต่างๆ ที่สะท้อนองค์ประกอบของการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยที่ดี^{๑๒๐}

พระครูปลัดทรงศักดิ์ กนฺตวิโร (บำรุงราษฎร์) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนต่อการบริหารวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร” ได้สรุปการบริหารหมายถึงการใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรบริหาร มาประกอบเป็นกระบวนการบริหาร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยปัจจัยหลัก คือ เงิน บุคคล วัสดุสิ่งของ และวิธีการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย^{๑๒๑}

ธวัชชัย รัตนไทรแก้ว ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประเมินการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

๑) โรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาการบริหารงานโรงเรียนซึ่งอยู่ในแต่ละหลักของธรรมาภิบาล พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารงบประมาณ รองลงมา คือด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านวิชาการ ตามลำดับ

๒) ผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามขนาดโรงเรียน ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน พบว่า ในภาพรวมและในแต่ละหลักไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ในหลักความคุ้มค่าในเรื่องของการได้รับรางวัลด้านวิชาการ ซึ่งเป็นผลมาจากการส่งเสริมงานวิชาการระหว่างโรงเรียน

^{๑๒๐} รัชนา ศานติยานนท์, รูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๖.

^{๑๒๑} พระครูปลัดทรงศักดิ์ กนฺตวิโร (บำรุงราษฎร์), “ความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนต่อการบริหารวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๕.

ขนาดเล็กกับขนาดกลาง และขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ รวมทั้งประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนต่ำกว่า ๑๐ ปี และสูงกว่า ๒๐ ปี แตกต่างกัน^{๑๒๒}

ณัฐจักร กลิ่นเกสร ศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้ศูนย์รวมการติดต่อสื่อสารเพื่อการบริหารความสัมพันธ์ลูกค้าในธุรกิจโทรคมนาคมไร้สาย” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารความสัมพันธ์ลูกค้าเป็นกลยุทธ์การบริหารที่มีความเหมาะสมและจำเป็นสำหรับผู้ให้บริการโทรคมนาคม ที่ต้องเผชิญสภาวะการแข่งขันในตลาดโทรคมนาคมที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างมากผู้ให้บริการที่สามารถเข้าถึงความต้องการของผู้บริโภคอย่างลึกซึ้ง ก็จะสามารถดึงดูดลูกค้าได้^{๑๒๓}

อรทัย แสงทอง ศึกษาวิจัยเรื่อง “หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครกรณีศึกษาสถานศึกษาในเขตตลิ่งชัน” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานครพบว่า โดยภาพรวมและรายได้ออยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูผู้สอนมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมและรายได้ออยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาล ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานครพบว่า มีการใช้หลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ การนำ

หลักการและแนวการบริหารสถานศึกษาที่เหมาะสม และสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานทั้ง ๖ งานของสถานศึกษาเป็นอย่างดีมีความเหมาะสมในระดับมากและมากที่สุด^{๑๒๔}

พระจริญ จิรสุโก (เมืองประเทย์) ได้ศึกษา การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ได้พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ทั้ง ๖ ด้าน บุคลากรมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีการบริหารงานตามหลักธรร

^{๑๒๒} ชนัญชัย รัตนไตรแก้ว, “การประเมินการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๔๘).

^{๑๒๓} ณัฐจักร กลิ่นเกสร, “การใช้ศูนย์รวมการติดต่อสื่อสารเพื่อการบริหารความสัมพันธ์ลูกค้าในธุรกิจโทรคมนาคมไร้สาย” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, (วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕).

^{๑๒๔} อรทัย แสงทอง, “หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครกรณีศึกษาสถานศึกษาในเขตตลิ่งชัน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

มาภิบาลอยู่ในระดับมากทุกด้าน ปัญหาที่ในการบริหารก็คือ บุคลากรบางส่วนยังไม่ทราบของกฎหมายหรือข้อบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารงานในแต่ละส่วนของเทศบาล บุคลากรบางส่วนยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวมและยังมีบางส่วนเห็นแก่พวกพ้องของตนเอง การทำงานบางครั้งไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมการจัดสรรงบประมาณไม่คลุมทุกพื้นที่ในเขตการปกครอง เพื่อให้การบริหารงานของเทศบาลไปในทิศทางเดียวกัน คือยึดหลักความถูกต้องตามกฎหมาย และหลักเกณฑ์ที่ชอบธรรม เทศบาลควรสร้างทัศนคติด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นแก่บุคลากรข้าราชการในหน่วยงาน เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นแก่บุคลากร เพื่อให้การบริหารงานมีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น บุคลากรของเทศบาลควรปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมและให้บริหารต่างๆด้วยความจริงใจ การให้บริการให้มีความคุ้มค่าเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน^{๑๒๕}

สุภัทรมาศ จริยเวชวัฒนา. ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลบ้านฉาง” เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารตำบลบ้านฉาง พนักงานเทศบาล และผู้นำชุมชน จำนวน ๖ คน ผลการศึกษาพบว่า ในการบริหารจัดการของเทศบาลบ้านฉางตามหลักธรรมาภิบาล ได้จัดทำโครงการตามนโยบายและเทศบัญญัติในด้านต่าง ๆ แต่ยังมีปัญหาในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานการทำงานในเทศบาลยังไม่เป็นระบบ โดยพนักงานส่วนหนึ่งยังคงยึดติดกับระบบงานแบบเก่า ไม่ยอมรับระเบียบกฎเกณฑ์ใหม่ๆ ทางด้านกระบวนการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารเทศบาลตำบลบ้านฉาง พบว่าเทศบาลตำบลบ้านฉางมีความเสมอภาคและการกระจายพัฒนาอย่างทั่วถึงไม่มีการเลือกปฏิบัติและได้จัดตั้งคณะกรรมการชุมชนร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างกระบวนการต่างๆ ส่วนใหญ่มีความเปิดเผยตรงไปตรงมาพบว่าคณะกรรมการชุมชนที่ได้รับการแต่งตั้งเข้ามานั้นบางคนไม่เห็นแก่ประโยชน์ชุมชน แต่จะเข้ามาเพื่อหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง^{๑๒๖}

เสนาะ สถาพไทย พ.ท. ได้ศึกษาเรื่อง “หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามความคิดเห็นของนักเรียนเสนาธิการทหารบก” ผลการศึกษาพบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วนักเรียนเสนาธิการทหารบก จะให้ความเห็นว่าการบริหารบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาล มีความสำคัญอยู่ใน

^{๑๒๕} พระจริญ จิรสุโก, (เมืองประเทพ) “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวยจังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒),

^{๑๒๖} สุภัทรมาศ จริยเวชวัฒนา, “การบริหารจัดการเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลบ้านฉาง”, วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๗), หน้า ๓๕.

ระดับสูง ได้แก่ ด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบด้านความคุ้มค่า ด้านนิติธรรม และด้านคุณธรรม อยู่ในระดับปานกลางและจากการทดสอบสมมติฐานพบว่า นักเรียนเสนานิการทหารบกที่มี อายุ สถานภาพ การศึกษา ระดับรายได้ชั้นยศ ระยะเวลาในการปฏิบัติราชการ และตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อความคิดเห็นเรื่องการบริหารบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาลแตกต่างกัน^{๑๒๗}

จากการวิจัยของท่านผู้วิจัยได้สรุปว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลทำให้องค์กรสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานได้ อีกทั้งยังเป็นกลไกในการควบคุมติดตามและตรวจสอบ โดยมีประชาชนหรือองค์กรภายนอกมีส่วนร่วม ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่การบริหารองค์กร เพราะการสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในองค์กร เป็นการสร้างสำนึกที่ดีในการบริหารงานและการทำงานในองค์กร และจัดระบบที่สนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามสำนึกที่ดี ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่สั่นเปลือง การติดตามการทุจริต ความโปร่งใส โดยคำนึงถึงผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะได้รับผลกระทบ เนื่องจากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐนั้น จะเกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง

๒.๘.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับธรรมาภิบาล

อรพินท์ สพโชคชัย ได้การศึกษาเรื่อง ศึกษาแนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้สำหรับการบริหารงานส่วนท้องถิ่นเพื่อเสนอรูปแบบและแนวทางในการสร้างธรรมาภิบาล ในระดับตำบลและหมู่บ้านพบว่า เลือก อบต. ชมพู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ใช้กระบวนการพัฒนาธรรมาภิบาลระดับ อบต. ซึ่งเลือกประยุกต์หลัก ธรรมาภิบาล ๔ หลักได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และความคุ้มค่า ส่วนอีกสองหลักคือหลักความรับผิดชอบ และหลักคุณธรรมยังไม่ได้ดำเนินการเพราะเป็นเรื่องนามธรรม^{๑๒๘}

สิริวิภา ศรีปลั่ง ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาตัวชี้วัดธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของสำนักงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์” ผลการศึกษาพบว่าตัวชี้วัดธรรมาภิบาล ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของสำนักงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์แบ่งออกเป็น ๓ ด้าน คือ ด้านสุขภาพ อาหาร ด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ในแต่ละด้านมีตัวชี้วัดการมีส่วนร่วม ๔ ประเด็น คือ ๑. การมี

^{๑๒๗} เสนาะ สภาพไทย, พ.ท., “หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามความคิดเห็นของนักเรียนเสนานิการทหารบก”, วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๘),

^{๑๒๘} อรพินท์ สพโชคชัย, แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้สำหรับการบริหารงานส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, ๒๕๔๓), หน้า ๔๕.

ส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนและนโยบาย ๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ๓. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล^{๒๕}

นภดล สุรนักรินทร์. ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่อง การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ในภาพรวมอยู่ในเชิงบวก เมื่อเปรียบเทียบตามปัจจัยด้านบุคคล พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุระดับการศึกษา ต่างกัน มีทัศนะต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ใน อบต. ไม่แตกต่างกันและเมื่อเปรียบเทียบตามปัจจัยด้านขนาดของ อบต. และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของอบต. แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจใน อบต. ไม่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านขนาดของ อบต. ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของ อบต.^{๒๖}

เบญจวรรณ วันดีศรี. ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลวิจัยพบว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดร้อยเอ็ดมีธรรมาภิบาลในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความมีประสิทธิภาพ ด้านความรับผิดชอบ ด้านคุณธรรม ด้านนิติธรรม มีธรรมาภิบาลระดับสูงส่วนด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วม มีธรรมาภิบาลต่ำ สำหรับปัจจัยต่างๆ ซึ่งได้แก่ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และความรู้ความเข้าใจในการปกครองด้วยหลักธรรมาภิบาลผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์กับธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ขณะที่อายุระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด^{๒๗}

เตือนใจ ฤทธิจักร. ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ธรรมาภิบาลในการบริหารสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตามทัศนะของบุคลากรสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม” พบว่า บุคลากรสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ทั้งเพศชายและหญิงมีทัศนะต่อธรรมาภิบาลในการบริหารสถาบันนิติ

^{๒๕} สิริวิภา ศรีปลั่ง, “การศึกษาตัวชี้วัดธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานของสำนักงานการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๘),.

^{๒๖} นภดล สุรนักรินทร์, “การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๙), หน้า ก.

^{๒๗} เบญจวรรณ วันดีศรี, “การศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๖).

วิทยาศาสตร์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ให้ความสำคัญกับพนักงาน และเจ้าหน้าที่ทุกคน ทั้งเพศชายและเพศหญิงอย่างเท่าเทียมกันในทุกๆ ด้าน^{๓๒}

เจ็ดดี โพธิ์ศรีทอง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ผลการวิจัยพบว่า ผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามหลักธรรมาภิบาล ทั้ง ๖ ด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านความคุ้มค่า ด้านนิติธรรม ด้านความรับผิดชอบ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านคุณธรรม และด้านความโปร่งใสผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลทั้ง ๖ ด้าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มี สถานภาพ และตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามหลักธรรมาภิบาล ทั้ง ๖ ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนปัจจัยที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยยะสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงาน^{๓๓}

สุธี เดชเพชร ศึกษาวิจัยเรื่อง “หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานเรือนจำ :กรณีศึกษาเรือนจำกลางบางขวาง” ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีผลทำให้ทัศนคติที่มีต่อการบริหารงานเรือนจำกลางบางขวางตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ด้านอายุของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมและรายด้านทั้ง ๖ ด้าน ไม่มีผลทำให้ทัศนคติที่มีต่อการบริหารงานเรือนจำกลางบางขวางตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านระดับการศึกษาในภาพรวม ไม่มีผลทำให้ทัศนคติที่มีต่อการบริหารงานเรือนจำกลางบางขวางตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านระยะเวลาในการปฏิบัติราชการในภาพรวม มีผลทำให้ทัศนคติที่มีต่อการบริหารงานเรือนจำกลางบางขวางตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และด้านระดับชีในภาพรวม มีผลทำให้

^{๓๒} เตือนใจ อุทธิจักร, “ธรรมาภิบาลในการบริหารสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตามทัศนะของบุคลากรสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขายุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์นิติศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

^{๓๓} เจ็ดดี โพธิ์ศรีทอง, “การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

ทัศนคติที่มีต่อการบริหารงานเรือนจำกลางบางขวางตามหลักธรรมาภิบาล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๑๓๔}

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ธรรมาภิบาลในปัจจุบันนับว่ามีความสำคัญต่อการบริหารงานในองค์กรอย่างมาก หากมีการนำแนวคิดธรรมาภิบาลไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จะทำให้องค์กรเข้มแข็ง มีความชอบธรรมด้านกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้อันเนื่องจากการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อเป็นการหาแนวทางปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลอย่างเหมาะสมที่สุด แนวทางในการใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เกิดประโยชน์สูงสุดควรมีการกำหนดนโยบายและระเบียบการปฏิบัติงานตลอดจนสร้างความเข้าใจและเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาและตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

๒.๘.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล

มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของการบริหารส่วนตำบลดังนี้

ธินิดา ฐิติภากร ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความโปร่งใสในการบริหารงานของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครปฐม พบว่า ความโปร่งใสของเทศบาลตำบลอยู่ในระดับปานกลาง และองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบความโปร่งใสในการบริหารงานเทศบาล ๑) การเปิดเผยข้อมูล ๒) การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของรัฐ ๓) ความรับผิดชอบในการบริหารงานอยู่ในระดับมาก ๔) การให้ประชาชนติดตามตรวจสอบการบริหารงาน^{๑๓๕}

รพีพร แสงผ่อง ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลของกรรมการบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรีผลการวิจัยพบว่า^{๑๓๖}

^{๑๓๔} สุธี เดชเพชร, “หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานเรือนจำ : กรณีศึกษาเรือนจำกลางบางขวาง วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

^{๑๓๕} ธินิดา ฐิติภากร, “การศึกษาเปรียบเทียบความโปร่งใสการบริหารงานของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๖), หน้า ก.

^{๑๓๖} รพีพร แสงผ่อง, “กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลของกรรมการบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๗),.

๑) กรรมการบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรีและมีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก โดยมีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักความคุ้มค่า สำหรับค่าเฉลี่ยที่มีค่าต่ำสุด คือกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักความรับผิดชอบ

๒) กรรมการบริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี ที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ แตกต่างกันมีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

๓) กรรมการบริหาร และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี ที่มีตำแหน่งของกรรมการบริหารและสมาชิกสภา จำนวนครั้งที่เข้ามาดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล และระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน มีกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิชาติ โชติชัชวาลกุล. ได้ศึกษาหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาเขตอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัย พบว่า

(๑) ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง ๖ ด้านอยู่ในระดับมาก

(๒)ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลเป็นรายด้าน จำแนกตามตำแหน่ง เพศ อายุ พบว่าแตกต่างกันตามหลักนิติธรรมและหลักการมีส่วนร่วม จำแนกตามระดับการศึกษาและระยะเวลาในการทำงานพบว่าไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕

(๓) ปัญหาและแนวทางในการทำงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลพบว่า จะต้องมีการทำงานแบบโปร่งใส มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และยุติธรรม มีการวางแผนการทำงานร่วมกันระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับประชาชน^{๑๑๗}

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่าการนำหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี มาใช้ในการบริหารจำเป็นอย่างมาก เพราะหลักการดังกล่าวมิให้ความเป็นธรรมกับทุกคนสามารถตรวจสอบได้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างเป็นระบบระเบียบพร้อมที่จะเปิดเผยและมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลตรวจสอบการดำเนินการและการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการปฏิบัติงานของทุกภาคส่วนซึ่งจะส่งผลให้ภาพพจน์ขององค์กร

^{๑๑๗} อภิชาติ โชติชัชวาลกุล, “หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาในเขตอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี, รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐),

โดยรวมดีขึ้น และเป็นสังคมที่เติบโตด้วยความแข็งแกร่งอันจะช่วยให้ประเทศชาติมีความสุขและพัฒนาอย่างรวดเร็วและยั่งยืน

๒.๘.๔ งานวิจัยเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปกครองส่วนท้องถิ่น ในการศึกษาเรื่อง การบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาล ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยจะ ได้นำมากล่าวพอสังเขป ดังนี้

จตุพล ดวงจิต ได้วิจัยเรื่องการกระจายอำนาจสู่การปกครองส่วนท้องถิ่น :กรณีศึกษาการ ถ่ายโอนอำนาจของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีอยุธยาให้กับเทศบาลนครพระนครคีรีอยุธยา พบว่า พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอน การกระจายอำนาจพุทธศักราช ๒๕๔๒ และ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มีความประสานไปในทิศทางเดียวกัน คือ มุ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารจัดการและสามารถตัดสินใจในกิจกรรม ต่างๆได้ด้วยตัวเอง แต่ในทางปฏิบัติภารกิจที่จะถ่ายโอนโดยภาพรวมยังไม่สอดคล้องประสานกับ หลักการแบ่งภารกิจระหว่างราชการบริหารส่วนกลางส่วนภูมิภาค องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และ ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง ยังมีปัญหาอุปสรรคหลายด้าน^{๓๓๘}

จักรพงษ์ นนทตา ได้วิจัยเรื่อง ผลกระทบของพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอน การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ ต่อการปฏิบัติงานขององค์การ บริหารส่วนจังหวัด พบว่า การดำเนินการพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจาย อำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานขององค์การ บริหารส่วนจังหวัด คือทำให้อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเปลี่ยนไปจากเดิม จากที่ ต้องทำงานด้านโครงสร้างพื้นฐานไปทำงานด้านจัดระบบบริการ สาธารณให้องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในระดับพื้นที่ไม่ทำหรือทำไม่ได้และต้องรับผิดชอบงานที่คาบเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นหลายพื้นที่ที่มีผลกระทบต่อประชาชนจำนวนมากหรือทั้งจังหวัดทำให้มีงบประมาณ มากกว่าเดิมแต่โครงสร้างส่วนราชการที่มีอยู่ไม่สามารถรองรับงาน ที่ถ่ายโอนให้องค์การบริหาร ส่วนจังหวัดได้^{๓๓๙}

^{๓๓๘} จตุพล ดวงจิต, “ได้วิจัยเรื่องการกระจายอำนาจสู่การปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการถ่ายโอนอำนาจของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีอยุธยาให้กับเทศบาลนครพระนครคีรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕), หน้า ๑๓๕.

^{๓๓๙} จักรพงษ์ นนทตา, “ผลกระทบของพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ต่อการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕).

พูนศักดิ์ วาณิชวิเศษกุล ได้วิจัยเรื่อง ศึกษาการปกครองท้องถิ่นและพื้นฐานการพัฒนาประชาธิปไตย พบว่าเมื่อพิจารณาถึงแนวโน้มที่จะให้สภาตำบลพัฒนาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว จะเห็นได้ว่ายังต้องปรับปรุงอีกในหลายๆด้าน โดยเฉพาะในเรื่องประสิทธิภาพของคณะกรรมการสภาตำบลและเรื่องของการรายได้ที่มีอยู่ซึ่งหมายถึงการปกครองส่วนกลางและส่วนภูมิภาคจะต้องลดบทบาทลง โดยกระจายอำนาจหน้าที่และการจัดเก็บรายได้ไปยังท้องถิ่นให้มากที่สุด แต่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในภาวะที่เหมาะสมในระดับใดนั้นเป็นเรื่องที่จะต้องใช้ดุลยพินิจอย่างถี่ถ้วนจากหลายฝ่ายและระยะเวลาพอสมควร^{๔๐}

ตำรวจ สุวรรณ ได้วิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เอื้อต่อการเป็นเมืองนานาชาติของจังหวัดภูเก็ต พบว่า รูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ตให้เหมาะสมกับการพัฒนาเป็นเมืองนานาชาติ ควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงใหม่ให้มีความคล่องตัวในการทำงานกล่าวคือการมีทีมบริหารที่มาจากกรเลือกตั้งโดยตรงจากคนในท้องถิ่นโดยมีการบริหารภายใต้กฎหมายพิเศษเพื่อที่จะให้มีความคล่องตัวในการดำเนินงาน^{๔๑}

สุจิต ลั่นซ้าย ได้วิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทของราชการปกครองส่วนภูมิภาค ในการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นมีความสำนึกทางการเมืองต่างมากขาดความรู้และประสิทธิภาพทางการเมือง และมองไม่เห็นความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่สามารถสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างเพียงพอ ข้าราชการปกครอง จึงมีความรู้สึกรู้ว่าเป็นหน้าที่ของตนที่จะพิทักษ์หรือปกครองท้องถิ่นให้เป็นไปตามกฎหมายและมีความต่อเนืองรัฐบาลยังไม่ค่อยเชื่อมั่นและไว้วางใจในองค์กร^{๔๒}

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การปกครองส่วนท้องถิ่น สรุปได้ว่าปัจจัยที่เอื้อต่อผลสำเร็จคือการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพโดยการบริหารงานตามหลักธรร

^{๔๐} พูนศักดิ์ วาณิชวิเศษกุล, “การปกครองท้องถิ่นและพื้นฐานการพัฒนาประชาธิปไตย:กรณีศึกษา สภาตำบลบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๒).

^{๔๑} ตำรวจ สุวรรณ, “การศึกษารูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เอื้อต่อการเป็นเมืองนานาชาติของจังหวัดภูเก็ต”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, ๒๕๔๕), หน้า ๑๑๒.

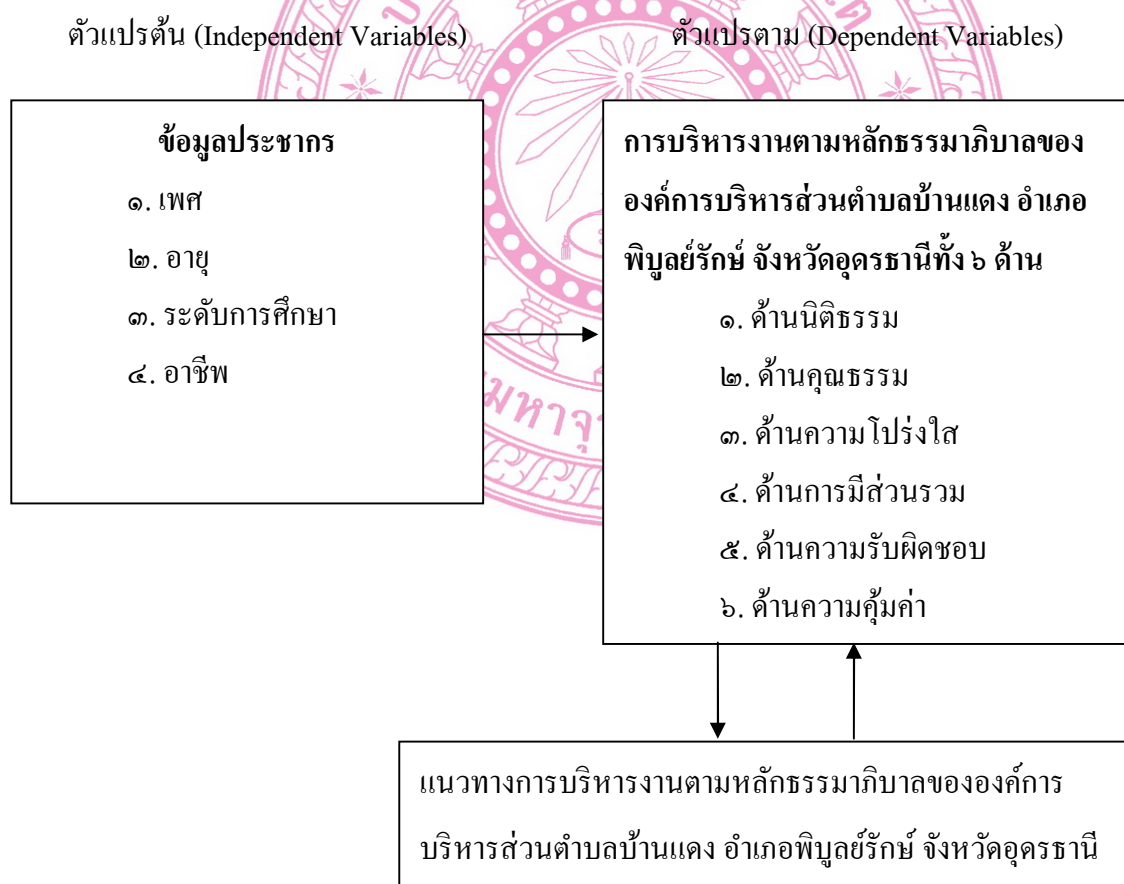
^{๔๒} สุจิต ลั่นซ้าย, “บทบาทของข้าราชการการปกครองส่วนภูมิภาคในการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีภาคใต้ของประเทศไทย”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒)

มาภิบาลนำไปใช้ในหน่วยงานทำให้องค์กรมีรายได้ที่ดีมีความไว้วางใจโดยความร่วมมือกันของประชาชนและหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น

๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

งานวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดงอำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables)

แผนภาพที่ ๒.๓ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี” การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนของระเบียบวิธีการวิจัยดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไปที่มีสิทธิ์เลือกตั้งในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ประชาชนผู้มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี ขึ้นไปที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง จำนวน ๖,๔๘๓ คน^๑

๒. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนผู้มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไปที่มีสิทธิ์เลือกตั้งในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัด

^๑แบบสรุปผลการใช้สิทธิ์ลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น กรณีครบวาระวันเลือกตั้ง วันที่ ๑๒ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๕.

อุดรธานี ซึ่งใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เกรซีและมอแกรน (Kerjcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๖๔ คน

๓.วิธีการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้มีการสุ่มตัวอย่างดังนี้

๑.ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหาอัตราสัดส่วนของประชากร (Proportional to Size) เพื่อหากกลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้าน ตามสูตรดังนี้

$$n_i = \frac{N_i}{N} \times n$$

$$n_i = \text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้าน}$$

$$N_i = \text{จำนวนประชากรแต่ละหมู่บ้าน}$$

$$n = \text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด}$$

$$N = \text{จำนวนประชากรทั้งหมด}$$

ดังนั้น จึงได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแยกออกเป็นแต่ละหมู่บ้านตามรายละเอียดปรากฏในตารางที่ ๓.๑

ตารางที่ ๓.๑ แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แยกเป็นแต่ละหมู่บ้าน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี^๒

หมู่บ้านขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง	ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งทั้งหมดของอบต.	สูตร $n_i = \frac{N_i \times n}{N}$	กลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้าน (n _i)
หมู่ที่ ๑ บ้านแดง	๕๓๑	$\frac{๕๓๑ \times ๓๖๔}{๖,๔๘๓}$	๓๒
หมู่ที่ ๒ บ้านหนองผักแว่น	๓๓๓	$\frac{๓๓๓ \times ๓๖๔}{๖,๔๘๓}$	๑๙
หมู่ที่ ๓ บ้านไชยวานน้อย	๕๔๓	$\frac{๕๔๓ \times ๓๖๔}{๖,๔๘๓}$	๓๐
หมู่ที่ ๔ บ้านดงยาง	๕๒๑	$\frac{๕๒๑ \times ๓๖๔}{๖,๔๘๓}$	๒๙

^๒ วิชาญ กันขวิมล,แบบสรุปผลการใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น กรณีครบวาระ วันเลือกตั้ง.องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง ๒๕๕๕ (ถ่ายเอกสารเก็บเล่ม)

หมู่บ้านขององค์การบริหาร ส่วนตำบลบ้านแดง	ประชาชนที่มีสิทธิ์ เลือกตั้งทั้งหมดของ อบต.	สูตร $n_1 = \frac{N_i * n}{N}$	กลุ่มตัวอย่างแต่ละ หมู่ (n_i)
หมู่ที่ ๕ บ้านโพธิ์	๓๒๕	$\frac{๓๒๕ * ๓๖๔}{๖,๔๘๓}$	๑๕
หมู่ที่ ๖ บ้านดอนเจียง	๒๕๕	$\frac{๒๕๕ * ๓๖๔}{๖,๔๘๓}$	๑๓
หมู่ที่ ๗ บ้านแดง	๕๕๔	$\frac{๕๕๔ * ๓๖๔}{๖,๔๘๓}$	๓๓
หมู่ที่ ๘ บ้านโนนคู	๔๔๘	$\frac{๔๔๘ * ๓๖๔}{๖,๔๘๓}$	๒๕
หมู่ที่ ๙ บ้านโนนลือชัย	๓๕๓	$\frac{๓๕๓ * ๓๖๔}{๖,๔๘๓}$	๒๐
หมู่ที่ ๑๐ บ้านแดง	๕๔๖	$\frac{๕๔๖ * ๓๖๔}{๖,๔๘๓}$	๓๐
หมู่ที่ ๑๑ บ้านแดง	๕๗๗	$\frac{๕๗๗ * ๓๖๔}{๖,๔๘๓}$	๓๒
หมู่ที่ ๑๒ บ้านไชยวานพัฒนา	๔๑๓	$\frac{๔๑๓ * ๓๖๔}{๖,๔๘๓}$	๒๔
หมู่ที่ ๑๓ บ้านแดง	๔๗๖	$\frac{๔๗๖ * ๓๖๔}{๖,๔๘๓}$	๒๖
หมู่ที่ ๑๔ บ้านดงไร่	๑๓๐	$\frac{๑๓๐ * ๓๖๔}{๖,๔๘๓}$	๕
หมู่ที่ ๑๕ บ้านพรพิบูลย์	๓๓๒	$\frac{๓๓๒ * ๓๖๔}{๖,๔๘๓}$	๑๕
รวม	๖,๔๘๓		๓๖๔

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีลักษณะของแบบสอบถาม การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

๓.๓.๑ ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๓ ตอนและมีลักษณะ ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย

- ๑) ด้านหลักนิติธรรม
- ๒) ด้านหลักคุณธรรม
- ๓) ด้านหลักความโปร่งใส
- ๔) ด้านหลักการมีส่วนร่วม
- ๕) ด้านหลักความรับผิดชอบ
- ๖) ด้านหลักความคุ้มค่า

มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- ๑ หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด
- ๒ หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- ๓ หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- ๔ หมายถึง เห็นด้วยมาก
- ๕ หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอบ้านแดง จังหวัดอุดรธานี มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire)

๓.๓.๒ การสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและนำแบบสอบถามมาหาคุณภาพ โดยการหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

๑. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล หนังสือ เอกสาร และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วกำหนดเป็นกรอบให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ทำการวิจัย

๒. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ตามกรอบที่กำหนดไว้

๓. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จำนวน ๕ ท่าน ได้แก่

๑. พระมหาศวสยาม วชิรปัญโญ ดร. ตำแหน่งหน้าที่ รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์วิทยาลัยเขตขอนแก่น

๒. ดร.ประยูร แสงใส ตำแหน่งหน้าที่ การงานอาจารย์ประจำวิชา หลักสูตรและการสอนมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตขอนแก่น

๓. ผศ.ดร.บุรินทร์ ภูสกุล ตำแหน่งหน้าที่ การงานอาจารย์ประจำวิชา รัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตขอนแก่น

๔. ดร.ปัญญา คล้ายเดช ตำแหน่งหน้าที่ การงานอาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตขอนแก่น

๕. นายพิบูลย์ พรหมวงศ์ ตำแหน่งหน้าที่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดงอำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

จากนั้น นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของแต่ละข้อ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่า IOC มากกว่า ๐.๕ ขึ้นไปทุกข้อ

๔. หาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้กับประชาชนที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ คนแล้วนำมาตรวจหาคะแนนเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของความเชื่อมั่นตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .๘๑๘

๕. ปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์และเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

๑. ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังหน่วยงานที่ทำการวิจัยเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลภาคสนาม จากกลุ่มตัวอย่าง

๒. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๖๔ คน โดยการนำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์แล้ว ไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

๓. เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ตอบเสร็จแล้วมาตรวจสอบความเรียบร้อยสมบูรณ์แล้วนำไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

๑. ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการหา ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๒. ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี วิเคราะห์โดยการหา ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

๓. การเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการทดสอบค่า ที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้น ๒ กลุ่ม และทดสอบค่า เอฟ (F-test) โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way anova) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่ ๓ ตัวขึ้นไป

๔. ข้อมูลปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยการเขียนความเรียงประกอบตาราง

๕. เกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี มีดังนี้

เกณฑ์การแปลผล

จากเกณฑ์ดังกล่าว สามารถกำหนดเกณฑ์การแปลผล โดยกำหนดในการแบ่งช่วงคะแนนออกเป็น ๕ ช่วง ได้ดังนี้

ช่วงชั้นคะแนน

$$= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{ระดับการวัด}}$$

ระดับการวัด

$$= \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

$$= \frac{5}{5} = 1.0$$

$$= \frac{5}{5} = 1.0$$

ดังนั้น ข้อมูลที่วิเคราะห์จากแบบสอบถามที่เป็นมาตรฐานประมาณค่าโดยแปลผลจากค่าเฉลี่ย โดยกำหนดช่วงคะแนน (Class interval) ดังต่อไปนี้

ช่วงค่าเฉลี่ย การแปลความหมาย

๔.๒๑ – ๕.๐๐	ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมากที่สุด
๓.๔๑ – ๔.๒๐	ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก
๒.๖๑ – ๓.๔๐	ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับปานกลาง
๑.๘๑ – ๒.๖๐	ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับน้อย
๑.๐๐ – ๑.๘๐	ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับน้อยที่สุด

^๓ ชูศรี วงศ์รัตน.เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : เทพเนรมิต, ๒๕๕๑), หน้า ๗๕.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ลำบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) นำแบบสอบถาม ที่รวบรวมได้จากประชากรจำนวน ๓๖๔ คนมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป การวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น ๔ ตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น ๔ ส่วน ดังนี้

๔.๑ สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ความคิดเห็นการใช้ตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

๔.๓ เปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วน ตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

๔.๑ สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ศึกษาสถานภาพโดยทั่วไปของประชาชนผู้ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไปที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ ค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของประชาชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

(n=๓๖๔)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
๑. เพศ		
ชาย	๑๖๕	๔๖.๔๒
หญิง	๑๙๙	๕๓.๕๘
๒. อายุ		
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๓๕	๑๐.๓๒
๒๑-๓๐ ปี	๑๖๓	๔๔.๗๘
๓๑-๔๐ ปี	๕๒	๑๔.๕๖
๔๑-๕๐ ปี	๔๕	๑๒.๓๖
๕๑-๖๐ ปี	๑๔	๓.๘๕
ตั้งแต่ ๖๐ ปี ขึ้นไป	๑๑	๓.๐๒
๓. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	๔๔	๑๒.๐๕
ม.๓-ม.๖ หรือ ปวช.	๑๖๖	๔๕.๖๐
ปวส-ปริญญาตรี	๑๔๕	๓๙.๘๔
อื่นๆ ระบุ	๙	๒.๔๕
๔. อาชีพ		
รับราชการ	๓๑	๘.๕๐
ธุรกิจส่วนตัว	๘๔	๒๓.๑๐
เกษตรกร	๗๔	๒๐.๓๐
รับจ้าง	๖๒	๑๗.๐๐
อื่นๆ ระบุ	๑๑๓	๓๑.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๕๘ มีอายุตั้งแต่ ๒๑ – ๓๐ ปี จำนวน ๑๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๗๘ มีระดับการศึกษา ม.๓ - ม.๖ หรือ ปวช. จำนวน ๑๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๖๐ และมีอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๑๐

๔.๒ ความคิดเห็นการใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

ความคิดเห็นของประชาชนกลุ่มตัวอย่างต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม และรายด้าน จำแนกตามหลักนิติธรรม (การบริหารงานตามกฎหมาย ข้อบังคับต่างๆ ด้วยความถูกต้องดีงาม เพื่อให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สังคม), หลักคุณธรรม (การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรยึดมั่นความถูกต้องดีงาม สร้างคุณภาพชีวิตของคนในสังคมให้ดีขึ้น), หลักความโปร่งใส (กระบวนการทำงานและกฎเกณฑ์ต่างๆ มีการเปิดเผยตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบได้), หลักการมีส่วนร่วม (การบริหารงานที่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนรับรู้การวางแผนการปฏิบัติงานในการทำงานร่วมกัน), หลักความรับผิดชอบ (การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรและผู้บริหารใส่ใจต่อปัญหาอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม), และหลักความคุ้มค่า (การบริหารการใช้ทรัพยากรต่างๆ ในการดำเนินงานอย่างเหมาะสม), โดยภาพรวม รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒ – ๔.๘

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแสดงระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการ
บริหารงานตาม X หลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวม

(n=๓๖๔)

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
	$\bar{x}$	S.D	
๑.หลักนิติธรรม	๓.๕๒	๐.๖๓	มาก
๒.หลักคุณธรรม	๓.๘๓	๐.๖๑	มาก
๓.หลักความโปร่งใส	๓.๗๕	๐.๖๕	มาก
๔.หลักการมีส่วนร่วม	๓.๖๘	๐.๖๘	มาก
๕.หลักความรับผิดชอบ	๓.๗๐	๐.๖๒	มาก
๖.หลักความคุ้มค่า	๓.๖๗	๐.๖๖	มาก
รวม	๓.๗๖	๐.๕๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ แสดงว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก $\bar{x} = ๓.๗๖$ และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านพบว่า ด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการ
 บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง
 อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักนิติธรรม

(n=๓๖๔)

ด้านหลักนิติธรรม	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
	$\bar{x}$	S.D	มาก
๑. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ข้อบังคับหรือระเบียบต่างๆที่จะมีผลบังคับใช้กับชุมชน/ หมู่บ้าน	๓.๕๕	๐.๕๕	มาก
๒. ผู้บริหารปฏิบัติต่อประชาชนโดยไม่เลือกปฏิบัติและให้ มีความเสมอภาค	๓.๘๘	๐.๕๖	มาก
๓. การบริหารงานอปต.มีความชัดเจนถูกต้องตามหลัก กฎหมายระเบียบข้อบังคับ	๓.๕๕	๐.๘๔	มาก
๔. มีการปรับปรุงกฎระเบียบข้อบังคับให้เหมาะสมถูกต้องกับ สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา	๔.๐๐	๐.๘๖	มาก
๕. การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารให้ถูกต้องตามหลัก กฎหมายระเบียบข้อบังคับ	๓.๘๐	๐.๕๒	มาก
รวม	๓.๕๑	๐.๖๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ
 องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักนิติธรรมโดยรวมมี
 ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๕๑$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่าประชาชนมี
 ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง
 อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการ
บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง
อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักคุณธรรม

(n=๓๖๔)

ด้านหลักคุณธรรม	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
	$\bar{x}$	S.D	
๑. บุคลากรของ อบต.ปฏิบัติหน้าที่ดีตามถูกต้องตามหลักธรรมและเสมอภาค	๓.๕๑	๐.๘๖	มาก
๒. บุคลากรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อ่อนน้อม ถ่อมตน พร้อมให้บริการ	๓.๖๕	๐.๕๑	มาก
๓. บุคลากรมีความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในศีลธรรม และจริยธรรมเสมอ	๓.๕๖	๐.๕๒	มาก
๔. ผู้บริหารมีการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบธรรมให้อยู่ในพื้นฐานของศีลธรรมและจริยธรรม	๓.๓๐	๑.๐๐	มาก
๕. ผู้บริหารและบุคลากรควรยึดหลักคุณธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีต่อประชาชน	๓.๘๓	๐.๘๘	มาก
รวม	๓.๘๓	๐.๖๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักคุณธรรมโดยรวมมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๘๓$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักคุณธรรมอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการ
 บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง
 อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี หลักความโปร่งใส

(n=๓๖๔)

ด้านหลักความโปร่งใส	ระดับความคิดเห็น การแปลผล		
	$\bar{x}$	S.D	มาก
๑. เปิดโอกาสให้ประชาชนติดตามตรวจสอบการ บริหารงานของ อบต. เสมอ.	๓.๘๕	๐.๕๕	มาก
๒. ประกาศให้บุคลากรในองค์การรับทราบเกี่ยวกับสิทธิ ในการได้รับสวัสดิการต่างๆ	๓.๘๔	๐.๕๓	มาก
๓. ข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ต่อสาธารณะชนมีความถูกต้อง ตรงกับความเป็นจริง	๓.๖๔	๐.๕๖	มาก
๔. กระบวนการทำงานของอบต.ทำงานอย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมาพร้อมที่จะได้รับการตรวจสอบ	๓.๗๓	๐.๕๐	มาก
๕. การบริหารงานหรือกิจกรรมต่างมีการสรุปและเปิดเผย ต่อสาธารณะชน	๓.๖๖	๐.๕๓	มาก
รวม	๓.๗๕	๐.๖๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักความโปร่งใส
 โดยรวมมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=๓.๗๕$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า
 ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการ
 บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง
 อำเภอฟินบุรีรักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักการมีส่วนร่วม

(n=๓๖๔)

ด้านหลักการมีส่วนร่วม	ระดับความคิดเห็น การแปลผล		
	$\bar{x}$	S.D	มาก
๑. อบต.มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผล	๓.๘๔	๐.๕๒	มาก
๒. อบต.มีการแต่งตั้งตัวแทนประชาชนเข้าร่วมในการจัดซื้อจัดจ้าง	๓.๖๑	๐.๕๕	มาก
๓. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาต่างๆ	๓.๖๔	๐.๕๕	มาก
๔. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ารับฟังการประชุมสภาเพื่อกำหนดนโยบาย,ออกกฎระเบียบ,ข้อบังคับต่างๆของอบต.	๓.๖๐	๐.๕๕	มาก
๕. มีการจัดเวทีประชาคมในการรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชน	๓.๗๒	๐.๕๓	มาก
รวม	๓.๖๘	๐.๖๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอฟินบุรีรักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๖๘$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่าประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอฟินบุรีรักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการ
 บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง
 อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักความรับผิดชอบ

(n=๓๖๔)

ด้านหลักความรับผิดชอบ	ระดับความคิดเห็น		การแปล ผล
	$\bar{x}$	S.D	
๑. มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของ องค์การ อย่างชัดเจน	๓.๖๕	๐.๘๘	มาก
๒. การบริหารบุคลากรด้วยความรับผิดชอบต่อทุกฝ่ายมี ขวัญและกำลังใจในการทำงาน	๓.๗๑	๐.๘๕	มาก
๓. บุคลากรมีหน้าที่ความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเมื่อ ได้รับมอบหมาย	๓.๖๘	๐.๕๓	มาก
๔. รับฟังความคิดเห็นจากประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสีย โดยตรงเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ	๓.๗๔	๐.๘๖	มาก
๕. มีการนำโครงการ กิจกรรม หรือแผนงานที่แถลงไป ดำเนินการให้เห็นเป็นรูปธรรม	๓.๗๐	๐.๘๕	มาก
รวม	๓.๖๕	๐.๖๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักความ
 รับผิดชอบโดยรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก($\bar{x} = ๓.๖๕$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ
 พบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหาร
 ส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก
 ทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการ
 บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง
 อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอุตรดิตถ์ ด้านหลักความคุ้มค่า

(n=๓๖๔)

ด้านหลักความคุ้มค่า	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
	$\bar{x}$	S.D	มาก
๑. การปฏิบัติงานมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ	๓.๗๑	๐.๘๘	มาก
๒. การใช้งบประมาณมีความคุ้มค่า เมื่อเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ที่ชุมชน/หมู่บ้านจะได้รับ	๓.๗๔	๐.๕๑	มาก
๓. มีการณรงค์ให้บุคลากรประหยัดพลังงานหรือยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง	๓.๖๕	๐.๕๓	มาก
๔. การจัดสรรตำแหน่งของบุคลากรให้มีความเหมาะสมหรือความชำนาญด้านในการปฏิบัติหน้าที่	๓.๖๒	๐.๘๖	มาก
๕. การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน/หมู่บ้าน	๓.๕๓	๐.๕๓	มาก
รวม	๓.๖๓	๐.๖๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ แสดงว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอุตรดิตถ์ ด้านหลักความคุ้มค่าโดยรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๖๓$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่าประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอุตรดิตถ์ ด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๔.๓ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี
จำแนกตามสถานภาพของบุคคล

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แสดงความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ ด้านนิติธรรม ด้านคุณธรรม ด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบ และด้านความคุ้มค่า จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ การทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ตามสมมติฐาน ดังนี้

ตารางที่ ๔.๕ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี
จำแนกตามเพศ

(n=๓๖๔)

หลักธรรมาภิบาล	เพศชาย		เพศหญิง		t	sig
	$\bar{x}$	S.D	$\bar{x}$	S.D		
๑. หลักนิติธรรม	๓.๕๖	๐.๖๑	๓.๘๓	๐.๖๓	๑.๓๓	๐.๘๓
๒. หลักคุณธรรม	๓.๓๘	๐.๖๕	๓.๘๖	๐.๕๓	๑.๓๑	๐.๐๕*
๓. หลักความโปร่งใส	๓.๓๕	๐.๖๕	๓.๓๕	๐.๖๔	๐.๐๕	๐.๘๖
๔. หลักการมีส่วนร่วม	๓.๖๕	๐.๖๓	๓.๓๑	๐.๖๕	๐.๓๘	๐.๘๐
๕. หลักความรับผิดชอบ	๓.๓๑	๐.๕๕	๓.๖๘	๐.๖๔	๐.๓๖	๐.๓๐
๖. หลักความคุ้มค่า	๓.๓๒	๐.๖๕	๓.๖๒	๐.๖๓	๑.๔๑	๐.๕๑
รวม	๓.๓๖	๐.๕๒	๓.๓๕	๐.๕๑	๐.๒๐	๐.๕๑

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๕ แสดงว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมไม่แตกต่าง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันในด้านคุณธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ส่วนด้านอื่นๆ ประชาชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๐ การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามอายุ

(n=๓๖๔)

หลักธรรมาภิบาล	ต่ำกว่า ๒๐ ปี		๒๑-๓๐ ปี		๓๑-๔๐ ปี		๔๑-๕๐ ปี		๕๑-๖๐ ปี		๕๑-๖๐ ปี		F	Sig.
	$\bar{x}$	S.D	$\bar{x}$	S.D	$\bar{x}$	S.D	$\bar{x}$	S.D	$\bar{x}$	S.D	$\bar{x}$	S.D		
๑. หลักนิติธรรม	๓.๕๗	๐.๕๔	๓.๕๒	๐.๖๒	๓.๘๔	๐.๖๕	๔.๐๐	๐.๕๔	๓.๘๕	๐.๗๐	๔.๐๔	๐.๖๒	๐.๖๐	๐.๗๐
๒. หลักคุณธรรม	๓.๕๑	๐.๖๒	๓.๘๔	๐.๖๑	๓.๗๗	๐.๖๐	๓.๗๖	๐.๖๒	๓.๕๖	๐.๓๕	๓.๗๘	๐.๗๐	๐.๕๗	๐.๗๓
๓. หลักความโปร่งใส	๓.๕๑	๐.๗๔	๓.๘๑	๐.๖๔	๓.๖๘	๐.๖๓	๓.๖๑	๐.๖๐	๓.๕๕	๐.๖๒	๓.๖๗	๐.๖๐	๑.๖๒	๐.๑๖
๔. หลักการมี ส่วนรวม	๓.๘๖	๐.๖๑	๓.๗๐	๐.๗๐	๓.๖๕	๐.๗๐	๓.๖๑	๐.๕๕	๓.๔๐	๐.๘๕	๓.๖๕	๐.๕๔	๑.๑๗	๐.๓๓
๕. หลักการรับผิดชอบ	๓.๗๔	๐.๕๘	๓.๗๗	๐.๖๓	๓.๖๓	๐.๖๕	๓.๕๒	๐.๕๕	๓.๖๓	๐.๕๘	๓.๗๖	๐.๖๑	๑.๔๕	๐.๒๐
๖. หลักความคุ้มค่า	๓.๘๕	๐.๕๘	๓.๗๒	๐.๖๗	๓.๕๗	๐.๗๒	๓.๕๕	๐.๕๕	๓.๕๐	๐.๗๑	๓.๕๘	๐.๖๐	๑.๕๓	๐.๑๘
รวม	๓.๘๘	๐.๕๐	๓.๘๐	๐.๕๒	๓.๖๕	๐.๕๔	๓.๖๘	๐.๔๑	๓.๕๕	๐.๕๕	๓.๗๖	๐.๕๒	๑.๑๕	๐.๓๓

จากตารางที่ ๔.๑๐ แสดงว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

ตารางที่ ๔.๑๑ การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี
จำแนกตามระดับการศึกษา

(n=๓๖๔)

หลักธรรมาภิบาล	ประถมศึกษา		ม.๓-ม.๖ หรือ ปวช		ปวส.-ปริญญาตรี		อื่นๆ ระบุ		F	Sig.
	$\bar{x}$	S.D	$\bar{x}$	S.D	$\bar{x}$	S.D	$\bar{x}$	S.D		
๑. หลักนิติธรรม	๓.๕๐	๐.๖๘	๓.๘๕	๐.๕๕	๓.๕๔	๐.๖๕	๓.๕๘	๐.๔๕	๐.๒๐	๐.๘๕
๒. หลักคุณธรรม	๓.๓๐	๐.๖๒	๓.๘๑	๐.๖๓	๓.๘๘	๐.๕๗	๓.๘๓	๐.๖๖	๑.๑๒	๐.๓๔
๓. หลักความโปร่งใส	๓.๕๓	๐.๓๐	๓.๗๓	๐.๖๖	๓.๘๒	๐.๖๐	๓.๕๓	๐.๖๒	๒.๐๕	๐.๑๑
๔. หลักการมีส่วนร่วม	๓.๕๔	๐.๖๘	๓.๖๖	๐.๖๘	๓.๗๔	๐.๖๕	๓.๘๔	๐.๕๕	๑.๑๕	๐.๓๑
๕. หลักความรับผิดชอบ	๓.๔๘	๐.๓๐	๓.๖๕	๐.๖๑	๓.๗๕	๐.๕๕	๔.๐๐	๐.๕๖	๒.๕๘	๐.๐๓*
๖. หลักความคุ้มค่า	๓.๔๕	๐.๖๔	๓.๖๑	๐.๖๓	๓.๘๐	๐.๖๓	๓.๔๕	๐.๘๔	๔.๓๑	๐.๐๐๕*
รวม	๓.๖๑	๐.๕๒	๓.๗๓	๐.๕๒	๓.๘๒	๐.๕๐	๓.๗๖	๐.๕๒	๒.๓๐	๐.๐๘

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ แสดงว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันในด้านหลักความรับผิดชอบและด้านความคุ้มค่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ และ ๐.๐๑ ตามลำดับ ส่วนด้านอื่นประชาชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๒ ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) เกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล บ้านแดง ตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยจำแนกตามระดับการศึกษา

(n=๓๖๔)

ระดับการศึกษา	$\bar{x}$	ระดับการศึกษา			
		ประถมศึกษา	ม.๓-ม.๖/ปวช.	ปวส-ปริญญาตรี	อื่นๆ ระบุ
		๓.๔๘	๓.๖๕	๓.๖๕	๔.๐๐
ประถมศึกษา	๓.๔๘	-	๐.๒๑*	๐.๒๓*	๐.๕๒*
ม.๓-ม.๖/ปวช.	๓.๖๕	-	-	๐.๐๖	๐.๓๑
ปวส-ปริญญาตรี	๓.๖๕	-	-	-	๐.๒๕
อื่นๆ ระบุ	๔.๐๐	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ ๐.๐๕

พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ประถมศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกับประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับ ม.๓-ม.๖/ปวช.ปวส-ปริญญาตรี,อื่นๆ ต่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ ๐.๐๕ โดยประชาชนที่มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา เห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ในด้านหลักความรับผิดชอบ มีน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีระดับการศึกษาอื่น

ตารางที่ ๔.๑๓ ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) เกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล บ้านแดง ตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

ด้านหลักความคุ้มค่า โดยจำแนกตามระดับการศึกษา

(n=๓๖๔)

ระดับการศึกษา	$\bar{x}$	ระดับการศึกษา			
		ประถมศึกษา	ม.๓-ม.๖/ปวช.	ปวส.-ปริญญาตรี	อื่นๆ ระบุ
		๓.๔๕	๓.๖๑	๓.๘๐	๓.๔๕
ประถมศึกษา	๓.๔๕	-	๐.๑๖	๐.๓๕	๐.๐๔
ม.๓-ม.๖/ปวช.	๓.๖๑	-	-	๐.๑๕	๐.๑๒
ปวส.-ปริญญาตรี	๓.๘๐	-	-	-	๐.๓๑
อื่นๆ ระบุ	๓.๔๕	-	-	-	-

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ปวส./ปริญญาตรี มีความคิดเห็นแตกต่างกับประชาชนที่มีระดับการศึกษา ระดับ ประถมศึกษา และระดับ ม.๓-ม.๖/ปวช. ต่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ โดยประชาชนที่มีระดับการศึกษา ปวส./ปริญญาตรี เห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ในด้านหลักความคุ้มค่า มีมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีระดับการศึกษา ประถมศึกษาและ ม.๓-ม.๖/ปวช.

ตารางที่ ๔.๑๔ การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามอาชีพ

(n=๓๖๔)

หลักธรรมาภิบาล	รับราชการ		ธุรกิจส่วนตัว		เกษตรกร		รับจ้าง		อื่นๆ		F	Sig
	$\bar{x}$	S.D	$\bar{x}$	S.D	$\bar{x}$	S.D	$\bar{x}$	S.D	$\bar{x}$	S.D		
๑.หลักนิติธรรม	๓.๘๑	๐.๕๕	๔.๐๖	๐.๕๘	๓.๘๘	๐.๖๕	๓.๗๕	๐.๖๕	๓.๕๕	๐.๕๘	๒.๖๕	๐.๐๓*
๒.หลักคุณธรรม	๓.๖๘	๐.๕๗	๓.๘๖	๐.๕๘	๓.๘๘	๐.๖๑	๓.๗๓	๐.๖๒	๓.๘๖	๐.๖๓	๑.๑๔	๐.๓๔
๓.หลักความโปร่งใส	๓.๖๕	๐.๕๕	๓.๗๗	๐.๖๒	๓.๘๒	๐.๖๒	๓.๖๐	๐.๖๒	๓.๘๑	๐.๖๕	๑.๔๘	๐.๒๑
๔.หลักการมีส่วนร่วม	๓.๕๗	๐.๖๗	๓.๖๑	๐.๖๘	๓.๗๒	๐.๖๑	๓.๖๔	๐.๖๑	๓.๗๖	๐.๗๑	๐.๘๕	๐.๔๗
๕.หลักความรับผิดชอบ	๓.๖๖	๐.๖๕	๓.๗๑	๐.๕๕	๓.๖๕	๐.๖๖	๓.๖๓	๐.๕๗	๓.๗๓	๐.๖๔	๐.๓๓	๐.๘๖
๖.หลักความคุ้มค่า	๓.๕๐	๐.๖๓	๓.๗๓	๐.๖๖	๓.๖๔	๐.๖๘	๓.๕๔	๐.๖๗	๓.๗๕	๐.๖๕	๑.๘๓	๐.๑๒
รวม	๓.๖๕	๐.๕๕	๓.๗๕	๐.๕๕	๓.๗๗	๐.๐๕	๓.๖๕	๐.๕๔	๓.๘๑	๐.๕๓	๑.๔๕	๐.๒๐

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันในด้านนิติธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ส่วนด้านประชาชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๕ ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) เกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล บ้านแดง ตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักนิติธรรม โดยจำแนกตามอาชีพ

(n=๓๖๔)

อาชีพ	อาชีพ					
	$\bar{x}$	รับราชการ	ธุรกิจส่วนตัว	เกษตรกร	รับจ้าง	อื่นๆ ระบุ
		๓.๘๑	๔.๐๖	๓.๘๘	๓.๖๕	๓.๕๕
รับราชการ	๓.๘๑	-	๐.๒๕	๐.๐๗	๐.๐๖	๐.๑๔
ธุรกิจส่วนตัว	๔.๐๖	-	-	๐.๑๘	๐.๓๑*	๐.๑๑
เกษตรกร	๓.๘๘	-	-	-	๐.๑๓	๐.๐๗
รับจ้าง	๓.๖๕	-	-	-	-	๐.๒๐*
อื่นๆ ระบุ	๓.๕๕	-	-	-	-	-

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ ๐.๐๑

พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพ มีความคิดเห็นแตกต่างกับประชาชนที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว และอาชีพอื่นๆ ต่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ ๐.๐๕ โดยประชาชนที่มีอาชีพ เห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ในด้านหลักนิติธรรม มีน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีธุรกิจส่วนตัวและอาชีพอื่นๆ

๔.๔ ปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไขต่อ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ ๔.๑๖ ปัญหา อุปสรรคและ แนวทางแก้ไขในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

ปัญหา อุปสรรค	แนวทางการแก้ไขการบริหารงาน
๑. หลักนิติธรรม บุคลากรในองค์กรทุกฝ่ายโดยเฉพาะ ผู้บริหารและข้าราชการประจำ ยังไม่ทราบ ข้อบัญญัติหรือกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ของแต่ละส่วนขององค์การบริหารส่วน ตำบล	ผู้บริหารและข้าราชการในองค์กรต้องศึกษา ข้อบัญญัติ กฎหมายและระเบียบ เพื่อใช้เป็น เครื่องมือในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตาม ระเบียบ และข้อบังคับเป็นที่ยอมรับของ ประชาชนทุกฝ่ายและยึดหลักความถูกต้องตาม กฎหมายและหลักเกณฑ์ที่ชอบธรรม
๒. หลักคุณธรรม บุคคลบางกลุ่มในองค์กรยังขาดการเอาใจ ใส่ต่อองค์กรหรือรักองค์กร และยังเห็นแต่ ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวมและพวก พ้องของตนเอง	ผู้บริหารควรยึดหลักคุณธรรม ด้วยการยึดมั่น ในความถูกต้องดีงาม โดยรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็น คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มี ระเบียบวินัยยึดหลักภาวะผู้นำที่ดี และปฏิบัติตน ให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชน โดยเฉพาะการ ครองตน ครองคนครองงาน
๓. หลักความโปร่งใส การบริหารงานบางส่วนไม่มีการแถลง นโยบายและงบประมาณที่น่าไปใช้ให้เกิด ประโยชน์ที่ประชาชนควรจะได้รับ	องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการเปิดเผยการ ใช้จ่ายงบประมาณให้ชัดเจนและคุ้มค่ากับ ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับและพร้อมที่จะ สามารถตรวจสอบได้

ปัญหา อุปสรรค	แนวทางการแก้ไขการบริหารงาน
๔. หลักการมีส่วนร่วม การทำงานในบางเรื่องไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ประชาชนและหน่วยงานในตำบลได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ และไม่เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วม	เปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้เพื่อเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญและมีส่วนร่วมทุกด้าน เช่น มีส่วนร่วมคิด เสนอความคิดเห็นชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเปิดใจกว้างรับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆจากทุกภาคส่วน
๕. หลักความรับผิดชอบ บุคลากรไม่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ปฏิบัติงานตามความรู้สึกของตนเองโดยไม่คำนึงผลที่จะตามมา	ควรสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายหรือตามกฎหมายและฝ่ายบริหารต้องมีความกล้าหาญที่จะให้โทษต่อบุคลากรในองค์กร เพื่อสร้างความชอบธรรมในการบริหารงาน
๖.หลักความคุ้มค่า การจัดสรรงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่	องค์การบริหารควรจัดสรรงบประมาณ ให้มีความคุ้มค่า เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาและให้ครอบคลุมทุกพื้นที่โดยไม่คำนึงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง

บทที่ ๕

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี มีวัตถุประสงค์ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาความคิดเห็นการใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

๒. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

๓. เพื่อศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไขต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

การวิจัยโดยวิธีวิจัยเชิงสำรวจกับกลุ่มตัวอย่างคือประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานีผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Kerjcie and Morgan) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๕ และมีความคลาดเคลื่อนที่ ระดับ ๐.๕ ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน ๓๖๔ คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๘ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์หาค่าความถี่ค่าร้อยละค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้น๒กลุ่มและทดสอบค่าเอฟ (F- test) โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่ ๓ ตัวขึ้นไปผลการศึกษสามารถสรุปอภิปรายผลและมีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๕๘ มีอายุตั้งแต่ ๓๑ - ๔๐ ปี มีจำนวน ๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๒๓ มีระดับการศึกษา ม.๓ - ม.๖ หรือ ปวช. จำนวน ๑๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๖๐ มีอาชีพเกษตรกรจำนวน ๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๓๐

๕.๑.๒ ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานีในภาพรวมของทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๗๖$) ซึ่งพอสรุปปรายาดังนี้

๑) หลักนิติธรรม (การบริหารงานตามกฎหมายข้อบังคับต่างๆด้วยความถูกต้องความดีงามเพื่อให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สังคม) ผลการวิจัยพบว่าระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักนิติธรรมโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๕๑$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่าประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดงอำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานีด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๒) ด้านหลักคุณธรรม (การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรยึดมั่นความถูกต้องดีงามสร้างคุณภาพชีวิตของคนในสังคมให้ดีขึ้น) ผลการวิจัยพบว่าระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักคุณธรรมโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๘๓$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่าประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักคุณธรรมอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๓) หลักความโปร่งใส (กระบวนการทำงานและกฎเกณฑ์ต่างๆมีการเปิดเผยตรงไปตรงมาสามารถตรวจสอบได้) ผลการวิจัยพบว่าระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์จังหวัดอุดรธานีด้านหลักความโปร่งใสโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = ๓.๗๕$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่าระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิ

บาลที่อยู่ในระดับปานกลางได้แก่มีการประกาศให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ในการได้รับสวัสดิการต่างๆและการบริหารงานกิจกรรมต่างๆมีการสรุปและเปิดเผยต่อสาธารณะสำหรับข้ออื่นๆที่เหลือประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตำบลบ้านแดง อำเภอฟินบุรีรักษ์ จังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับมาก

๔) หลักการมีส่วนร่วม (การบริหารงานที่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนรับรู้การวางแผนการปฏิบัติงานในการทำงานร่วมกัน) ผลการวิจัยพบว่าระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอฟินบุรีรักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักการมีส่วนร่วมโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๖๘$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่าประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอฟินบุรีรักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๕) หลักการรับผิดชอบ (การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรและผู้บริหารใส่ใจต่อปัญหาอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม) ผลการวิจัยพบว่าระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอฟินบุรีรักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักความรับผิดชอบโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๖๘$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่าประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดงอำเภอฟินบุรีรักษ์จังหวัดนครสวรรค์ด้านหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๖) หลักความคุ้มค่า (การบริหารการใช้ทรัพยากรต่างๆในการดำเนินงานอย่างเหมาะสม) ผลการวิจัยพบว่าระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอฟินบุรีรักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักความคุ้มค่าโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๖๓$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่าประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอฟินบุรีรักษ์ จังหวัดอุดรธานีด้านหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๕.๑.๓ ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลดังนี้

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้แสดงความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลได้แก่ด้านนิติธรรมด้านคุณธรรมด้านความโปร่งใสด้านการมีส่วนร่วมด้านความรับผิดชอบและด้านความคุ้มค่าจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลอันได้แก่เพศอายุระดับการศึกษาและอาชีพการทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรตามสมมติฐานดังนี้

เพศ จากการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานีโดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี สถิติที่ ๐.๐๕ ประชาชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน

อายุ จากการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานีโดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

ระดับการศึกษา จากการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานีโดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านความรับผิดชอบและด้านความคุ้มค่าประชาชนมีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ส่วนด้านอื่นๆประชาชนมีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

อาชีพ จากการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานีพบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านนิติธรรม ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลัก

ธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

๕.๑.๔ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมีดังนี้

ผลการวิจัยพบว่าพบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี มีปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดงในแต่ละด้านดังนี้

๑. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง ของด้านหลักนิติธรรม

ปัญหาอุปสรรค

- ๑) ผู้บริหารเลือกใช้งานเลือกปฏิบัติในแต่ละบุคคล
- ๒) ผู้บริหารยังบริหารงานด้วยอารมณ์
- ๓) การทำงานยังไม่มีมาตรฐานเดียวกัน ใช้ระบบอุปถัมภ์ขาดความยุติธรรม

๒. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดงด้านหลักคุณธรรม

ปัญหาอุปสรรค

- ๑) การทำงานของพนักงานยังขาดความความทุ่มเทและเสียสละ
- ๒) ความเสมอภาคของพนักงานทุกคนยังไม่ทั่วถึง
- ๓) มีการแบ่งพรรคพวกในการปฏิบัติงาน

๓. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดงด้านหลักความโปร่งใส

ปัญหาอุปสรรค

- ๑) มีปัญหาความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์
- ๒) การตรวจสอบภายในยังทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร
- ๓) ความโปร่งใสยังไม่ครอบคลุมทั้งหน่วยงาน

๔. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง ด้านหลักการมีส่วนร่วม

ปัญหาอุปสรรค

๑) ขาดการถ่ายทอดนโยบายจึงทำให้บุคลากรหรือพนักงานระดับล่างที่ไม่ได้ร่วมงานอย่างใกล้ชิดไม่มีโอกาสรับรู้

๒) ยังขาดความร่วมมือจากบุคลากรหรือพนักงานทุกระดับ

๓) ขาดความเอาใจใส่ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ

๕. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดงด้านหลักความรับผิดชอบ

ปัญหาอุปสรรค

๑) ในบางครั้งผู้บริหารมอบหมายงานไม่เหมาะสมกับตำแหน่งงานที่ทำอยู่

๒) มีการก้าวก่ายในการทำงานของผู้อื่น

๓) บุคลากรหรือพนักงานบางคนยังมีความรับผิดชอบในการทำงานน้อยเช่นการตรงต่อเวลาการตัดสินใจที่ถูกต้องเป็นต้น

๖. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง ด้านหลักความคุ้มค่า

ปัญหาอุปสรรค

๑) บุคลากรหรือพนักงานบางท่านไม่ทุ่มเทในการปฏิบัติงานเท่าที่ควร

๒) การปฏิบัติงานควรยึดหลักความไม่ประมาทเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

๓) มีการนำวัสดุอุปกรณ์ของหน่วยงานไปใช้ส่วนตัว

๕.๑.๕. ข้อเสนอแนะในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

๑. ด้านหลักนิติธรรม

๑) มีการกระจายอำนาจการทำงานให้เสมอภาคครอบคลุมพื้นที่

๒) ผู้บริหารต้องมีการสัมมนาติดตามการทำงานเจ้าหน้าที่พนักงานให้สมกับเป็นเจ้าหน้าที่ของประชาชน

๓) การรับบุคคลทำงานต้องเลือกบุคคลที่รักงานด้านบริการเพื่อที่จะได้ตอบสนองความต้องการของประชาชน

๒. ด้านหลักคุณธรรม

๑) รับผิดชอบต่อหน้าที่ต้องรู้จักการเสียสละอุทิศเวลาให้กันสังคมโดยรวม

๒) ตระหนักในหน้าที่เสริมสร้างจิตสำนึกในการทำงาน

๓) การบริหารงานต้องเป็นกลางเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตัวเห็นแก่พวกพ้อง

๓. ด้านหลักความโปร่งใส

๑) ควรมีการตรวจสอบได้ในทุกกรณี

๒) ควรมีการบริหารงานอย่างโปร่งใสไม่มีการทุจริตคอร์รัปชัน

๓) ควรมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ทุกหน่วยงาน

๔. ด้านหลักการมีส่วนร่วม

๑) ควรให้บุคลากรหรือพนักงานมีส่วนร่วมในการเลื่อนตำแหน่งกับผู้บังคับบัญชา

๒) บุคลากรหรือพนักงานมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นแต่ไม่คอยได้รับความสนใจเท่าที่ควร

ความสนใจเท่าที่ควร

๓) ควรให้บุคลากรหรือพนักงานมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆเพื่อการสร้างสรรค์งานที่ดีต่อไป

๕. ด้านหลักความรับผิดชอบ

๑) ควรที่จะมอบหมายงานในหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจนและเหมาะสมกับตำแหน่งงาน

๒) ควรช่วยกันรับผิดชอบทรัพย์สินของหน่วยงานเสมือนทรัพย์สินของตัวเอง

๓) ควรมีการรับผิดชอบเฉพาะงานที่ตนเองทำไม่ควรก้าวล่วงงานของผู้อื่น

๖. ด้านหลักความคุ้มค่า

๑) ผู้บริหารควรยึดหลักการบริหารธรรมาภิบาลอยู่เสมอ

๒) การปฏิบัติงานควรยึดหลักความไม่ประมาทเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

๓) ควรมีการปรับปรุงซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ที่พอใช้ได้อยู่เสมอเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าในการทำงาน

๕.๑.๖ แนวทางแก้ไขในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

๑. ด้านหลักนิติธรรม

๑) ผู้บริหารและข้าราชการในองค์กรต้องศึกษากฎหมายและระเบียบ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามระเบียบ และข้อบังคับเป็นที่ยอมรับของประชาชนทุกฝ่าย

๒) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกข้อบัญญัติตำบลให้สอดคล้องกับต้องการของประชาชน เช่นการจัดประชุมหรือการทำประชาพิจารณ์ หรือการแสดงประชามติ

๓) บริหารงานให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับเป็นที่ยอมรับของคนทุกฝ่าย

๔) การบังคับใช้กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการการให้เป็นที่ยอมรับของสังคม

๒. ด้านหลักคุณธรรม

๑) ปลุกจิตสำนึกให้บุคลากรทุกส่วนในองค์กรยึดหลักความถูกต้องดีงามซื่อสัตย์ อุดมคติ จริตใจมีระเบียบวินัย ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สังคมและกำหนดกรอบการบริหารงานตามอำนาจหน้าที่ให้ถูกต้องทุกขั้นตอน

๒) บริหารงานในองค์กรโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง รมรณรงค์บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ สร้างความชอบธรรมในการปฏิบัติงานให้เป็นที่ยอมรับของประชาชน และปลุกจิตสำนึกด้านจิตอาสา (Public mind)

๓) องค์กรควรรับฟังเหตุและผลของประชาชนด้วยความเป็นกลางไม่ชี้นำส่วนบริหารโครงการที่ต้องจัดสรรให้หมู่บ้านควรใช้หลักในการพิจารณาจากปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วนก่อน

๔) รมรณรงค์ให้บุคลากรในองค์กรยึดหลักคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ที่ดีเป็นตัวอย่างแก่สังคม และมีความซื่อสัตย์ จริตใจ อุดมคติ มีระเบียบวินัย และปลุกจิตสำนึกให้รักองค์กรของตนเอง

๕) ผู้บริหารควรยึดหลักคุณธรรม ด้วยการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นคนไทยมีความซื่อสัตย์ จริตใจ ขยัน อุดมคติ มีระเบียบวินัย ยึดหลักภาวะผู้นำที่ดี และปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชน โดยเฉพาะการ ครองตน ครองคน ครองงาน

๓. ด้านหลักความโปร่งใส

๑) สร้างความไว้วางใจระหว่างองค์กรและภาคประชาชน รวมทั้งการตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลทั้งของสองฝ่าย

๒) มีช่องทางและกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบการใช้งบประมาณ และกำหนดช่องทางในการประชาสัมพันธ์นโยบายหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ารับฟังการประชุมสภา

๓) มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยตรงไปตรงมา โดยจัดให้มีการจัดระบบงานและข้อมูลข่าวสารเพื่อเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชน

๔) มีช่องทางและกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องอย่างชัดเจนและปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส มีการจัดระบบงานและข้อมูลข่าวสารเพื่อเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชน

๔. ด้านหลักการมีส่วนร่วม

๑) เปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้เพื่อเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญ และมีส่วนร่วมทุกมิติ เช่น มีส่วนร่วมคิด เสนอความคิดเห็น การทำประชาพิจารณ์ หรือแสดงประชมติ

๒) เคารพการตัดสินใจของสมาชิก อบต.และประชาชนในพื้นที่บริการ และสนองตอบความต้องการตามเงื่อนไขของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ

๓) เปิดช่องทางหรือโอกาสให้ประชาชนรับรู้ เสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประชาชน เช่น การเข้ารับฟังการประชุมสภาหรือรับทราบข้อมูลจากเว็บไซต์เป็นต้น

๕. ด้านหลักความรับผิดชอบ

๑) สร้างจิตสำนึกให้บุคลากรตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายหรือตามกฎหมาย และฝ่ายบริหารต้องมีความกล้าหาญที่จะให้คุณให้โทษต่อบุคลากรในองค์กร เพื่อสร้างความชอบธรรมในการบริหารงาน

๒) ผู้บริหารควรใส่ใจปัญหาของประชาชนและกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา และมีความกล้าหาญ และกล้าได้กล้าเสียจะช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาให้สำเร็จลุล่วงไปได้

๓) มีการกำหนดเป้าหมายและมาตรฐาน โดยการวางกรอบความรับผิดชอบให้มีขอบเขตที่ชัดเจนครอบคลุมทั้งระบบงาน

๔) การปฏิบัติหน้าที่บริการประชาชนถือเป็นภารกิจหลักของการส่วนท้องถิ่น เนื่องจากรัฐบาลมอบอำนาจให้ท้องถิ่นหรือการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นบริหารงานเพื่อบริการประชาชนภายใต้กฎหมาย และอยู่ในกำกับของรัฐบาล บุคลากรในองค์กรต้องรับรู้บทบาทหน้าที่ และมีจิตสำนึกในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์กร

๖. ด้านหลักความคุ้มค่า

๑) เพิ่มความสามารถในการบริหารงานเพิ่มผลผลิตของงานในทางบวกให้เกิดความคุ้มค่ากับต้นทุน และประโยชน์ที่ได้รับ

๒) ต้องพิจารณาตัวบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งตามหลักเกณฑ์ที่ ก.อบต.กำหนดคือการคำนึงถึงความรู้ ความสามารถ ประสิทธิภาพ ผลงานของบุคคลนั้น ความอาวุโสในราชการการรักษา วินัย ความเหมาะสมอื่น ๆ และผลประโยชน์ที่ทางราชการจะได้รับ และใช้หลักเกณฑ์ที่สำคัญคือ ๑)

หน้าที่และความรับผิดชอบ ๒) ลักษณะงานที่ปฏิบัติ ๓) ความรู้ความสามารถที่ต้องการ ๔) คุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง

๓) จัดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์องค์การ โดยใช้หลัก SWOT หาจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคเพื่อสร้างความพร้อมในการพัฒนาองค์การ ๖.๔ จัดทำโครงการตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้หมู่บ้านในพื้นที่เข้าร่วมโครงการ โดยจัดงบประมาณสนับสนุนและจัดให้มีการประกวดรับรางวัลเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนใช้จ่ายอย่างประหยัดในครัวเรือนและส่งเสริมรายได้ รวมทั้งการส่งเสริมการออมให้กับประชาชน

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี พบว่า การบริหารงานขององค์การ ได้ใช้หลัก กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการการให้เป็นที่ยอมรับของสังคมกำหนดกรอบการบริหารงานตามอำนาจหน้าที่ให้ถูกต้องทุกขั้นตอน มีการจัดระบบงานและข้อมูลข่าวสารเพื่อเปิดเผย ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชน เปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้เพื่อเสนอความเห็นในการตัดสินใจ ปัญหาสำคัญและมีส่วนร่วมทุกมิติ มีการกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานโดยการวางกรอบความรับผิดชอบให้มีขอบเขตที่ชัดเจนครอบคลุมทั้งระบบงาน มีการเพิ่มความสามารถในการบริหารงาน เพิ่มผลผลิตของงานในทางบวกให้เกิดความคุ้มค่ากับต้นทุนและประโยชน์ที่ได้รับ

๕.๒ อภิปรายผลวิจัย

๕.๒.๑ การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้จะกล่าวถึงการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจและนำมาอภิปรายผลดังนี้

๑) หลักนิติธรรมจากการศึกษาพบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานีด้านหลักนิติธรรมโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๕๑$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่าประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดงอำเภอพิบูลย์รักษ์จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมากทุกข้อซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระจริญ จิรสุโก(เมืองประทับ) ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวยจังหวัดนนทบุรี” พบว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวยในด้านนิติธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการบริหารตามหลักนิติธรรมมากทุกข้อแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารเทศบาลให้ความสำคัญในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลซึ่งเน้นความเป็น

ธรรมตามระเบียบของทางราชการเพื่อปลูกฝังให้บุคลากรของเทศบาลนครภูเก็ตและกฎหมายการบริหารงานตามหลักนิติธรรมนี้และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเบญจวรรณวันดีศรีได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด” ซึ่งพบว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ดมีธรรมาภิบาลในภาพรวมอยู่ในระดับสูงเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านความมีประสิทธิภาพด้านความรับผิดชอบด้านคุณธรรมด้านนิติธรรมมีธรรมาภิบาลระดับสูง

๒) หลักคุณธรรมจากการศึกษาพบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักคุณธรรมโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๘๓$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่าประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักคุณธรรมอยู่ในระดับมากทุกข้อซึ่งข้าราชการมีศีลธรรมและจริยธรรมยึดมั่นหลักการต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อองค์การและประชาชนมีหลักการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและมีความยุติธรรมซึ่งถือว่าโดยรวมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักคุณธรรมระดับที่มีความคิดเห็นมากซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาผลงานวิจัยของ เบญจวรรณ วันดีศรีได้วิจัยเรื่องการศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ดพบว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ดมีธรรมาภิบาลในภาพรวมอยู่ในระดับสูงเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านความมีประสิทธิภาพด้านความรับผิดชอบด้านคุณธรรมด้านนิติธรรมมีธรรมาภิบาลระดับสูง

๓) หลักความโปร่งใสจากการศึกษาพบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักความโปร่งใสโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = ๓.๑๕$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่าระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับปานกลางได้แก่มีการประกาศให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ในการได้รับสวัสดิการต่างๆและการบริหารงานกิจกรรมต่างๆมีการสรุปและเปิดเผยต่อสาธารณะสำหรับข้ออื่นๆที่เหลือประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานีอยู่ในระดับมากจะเห็นได้ว่าการบริหารให้ความสำคัญต่อหลักความโปร่งใสให้ความสำคัญเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่มีไม่ตรีจิตพร้อมให้บริการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรมปฏิบัติตนอยู่ในหลักคุณธรรมศีลธรรมและจริยธรรมบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและมีความยุติธรรมซึ่งถือว่าโดยรวมการบริหารงานตามหลัก

ธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานีอยู่ในระดับปานกลางซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาผลงานวิจัยของธินาฐิติภากรศึกษาวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบความโปร่งใสในการบริหารงานของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดนครปฐม พบว่าความโปร่งใสของเทศบาลตำบลอยู่ในระดับปานกลางและองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับมากและเมื่อเปรียบเทียบความโปร่งใสในการบริหารงานเทศบาล

๑) การเปิดเผยข้อมูล

๒) การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของรัฐ

๓) ความรับผิดชอบในการบริหารงานอยู่ในระดับมาก

๔) การให้ประชาชนติดตามตรวจสอบ

การบริหารงานและยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุรัชยานาทองไชยได้วิจัยเรื่องสภาพการบริหารงานของคณะเทศมนตรีตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลรัฐธัญญา อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งที่มาจากบุคลากรที่ปฏิบัติงานในเทศบาลตำบลรัฐธัญญาและประชาชนในเขตเทศบาลต่างมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าคณะเทศมนตรีบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลและต่างพอใจเห็นด้วยที่คณะเทศมนตรีนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานในหลักความโปร่งใสมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารพ.ศ. ๒๕๔๐ โดยติดประกาศประชุมชี้แจงผ่านหอกระจายข่าว/เสียงตามสายและวารสาร

๔) หลักการมีส่วนร่วมจากการศึกษาพบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักการมีส่วนร่วมโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๖๘$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่าประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดงอำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานีด้านหลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกข้อแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารให้ความสำคัญต่อหลักการมีส่วนร่วมในระดับมากที่มุ่งให้ความสำคัญเรื่องการบริหารงานและกิจกรรมต่างๆมีการสรุปรายงานอย่างเปิดเผยต่อสาธารณะมีความถูกต้องโปร่งใสและเกิดประโยชน์สูงสุดสามารถตรวจสอบได้นโยบายการบริหารงานมีความชัดเจนไม่ซับซ้อนสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องการบริหารงบประมาณมีความโปร่งใสและเป็นธรรมต่อทุกหน่วยงานรวมถึงมีการบริหารจัดการงบประมาณอย่างทั่วถึงการตรวจสอบภายในมีประสิทธิภาพเพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่และเปิดโอกาสให้บุคลากรองค์การภาครัฐและภาคเอกชนรวมถึงประชาชนติดตามตรวจสอบการบริหารงานและผลสัมฤทธิ์ซึ่งถือว่าโดยรวมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับที่มีความคิดเห็นมากซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาผลงานวิจัยของ

เสนอ **สถาปไทยพ.ท.** วิจัยเรื่อง “หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามความคิดเห็นของนักเรียน เสนาธิการทหารบก” ผลการศึกษาพบว่าโดยส่วนใหญ่แล้วนักเรียนเสนาธิการทหารบกจะให้ความเห็นว่าการบริหารบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาลมีความสำคัญอยู่ในระดับสูงได้แก่ด้านความโปร่งใสด้านการมีส่วนร่วมด้านความรับผิดชอบด้านความคุ้มค่าด้านนิติธรรมและด้านคุณธรรมและยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **รชนา ศานติยานนท์** ได้วิจัยเรื่องรูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัยพบว่าการบริการจัดการที่ดีเป็นแนวทางปฏิบัติที่ยอมรับในหมู่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับอุดมศึกษาในปัจจุบันจะเน้นความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติและความโปร่งใสในขณะเดียวกันก็ยังคงให้ความสำคัญแก่การมีส่วนร่วมนอกจากนี้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาให้ข้อสรุปเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการมหาลัยในส่วนต่างๆที่สะท้อนองค์ประกอบของการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยที่ดี

๕) หลักความรับผิดชอบต่อการศึกษาพบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักความรับผิดชอบต่อโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก($\bar{x} = ๓.๖๕$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่าประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ด้านหลักความรับผิดชอบต่ออยู่ในระดับมากทุกข้อข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารให้ความสำคัญต่อหลักความรับผิดชอบต่อในระดับมากที่สุดหนึ่งในเรื่องความเอาใจใส่ต่อปัญหาของบุคลากรและสังคมอย่างจริงจังและนำปัญหาการศึกษาเพื่อการแก้ไขการทำให้มีบริการสาธารณะอย่างมีคุณภาพและเกิดประโยชน์อย่างต่อเนื่องมีการใช้เวลาการปฏิบัติงานที่อย่างเหมาะสมไม่เลือกปฏิบัติและให้บริการต่างๆด้วยความรับผิดชอบต่อสนองความต้องการของสังคมและมีการติดตามประเมินผลและจัดการกับผลการปฏิบัติงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและให้ความสำคัญเป็นพิเศษในเรื่องการนำนโยบายโครงการกิจกรรมหรือแผนงานที่แถลงไว้ไปดำเนินการอย่างเร่งด่วนและบุคลากรในองค์การมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์และมีคุณภาพภายในระยะเวลาที่กำหนดซึ่งถือว่าโดยรวมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์จังหวัดอุดรธานีอยู่ในระดับที่มีความคิดเห็นมากซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาผลงานวิจัยของ **รชนา ศานติยานนท์** ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัยโดยได้ให้ข้อสรุปในภาพรวมว่าการบริการจัดการที่ดีเป็นแนวทางปฏิบัติที่ยอมรับในหมู่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับอุดมศึกษาในปัจจุบันจะเน้นความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบต่อในการปฏิบัติและความโปร่งใสในขณะเดียวกันก็ยังคงให้ความสำคัญแก่การมีส่วนร่วมการกระจายอำนาจและความยุติธรรมนอกจากนี้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาให้ข้อสรุปเกี่ยวกับรูปแบบการบริหาร

จัดการมหาลัยในส่วนต่างๆที่สะท้อนองค์ประกอบของการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยที่ดีและยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระจริญ จิรสุโภ(เมืองประทับ) ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวยจังหวัดนนทบุรี” พบว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวยในด้านหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่าบุคลากรของเทศบาลควรปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมและให้บริการต่างๆด้วยความจริงใจ

๖) หลักความคุ้มค่าจากการศึกษาพบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอุตรดิตถ์ ด้านหลักความคุ้มค่าโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.63$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่าประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอุตรดิตถ์ ด้านหลักความความคุ้มค่า อยู่ในระดับมากทุกข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารให้ความสำคัญต่อหลักความคุ้มค่าในระดับมากที่มุ่งให้ความสำคัญเรื่องมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวมและสังคมมีการบริหารจัดการที่ก่อให้เกิดผลผลิตที่มีคุณภาพและมีคุณค่าแก่องค์การอย่างเท่าเทียมกันมีการใช้จ่ายงบประมาณมีความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์การและสังคมมีการจัดสรรตำแหน่งอัตรากำลังของบุคลากรมีความเหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบมีการปฏิบัติงานได้คำนึงถึงความปลอดภัยทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สินเป็นหลักสำคัญและผู้บริหารระดับสูงมีบทบาทในการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆซึ่งถือว่าโดยรวมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอุตรดิตถ์ อยู่ในระดับที่มีความคิดเห็นมากซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาผลงานวิจัยของสุภัทรมาศจริยเวชช์พัฒนาทำการศึกษาเรื่องการบริหารจัดการเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาลพบว่าเทศบาลตำบลบ้านฉางมีความเสมอภาคและกระจายพัฒนาอย่างทั่วถึงไม่มีการเลือกปฏิบัติและได้จัดตั้งคณะกรรมการชุมชนร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาและในเรื่องของการจัดซื้อจัดจ้างกระบวนการต่างๆส่วนใหญ่มีความเปิดเผยตรงไปตรงมาพบว่ามีปัญหาในเรื่องของคณะกรรมการชุมชนที่ได้รับการแต่งตั้งเข้ามานั้นบางคนไม่เห็นแก่ประโยชน์ของชุมชนแต่เข้ามาเพื่อหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อรพินท์ สฟโชคชัย ได้ทำการศึกษาเรื่องศึกษาแนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้สำหรับการบริหารงานส่วนท้องถิ่นเพื่อเสนอรูปแบบและแนวทางในการสร้างธรรมาภิบาลในระดับตำบลและหมู่บ้านพบว่าเลือกอบต. ชมพูอำเภอสาร์ภักดิ์จังหวัดเชียงใหม่ใช้กระบวนการพัฒนาธรรมาภิบาลระดับอบต. ซึ่งเลือกประยุกต์หลักธรรมาภิบาล 4 หลักได้แก่หลัก

นิติธรรมหลักความโปร่งใสหลักการมีส่วนร่วมและความคุ้มค่าส่วนอีกสองหลักคือหลักความรับผิดชอบและหลักคุณธรรมยังไม่ได้ดำเนินการเพราะเป็นเรื่องนามธรรม

๕.๒.๒ ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑) เพศที่แตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดงแตกต่างกันในด้านคุณธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ส่วนด้านอื่นๆประชาชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ มัทนา เหลืองนาคทองดีศึกษาเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจในการบริหารองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลของนักธุรกิจไทย” โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ผลการศึกษาพบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเรื่องธรรมาภิบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยผู้บริหารที่มีอายุมากกว่า ๔๐ ปีมีความรู้ความเข้าใจในธรรมาภิบาลมากกว่าผู้บริหารที่มีอายุน้อยซึ่งไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิภา ศรีคงเกลี้ยงได้ทำการวิจัยเรื่อง “ทัศนคติของผู้รับบริการที่มีต่องานทะเบียนในอำเภอมิติใหม่” พบว่าประชาชนที่มารับบริการมีทัศนคติที่ดีต่องานทะเบียนในอำเภอมิติใหม่ภายหลังจากที่อำเภอทั้ง ๔ อำเภอได้มีการปรับปรุงการบริหารและการบริการของอำเภอตามแนวทางของการรื้อปรับระบบแล้วส่วนปัจจัยทางด้านสังคมมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่องานทะเบียนอำเภอมิติใหม่คืออายุโดยมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕

๒) อายุที่แตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดงไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ไม่แตกต่างกันทุกด้านซึ่งไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มัทนา เหลืองนาคทองดี ศึกษาเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจในการบริหารองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลของนักธุรกิจไทย” โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ผลการศึกษาพบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเรื่องธรรมาภิบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยผู้บริหารที่มีอายุมากกว่า ๔๐ ปีมีความรู้ความเข้าใจในธรรมาภิบาลมากกว่าผู้บริหารที่มีอายุน้อยและยังไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิภา ศรีคงเกลี้ยงได้ทำการวิจัยเรื่อง “ทัศนคติของผู้รับบริการที่มีต่องานทะเบียนในอำเภอมิติใหม่” พบว่าประชาชนที่มารับบริการมีทัศนคติที่ดีต่องานทะเบียนในอำเภอมิติใหม่ภายหลังจากที่อำเภอทั้ง ๔ อำเภอได้มีการปรับปรุงการบริหารและการบริการของอำเภอตามแนวทางของการรื้อปรับ

ระบบแล้วส่วนปัจจัยทางด้านสังคมมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่องานทะเบียนอำเภอมิติใหม่คืออายุ โดยมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ เนื่องจากการปฏิบัติงานในตำแหน่งที่ไม่ได้จำกัดอยู่ที่เพศจะเป็นเพศใดก็สามารถปฏิบัติงานได้เหมือนกัน

๓) ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดงโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันในด้านความรับผิดชอบและด้านความคุ้มค่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ส่วนด้านอื่นๆประชาชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เสนาะ สถาพรไทยพ.ท. ได้ศึกษาเรื่อง “หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามความคิดเห็นของนักเรียนเสนาธิการทหารบก” พบว่านักเรียนเสนาธิการทหารบกที่มีระดับรายได้ต่างกัน ไม่มีผลต่อความคิดเห็นเรื่องการบริหารบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาลแตกต่างกันและยังไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิภาศรีคงเกลี้ยง ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ทัศนคติของผู้รับบริการที่มีต่องานทะเบียนในอำเภอมิติใหม่” พบว่าประชาชนที่มารับบริการมีทัศนคติที่ดีต่องานทะเบียนในอำเภอมิติใหม่ภายหลังจากที่อำเภอทั้ง ๔ อำเภอได้มีการปรับปรุงการบริหารและการบริการของอำเภอตามแนวทางของการรื้อปรับระบบแล้วส่วนปัจจัยทางด้านสังคมมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่องานทะเบียนอำเภอมิติใหม่คือรายได้ โดยมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕

๔) อาชีพที่แตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านนิติธรรมประชาชนมีความคิดเห็นแตกต่างต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกันทุกด้านซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชุติศักดิ์ อุปนันท์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการอำเภอภูสิงห์จังหวัดศรีสะเกษ” ผลการศึกษาพบว่าระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการอำเภอภูสิงห์ในด้านความพึงพอใจในการทำงานพบว่าอยู่ในระดับสูงข้อมูลเบื้องต้นของข้าราชการได้แก่เพศอายุระดับการศึกษาตำแหน่งอัตราเงินเดือนอายุราชการของข้าราชการและสังกัดกระทรวงที่แตกต่างกันจะไม่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรและประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง ได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันการดำเนินงานต่างๆมีความโปร่งใสตรวจสอบได้

๒. ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ให้กับชุมชนหรือบุคลากรและประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง

๓. รมร่งค้ให้บุคลากรและประชาชนของเทศบาลใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานภายในองค์กรอย่างจริงจังสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรและประชาชนทุกคนมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ที่ตนได้รับมอบหมาย

๔. ในด้านการบริการควรให้ความเสมอภาคแก่ทุกฝ่ายโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติเป็นรายบุคคล

๕. ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายมีแผนแม่บทอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร และสามารถนนโยบายไปปฏิบัติเป็นรูปธรรมได้

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. รมร่งค้ให้ผู้บริหารและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์จังหวัดอุดรธานี ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานภายในองค์กรอย่างจริงจังสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรทุกคนมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ที่ตนได้รับมอบหมาย

๒. ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายมีแผนแม่บทอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร และสามารถนนโยบายไปปฏิบัติเป็นรูปธรรมได้

๓. ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันการดำเนินงานต่างๆมีความโปร่งใสตรวจสอบได้พัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่ามีประสิทธิภาพ

๔.ควรจัดให้มีช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจการขององค์การและเปิดการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างตรงไปตรงมา

๕.ควรนำข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขในการบริหารที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่เป็นปัญหาและแก้ไขปัญหในรูปแบบการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

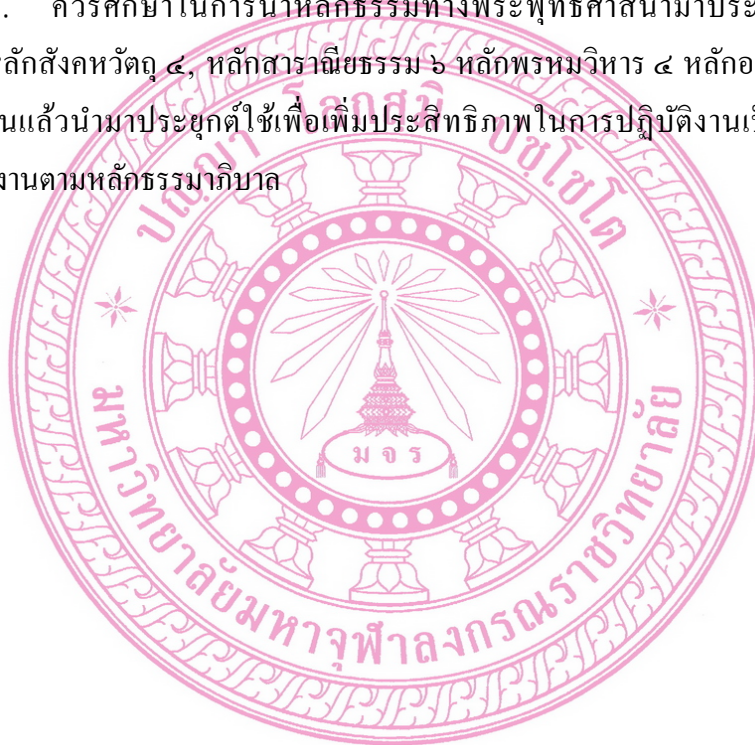
๖.ควรนำผลการศึกษานี้เป็นข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดงให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาจากกลุ่มประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างโดยรวมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ทั้ง ๑๕ หมู่บ้านเพื่อศึกษาข้อมูลว่ามีการใช้หลักธรรมาภิบาลเหมือนหรือแตกต่างจากการวิจัยครั้งนี้

๒. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของผู้บริหาร

๓. ควรศึกษาในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ เช่น หลักอริยบท ๔ หลักสังคหวัตถุ ๔, หลักสาราณียธรรม ๖ หลักพรหมวิหาร ๔ หลักอคติ ๔, สัมปยุตธรรม ๗ เป็นต้นแล้วนำมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเป็นต้นมาใช้ร่วมกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๓๕.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กฤษ เพิ่มทันจิตต์. หลักการและแนวทางการบริหารงานยุคใหม่ภายใต้ภูมิทัศน์การแข่งขันใหม่

ข้อสังเกตเชิงวิจารณ์ภายใต้กรอบคุณค่าทางสังคมและพุทธธรรมและแนวทางการ

บริหารแนวพุทธ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสุโขมวิทการพิมพ์จำกัด, ๒๕๔๕.

จรัสสุวรรณเวลา. จุดบอดบนทางสู่ธรรมภิบาลบทบาทของบอร์ดองค์การมหาชน.

กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

_____. ปฏิรูประบบการคลังไทย : การกระจายอำนาจสู่ภูมิภาค. กรุงเทพมหานคร :

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๓๘.

เจริญ เจษฎาวัลย์. การวางมาตรฐานธรรมาภิบาลsetting good governance standards).

กรุงเทพมหานคร : บริษัทพอดีจำกัด, ๒๕๔๕.

ชูชัย ศุภวงศ์และยุวดีคาดการณ์ไกล. องค์การบริหารส่วนตำบลในแนวทางประชาคม.

กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, ๒๕๒๔.

ชูวงศ์ ฉายะจินดา. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์พรินต์ติ้งเซ็นเตอร์,

๒๕๓๕.

ชูศักดิ์ เทียงตรง. การบริหารการปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๘.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่๗. กรุงเทพมหานคร : เทพเนรมิต,

๒๕๔๑.

ชำนาญ ยุวบูรณ์. การรวมอำนาจและการกระจายอำนาจทางการปกครองของกฎหมายไทย.

พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๐๓.

ไชยวัฒน์ คำชู. การบริหารการปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : ไทย
วัฒนาพานิช, ๒๕๔๕.

ติน ปรัชญพาทย์, ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์, กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕
ถวิล วัติ บุรีกุลและคณะ. ๒๕๔๕. โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาดัชนีวัดผลการพัฒนาระบบบริหาร
จัดการที่. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า

ทินพันธุ์ นาคะตะ. พระพุทธศาสนากับสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่๑. กรุงเทพมหานคร : หจก.
สหภาพสื่อและการพิมพ์, ๒๕๔๔.

ทิพาดี เมฆสุวรรณค์, ปฏิรูประบบราชการเพื่อความอยู่รอด, กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน
คณะกรรมการปฏิรูประบบราชการสำนักงานข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๑

เทเลอร์, อังในธงชัยสันติวงษ์, องค์การและการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่๑, กรุงเทพมหานคร : ไทย
วัฒนาพานิช, ๒๕๔๓

ธงชัย สันติวงษ์ , องค์การและการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่๕, กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช,
๒๕๓๓

ธีรยุทธ บุญมี, ธรรมนูญแห่งชาติดุทธศาสตร์กฎหมายประเทศไทย, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
สายธาร, ๒๕๔๑

ธีระรัตน์ กิจจาร์ภย์, เอกสารคำสอนวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย : คณะครุศาสตร์
สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๔๒

ธีระพล อรุณะกลีกร (บรรณาธิการ), ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหาร
กิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีพ.ศ. ๒๕๔๒, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน
๒๕๔๒

ธีระวุฒิ บุญยโสภณและวีระพงษ์เฉลิมจิระรัตน์, องค์การและการจัดการ , กรุงเทพมหานคร : อักษร
ปริทรรศน์, ๒๕๓๔

นพพงษ์ บุญจิตราดุล, หลักการบริหารการศึกษาทั่วไป, กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการบริหาร
การศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓

นิพนธ์ กินาวงศ์, หลักการบริหารการศึกษา, พิษณุโลก : ภาควิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๓

บุญอริ ยี่หะ. การเมืองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๒๕๕๐.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, การสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย, กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, ๒๕๔๒
บุญช่วย ศิริเกษ, พฤติกรรมองค์การในการบริหารการศึกษา, (เลข : สถาบันราชภัฏเลย, ๒๕๔๐)

บรรจบ เนียมมณี, **หลักการบริหาร**, กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒ, ๒๕๒๓

บุญบง ชัยเจริญวัฒนะ, **ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล**, พิมพ์ครั้งที่๒, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า
๒๕๔๖)

ปัญญา ฉายะจินดาวงศ์และรัชนิภาตระกูล, **ธรรมาภิบาลGood Governanceกับสังคมไทย**,
กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๕

ปิยโสภณ (นามแฝง), **ก้าวใหม่แห่งคณะสงฆ์การศึกษาเผยแผ่การปกครอง – ก่อสร้าง**

กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลเจียฮั่ว, ๒๕๔๖

ประอม แสงสว่าง, **การบริหารการศึกษาเบื้องต้น**(Introduction to Educational Adminstration),

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ประยูรวงศ์, ๒๕๒๕.

ประทาน คงฤทธิศึกษากร, **การปกครองท้องถิ่น**, กรุงเทพมหานคร : พีระพัฒนา, ๒๕๒๖.

ประพันธ์ สุริหาร, **หลักและระบบการบริหารการศึกษา**, ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
๒๕๔๑

ประมวล รุจนเสรี, **Good Governance การบริหารที่ดีในนายอำเภอในฝัน**, กรุงเทพมหานคร :

ม.ป.ท., ๒๕๔๑

ประเวศ วะสี, **เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคมแนวทางพลิกพื้นเศรษฐกิจ**, กรุงเทพมหานคร :

หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๒.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ราชบัณฑิต), **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ชุดคำวัด**,

กรุงเทพมหานคร : เลียงเชียง, ๒๕๔๘

พระธรรมโกศาจารย์ (เงื่อม อินฺทปญฺโญ), **โชคดีมีโอกาสดำตามรอยพระยุคลบาทโดย**

ทศพิธราชธรรม, พิมพ์ครั้งที่๒, กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์, ๒๕๔๕.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีในการบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่๔, กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **“พระพุทธศาสนากับธรรมาภิบาล”**, **พุทธจักร**.

พระมหาสมบุญ วุฑฺฒิกโร (พรณนา), **ประเด็นโต้แย้งว่าด้วยพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม**, วารสาร

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๔๕

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **ธรรมนุญชีวิต**, กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๕๐

พระมหาวิฑูชัยวิชิตเมธี (ว. วิฑูชัย), **คนตำราปฏิบัติงานสำเร็จ**, พิมพ์ครั้งที่๓, (กรุงเทพมหานคร :

บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๐)

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต), คุณธรรมสำหรับนักบริหาร, พิมพ์ครั้งที่๒,
กรุงเทพมหานคร : บริษัทสหธรรมิกจำกัด, ๒๕๔๑

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีพ.ศ. ๒๕๔๖.เล่ม๑๒๐
ตอนที่๑๐๐กศตุลาคม๒๕๔๖

พระราชญาณวิสิฐ (เฉลิมชัย ชยมงฺคโล). หลักธรรมาภิบาลและประมุขศิลป์. กรุงเทพมหานคร :
ชัยมงคลพรินต์ติ้ง, ๒๕๔๘.

พระราชธรรมนิเทศ (พะยอม กลฺยาโณ), การบริหารเชิงพุทธในการบริหารธุรกิจแบบพุทธ,
มป.ท.,ม.ป.ป.

พระราชวรมนิ (ประยุทธ์ ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่๕.
กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๒๘.

พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ ๙สังยุตตนิกาย ขันขวารวรรค (ส.จ.๑๓/๕๔/๑๓๘.(ป.ป.พสุตร)
ไพโรจน์ พรหมสาธน์, “ การบริหารที่ดีมีประสิทธิภาพ”, พัฒนาชุมชน (กรกฎาคม๒๕๔๑)
พฤทธิสถาน ชุมพล. คำและความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย(Concept in Contemporary Political
Science). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พุทธทาสภิกขุ, การบริหารธุรกิจแบบพุทธ, กรุงเทพมหานคร : เกล็ดไทย, ม.ป.ป.
_____. การศึกษาของโลก. หนังสือชุดหมื่นลัทธิธรรมจักรของพุทธทาส กรุงเทพมหานคร :
ธรรมสภา, ๒๕๔๕.

พิทยา บวรวัฒนา. การบริหารเชิงบูรณาการ. นนทบุรี : สำนักงานข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๖.

พิทยา สุนทรวิภาต. การนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้กับองค์การบริหารส่วนตำบล.
กรุงเทพมหานคร, : ๒๕๔๕.

พิชญ์ ฟองศรี. วิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เทียมผาการพิมพ์,
๒๕๔๘.มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. แนวคิดทฤษฎีและหลักการรัฐประศาสน
ศาสตร์(Concepts Theories and Principles of Public Administration). พิมพ์ครั้งที่
๓. นนทบุรี :มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๕.

มัลลิกา ต้นสอน. การจัดการยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร : เอ็กซ์เปอร์เน็ทจำกัด, ๒๕๔๔.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี. ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีพ.ศ. ๒๕๔๒.

รังสรรค์ ประเสริฐศรี. การจัดการสมัยใหม่(Modern Management). กรุงเทพมหานคร : บริษัท
ธรรมสารจำกัด, ๒๕๔๕.

รัชนา สานติยานนท์. รูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

ลิขิต ชีรเวทิน. รายงานเรื่องการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท.

กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕.

ลูเธอร์ กุลิก, ถึงในศิริวรรณ เสรีรัตน์, ทฤษฎีองค์การ : ฉบับมาตรฐาน, กรุงเทพมหานคร:ธรรมสาร ๒๕๔๕, หน้า ๘๖.

วัชรวิชัย สาร. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๔๐. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๔.

วิญญู อังคนารักษ์. แนวความคิดในการกระจายอำนาจปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๑๕.

วรภัทร โตธนะเกษม, “การสร้าง Good governance ในองค์กร”, กสท. (ตุลาคม ๒๕๔๒), อ้างใน สถาบันพระปกเกล้า, ทศวรรษ : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี, หน้า ๑๓.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. การบริหารงานพัฒนาชนบทการพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารงานพัฒนาสภาพตำบล: สาเหตุและแนวทางแก้ไข. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียน สโตร์, ๒๕๓๖.

_____. การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น: สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย. กรุงเทพมหานคร : ไพร่เพช, ๒๕๔๕.

วิโรจน์ สารัตนะ. การบริหารหลักการทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ทิพยสุทธิ, ๒๕๔๒.

วีระ อำพันสุข. พุทธธรรมกับการบริหารบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : เอร่าวิชาการ พิมพ์, ๒๕๔๕.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. องค์การและการจัดการ. (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่บริษัทธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๕.) หน้า ๑

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือนสำนักงาน ก.พ., Good governance กับการพัฒนาข้าราชการ สถาบันพระปกเกล้า, ทศวรรษ : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๕), หน้า ๒๒.

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือนสำนักงาน ก.พ. (good governance) กับการพัฒนาข้าราชการ. กรุงเทพมหานคร : หจก. โอเดียนสแคว์, ๒๕๔๕.

สนั่น มีสัจธรรม. ปัญหาการปฏิบัติงานของหน่วยศึกษานิเทศก์. สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอในเขตการศึกษา ๑๑. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, ๒๕๓๗.

สุนทรีย์ อาสะไวย์.จากอุดมการณ์พระศรีอาริย์ถึงกบฏผู้มีบุญภาคอีสาน.เอกสารประกอบการ

สัมมนาสองศตวรรษรัตนโกสินทร์:ความเปลี่ยนแปลงสังคมไทย.

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, ประมวลพระนิพนธ์ฯพระธรรมเทศนา

“ทศพิธราชธรรมจริยาภิณฑล” ถวายในงานพระราชพิธีรัชดาภิเษกเมื่อวันที่๗ธันวาคม

ร.ศ. ๑๑๒, หน้า๔๑, อ้างในปฐมตาคะนันทน์, คณะสงฆ์สร้างชาติสมัยรัชกาลที่๕,

กรุงเทพมหานคร : มติชน, ๒๕๕๑

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส. พระมงคลวิเสศโกษา. พิมพ์ครั้งที่๒๑.

กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

สมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์. การปกครองแนวพุทธศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่๒.

กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

สมบัติธารังธัญวงศ์. นโยบายสาธารณะ: แนวคิดการวิเคราะห์และกระบวนการ. พิมพ์ครั้งที่๕.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สมาธรรม, ๒๕๔๒.

สมพันธ์เดชะอิกและคนอื่นๆ. แนวความคิดประชาคมตำบล. กรุงเทพมหานคร : ๒๕๔๔.

สมยศนาวิการ. การบริหารเชิงกลยุทธ์. พิมพ์ครั้งที่๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจ,

๒๕๔๔.

สินพันธุ์พินิจ. เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : บริษัททุนพิชิตซึ่งจำกัด,

๒๕๔๗.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพ.ศ.

๒๕๓๗.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี.แผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่๕ (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์)

สำนักประชาสัมพันธ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พ.ศ.๒๕๔๐. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

๒๕๔๐.

สุทธิพร บุญส่ง. คุณธรรมจริยธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. พิมพ์ครั้งที่๒. กรุงเทพมหานคร :

ทริปปี้เพ็ลกรุ๊ป, ๒๕๕๐.

สุธีสุทธิ สมบูรณ์. หลักการบริหารเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สวัสดิการสำนักพิมพ์ก.พ., ๒๕๓๖.

สุปรีชา กมลาสน์. พลอากาศโท. หม่อมหลวง. กลยุทธ์การบริหาร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย

ธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๔๕., หน้า๒.

สุทัศน์ ศิวรักษ์. การบริหารงานแบบพุทธ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทส่องสยามจำกัด, ๒๕๓๘.
 หยุต แสงอุทัย. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์ประกายพรึก,
 ๒๕๓๕.

อรพินท์ สฟโชคชัยและคณะ. แนวทางการนำหลักธรรมมาภิบาลมาประยุกต์ใช้สำหรับการ
 บริหารงานส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย,
 ๒๕๔๓.

อุทัย หิรัญโต. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๓.
 อมรา พงศาพิชญ์และนิตยาภัทรศิริระพันธ์. องค์การให้ทุนเพื่อประชาสังคมประเทศไทยใน
 รายงานการวิจัยเรื่ององค์การให้ทุนเพื่อประชาสังคมในประเทศไทย,
 กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสังคม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.อ้างในบุญบง
 ชัยเจริญวัฒน์. รายงานการวิจัยตัวชี้วัดธรรมาภิบาล.

(๒) บทความ:

ไพบูรณ์ ช่างเรียน. การคลังท้องถิ่น: ปัจจัยที่จำเป็นต่อการพัฒนาชนบท. นิตยสารการทำเรือ ๓๔,
 ๒๕๓๐.

ประเวศ วะสี. “พุทธศาสนาเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจสังคมและศีลธรรม สังคมสันติ
 ประชาธรรม”. ในรวมบทความ๒๐ปีปาฐกถาพิเศษป๋วยอึ๊งภากรณ์, รวบรวมโดยคณะ
 เศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร : Openbooks, ๒๕๕๐.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูรธมฺมจิตฺโต). “พระพุทธศาสนากับหลักธรรมาภิบาล”, พุทธจักร, ปีที่
 ๖๑ฉบับที่๗ (กรกฎาคม๒๕๕๐) : ๑๑-๑๖.

_____. “พระพุทธศาสนากับหลักธรรมาภิบาล”, พุทธจักร, ปีที่ ๖๑ ฉบับที่ ๘ (สิงหาคม
 ๒๕๕๐) ๕-๑๐.

อรพินท์ สฟโชคชัย. “สังคมเสถียรภาพและกลไกประชารัฐที่ดี”, รายงานที่ดีอาร์ไอ, ฉบับที่๒๐
 (มกราคม๒๕๕๑) : ๒.

(๓) วิทยานิพนธ์ :

จักรพงษ์ นนท์ตา. “ผลกระทบของพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ต่อการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕.

จเด็จ โพธิ์ศรีทอง. “การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

จตุพล ดวงจิต. “ได้วิจัยเรื่องการกระจายอำนาจสู่การปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการถ่ายโอนอำนาจของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาให้กับเทศบาลพระนครศรีอยุธยา”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕.

ชาติชาย นรเศรษฐาภรณ์. “ธรรมาภิบาลในความหมายภาครัฐเอกชนและประชาชน.กรณีโครงการโรงงานไฟฟ้าพลังความร้อนถ่านหิน“หินกรูด”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

เดือนใจ ฤทธิจักร. “ธรรมาภิบาลในการบริหารสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตามทัศนะของบุคลากรสถาบันนิติวิทยาศาสตร์กระทรวงยุติธรรม”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขายุทธศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๐, ธนัชชัย รัตน์ไธเร่แก้ว. “การประเมินการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๔๘.

ธินิดา จูติภากร. “การศึกษาเปรียบเทียบความโปร่งใสการบริหารงานของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดนครปฐม”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๖.

นภดล สุรณัฏฐินทร์. “การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗.

เบญจวรรณ วันดีศรี. การศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๖.

ประดิษฐ์ บอดีจิ้น. กระบวนการบริหารงานของคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดกลุ่ม

ภาคเหนือ. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๓๘.

พูนศักดิ์ วาณิชวิเศษกุล. “การปกครองท้องถิ่นและพื้นฐานการพัฒนาประชาธิปไตย:กรณีศึกษาสภา

ตำบลบ้านม่วงจังหวัดสกลนคร”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิต

วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๒

พระจริญ จิรสุโก (เมืองประทับ). “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวย

จังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. (รัฐประศาสนศาสตร์).

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

รหัส แสงพ่อง. “กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลของกรมการบริหาร

และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตร**

มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัยสถาบันราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๔๗.

รับขวัญ ภาคภูมิ. “ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร

สถานศึกษากับคุณภาพองค์การของสถานศึกษา”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**.

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, ๒๕๔๗.

วิศรา รัตนสมัย. “การรับข่าวสารเพื่อสร้างความตระหนักสำนึกของประชาชนเกี่ยวกับการ

ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จังหวัดสงขลา”.

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓.

วิภัตต์ รุจิปเวสน์. “การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล”. **วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต**.

บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

ศิริพงษ์ มุขศรี. “การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดสกลนคร”. **วิทยานิพนธ์**

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๐.

สุคิด ถิ่นซ้าย, “บทบาทของข้าราชการการปกครองส่วนภูมิภาคในการพัฒนาการเมืองการปกครอง

ท้องถิ่นศึกษาเฉพาะกรณีภาคใต้ของประเทศไทย”, **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**

บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

สมจิตร แก้วนาค. “การพัฒนาและศึกษาความเป็นไปได้ของระบบการประกันคุณภาพหลักสูตร

ฝึกอบรมของกองทัพอากาศ”. **ปริญญาานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๔๑.

- สมรัก บุญเรือ. “เจตคติของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการจัดกิจกรรม
การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดชลบุรี”. **วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต.**
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๒.
- สิริพัฒน์ ลาภจิตร. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการ
บริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอวารินชำราบจังหวัดอุบลราชธานี”.
วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- สิริวิภา ศรีปลั่ง. “การศึกษาตัวชี้วัดธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงาน
ของสำนักงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์”. **วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๘.
- สุรัชย์ นาทองไชย. “สภาพการบริหารของคณะเทศมนตรีตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษา
เทศบาลตำบลธัญญาอำเภอโกสุมพิสัยจังหวัดกาฬสินธุ์”. **วิทยานิพนธ์รัฐ
ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๘.
- สำรวย สุวรรณ. “การศึกษารูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เอื้อต่อการเป็นเมืองนานาชาติของ
จังหวัดภูเก็ต”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, ๒๕๔๕
- สุทธิชัย จรูญเนตร. “ประสิทธิภาพในการวางแผนพัฒนาของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหาร
ส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอตระการพืชผลจังหวัดอุบลราชธานี”.
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๒.
- สุภัทรมาส จริยเวชวัฒนา. “การบริหารจัดการเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาลกรณีศึกษาเทศบาล
ตำบลบ้านฉาง”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์.** สาขาวิชานโยบายสาธารณะ.
บัณฑิตวิทยาลัย : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจมหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๗.
- เสนาะ สถาพไทย. พ.ท. “หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามความคิดเห็นของนักเรียนเสนาธิการ
ทหารบก”. **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๕.
- สยมพร ปุณฺยาคม. “การบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) กับหลักพระพุทธศาสนา”. **สาร
นิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๔๑.

อภิชาติ โชติชัชวาลกุล. “หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานขององค์การบริหารงานส่วนตำบล
กรณีศึกษาในเขตอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี. รายงานการศึกษานิเทศ
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
๒๕๕๐.

(๔) งานวิจัย:

บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ. งานการวิจัยตัวชี้วัดธรรมาภิบาล (indicators of good governance).

พิมพ์ครั้งที่๒. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๖.

มัทนา เหลืองนาคทองดี. “ความรู้ความเข้าใจในการบริหารองค์การตามหลักธรรมาภิบาลของนัก
ธุรกิจไทย”. งานวิจัย. หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชนรุ่นที่๑๔.
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๔๕.

สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยรามคำแหง. “ผลการประเมินความพร้อมขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจและกำกับดูแลตรวจสอบองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น”. รายงานการวิจัย. (สถาบันวิจัยและพัฒนา : มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
๒๕๔๗).

(๕) เอกสารอัดสำเนา

วิชาญ กันยวิมล,แบบสรุปผลการใช้สิทธิ์ลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นกรณีครบวาระวัน
เลือกตั้ง.องค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์๒๕๕๕.(ถ่ายเอกสารเก็บเล่ม)

พิบูลย์ พรหมวงศ์, คำแถลงนโยบายของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง องค์การบริหาร
ส่วนตำบลบ้านแดง (ถ่ายเอกสารเก็บเล่ม)

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง, แผนพัฒนาสามปี พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๖. ๒๕๕๓.

(ถ่ายเอกสารเก็บเล่ม).

๒. ภาษาอังกฤษ

Don Hellriegel. **Management** third edition, Addison - Wesley Publishing Company. Inc., 1982.

Dale Yoder. **Personnel Principles and Policies**, fourth printing, Englewood Cliffs :New Jersey

Prentice - Hall, Inc. 1956.

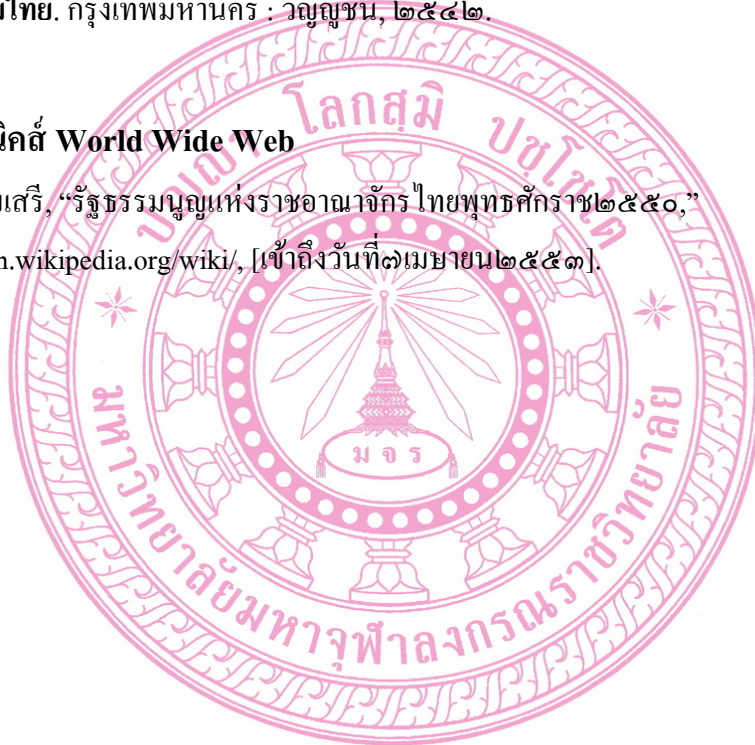
E.N. Chapman. **Supervisor Survival Kit**, second edition. California : Science Research Associates Inc., 1995.

Price, Alan. Human Resource Management. In a Business Context. 2 edition. London : Thomson Learning 2004.

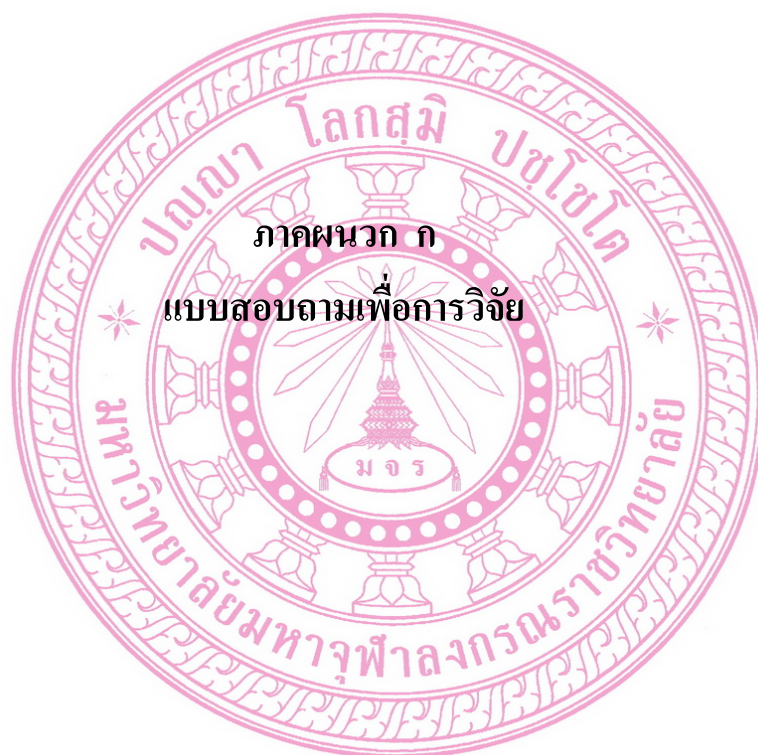
UNDP. **Governance for Sustainable Human Development**. a UNDP Policy Document, January 1997. อ้างอิงในบรรทัดคือวรรณโณ, การสร้างธรรมาภิบาล (Good governance) ในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, ๒๕๔๒.

๓. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ World Wide Web

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐,” <http://th.wikipedia.org/wiki/>, [เข้าถึงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓].

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง

อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

๑.แบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วย ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหาร

ส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารงานตามหลัก
ธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์
จังหวัดอุดรธานี

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. เพศ

☐

ชาย

☐

หญิง

๒. อายุ

☐

ต่ำกว่า ๒๐ ปี

☐

๒๑ ปี-๓๐ ปี

☐

๓๑-๔๐ ปี

☐

๔๑-๕๐ ปี

☐

๕๑-๖๐ ปี

☐

ตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

☐

ประถมศึกษา

☐

ม.๓-ม.๖หรือ ปวช.

☐

ปวส.-ปริญญาตรี

☐

อื่นๆ ระบุ.....

๓. อาชีพ

☐

รับราชการ

☐

ธุรกิจส่วนตัว

☐

เกษตรกร

☐

รับจ้าง

☐

อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วน

ตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

คำชี้แจง: โปรดใส่เครื่องหมายลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว

ข้อที่	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ องค์การบริหารส่วน ตำบลบ้านแดง อำเภอ พิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปาน กลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อย ที่สุด (๑)
๑. หลักนิติธรรม						
๑.	เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับข้อบังคับหรือระเบียบต่างๆที่จะมีผล บังคับใช้กับชุมชน/หมู่บ้าน					
๒.	ผู้บริหารปฏิบัติต่อประชาชนโดยไม่เลือก ปฏิบัติและให้มีความเสมอภาค					
๓.	การบริหารงานอบต.มีความชัดเจนถูกต้องตาม หลักกฎหมายระเบียบข้อบังคับ					
๔.	มีการปรับปรุงกฎระเบียบข้อบังคับให้ เหมาะสมถูกต้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ ตลอดเวลา					
๕.	การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารให้ถูกต้องตาม หลักกฎหมายระเบียบข้อบังคับ					
๒. หลักคุณธรรม						
๑.	บุคลากรของอบต.ปฏิบัติตนดีถูกต้องตาม หลักธรรมและเสมอภาค					
๒.	บุคลากรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อ่อนน้อม ถ่อม ตนพร้อมให้บริการ					
๓.	บุคลากรมีความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นใน ศีลธรรมและจริยธรรมเสมอ					
๔.	ผู้บริหารมีการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบธรรมให้ อยู่ในพื้นฐานของศีลธรรมและจริยธรรม					

ข้อที่	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ องค์การบริหารส่วน ตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปาน กลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อย ที่สุด (๑)
๒.หลักคุณธรรม(ต่อ)						
๕.	ผู้บริหารและบุคลากรควรยึดหลักคุณธรรมเพื่อ เป็นแบบอย่างที่ดีต่อประชาชน					
๓. หลักความโปร่งใส						
๑.	เปิดโอกาสให้ประชาชนติดตามตรวจสอบการ บริหารงานของอบต อย่างสม่ำเสมอ					
๒.	ประกาศให้บุคลากรในองค์การบริหาร เกี่ยวกับสิทธิในการได้รับ สวัสดิการต่างๆ					
๓.	ข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ต่อสาธารณะชนมีความ ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง					
๔.	กระบวนการทำงานของอบต.ทำงานอย่าง เปิดเผยตรงไปตรงมาพร้อมที่จะได้รับการ ตรวจสอบ					
๕.	การบริหารงานหรือกิจกรรมต่างมีการสรุปและ เปิดเผยต่อสาธารณะชน					
๔. หลักการมีส่วนร่วม						
๑.	อบต.มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามี ส่วนร่วมในการประเมินผล					
๒.	อบต.มีการแต่งตั้งตัวแทนประชาชนเข้าร่วมใน การจัดซื้อจัดจ้าง					
๓.	เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เสนอความคิดเห็น ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ					
๔.	เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ารับฟังการประชุม สภาเพื่อกำหนดนโยบาย,ออกกฎระเบียบ, ข้อบังคับต่างๆของอบต.					

ข้อที่	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ องค์การบริหารส่วน ตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปาน กลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อย ที่สุด (๑)
๔. หลักการมีส่วนร่วม(ต่อ)						
๕.	มีการจัดเวทีประชาคมในการรับฟังปัญหาและ ความต้องการของประชาชน					
๕. หลักความรับผิดชอบ						
๑.	มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย ขององค์การอย่างชัดเจน					
๒.	การบริหารบุคลากรด้วยความรับผิดชอบต่อให้ทุก ฝ่ายมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน					
๓.	บุคลากรมีหน้าที่ความรับผิดชอบในหน้าที่ของ ตนเมื่อได้รับมอบหมาย					
๔.	รับฟังความคิดเห็นจากประชาชนหรือผู้มีส่วน ได้เสียโดยตรงเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ					
๕.	มีการนำโครงการ กิจกรรม หรือแผนงานที่แถลง ไปดำเนินการให้เห็นเป็นรูปธรรม					
๖. หลักความคุ้มค่า						
๑.	การปฏิบัติงานมีความรวดเร็วและมี ประสิทธิภาพ					
๒.	การใช้งบประมาณมีความคุ้มค่า เมื่อเปรียบเทียบกับ ผลประโยชน์ที่ชุมชน/หมู่บ้านจะได้รับ					
๓.	มีการณรงค์ให้บุคลากรประหยัดพลังงานหรือยึด หลักเศรษฐกิจพอเพียง					
๔.	การจัดสรรตำแหน่งของบุคลากรให้มีความ เหมาะสมหรือความชำนาญด้านในการปฏิบัติ หน้าที่					

ข้อที่	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ องค์การบริหารส่วน ตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปาน กลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อย ที่สุด (๑)
๖. หลักความคุ้มค่า (ต่อ)						
๕.	การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อชุมชน/หมู่บ้าน					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

๑. ด้านหลักนิติธรรม

.....

๒. ด้านหลักคุณธรรม

.....

๓. ด้านหลักความโปร่งใส

.....

๔. ด้านหลักการมีส่วนร่วม

.....

๕. ด้านหลักความรับผิดชอบ

.....

๖. ด้านหลักความคุ้มค่า

.....

ภาคผนวก ข
ตารางสรุปค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)

ผลการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลัก
ธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและ แปลผล	
	๑	๒	๓	๔	๕	ค่า IOC	แปล ผล
หลักนิติธรรม							
๑.เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ข้อบังคับหรือระเบียบต่างๆที่จะมีผลบังคับใช้กับชุมชน/ หมู่บ้าน	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.ผู้บริหารปฏิบัติต่อประชาชนโดยไม่เลือกปฏิบัติและ ให้มีความเสมอภาค	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.การบริหารงานอบต.มีความชัดเจนถูกต้องตามหลัก กฎหมายระเบียบข้อบังคับ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.มีการปรับปรุงกฎระเบียบข้อบังคับให้เหมาะสมถูก กับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารให้ถูกต้องตามหลัก กฎหมายระเบียบข้อบังคับ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
หลักคุณธรรม							
๑.บุคลากรของอบต.ปฏิบัติตนให้ที่ดีตามถูกต้องตาม หลักธรรมและเสมอภาค	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.บุคลากรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อ่อนน้อม ถ่อมตนพร้อม ให้บริการ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.บุคลากรมีความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในศีลธรรมและ จริยธรรมเสมอ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.ผู้บริหารมีการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบธรรมให้อยู่ใน พื้นฐานของศีลธรรมและจริยธรรม	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.ผู้บริหารและบุคลากรควรยึดหลักคุณธรรมเพื่อเป็น แบบอย่างที่ดีต่อประชาชน	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและ แปลผล	
	๑	๒	๓	๔	๕	ค่า IOC	แปล ผล
หลักความโปร่งใส							
๑.เปิดโอกาสให้ประชาชนติดตามตรวจสอบการบริหารงานของอบต. อย่างสม่ำเสมอ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.ประกาศให้บุคลากรในองค์การรับทราบเกี่ยวกับสิทธิในการได้รับ สวัสดิการต่างๆ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.ข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ต่อสาธารณะชนมีความถูกต้องตรงกับความเป็นจริง	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.กระบวนการทำงานของอบต.ทำงานอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมาพร้อมที่จะได้รับการตรวจสอบ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.การบริหารงานหรือกิจกรรมต่างมีการสรุปและเปิดเผยต่อสาธารณะชน	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
หลักการมีส่วนร่วม							
๑.อบต.มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผล	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.อบต.มีการแต่งตั้งตัวแทนประชาชนเข้าร่วมในการจัดซื้อจัดจ้าง	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาต่างๆ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ารับฟังการประชุมสภาเพื่อกำหนดนโยบาย,ออกกฎระเบียบ,ข้อบังคับต่างๆของอบต.	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.มีการจัดเวทีประชาคมในการรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชน	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและ แปลผล	

รายการ	๑	๒	๓	๔	๕	ค่า IOC	แปล ผล
หลักความรับผิดชอบ							
๑.มีการกำหนดควิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของ องค์การอย่างชัดเจน	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.การบริหารบุคลากรด้วยความรับผิดชอบต่อทุกฝ่ายมี ขวัญและกำลังใจในการทำงาน	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.บุคลากรมีหน้าที่ความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเมื่อ ได้รับมอบหมาย	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.รับฟังความคิดเห็นจากประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสีย โดยตรงเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.มีการนำโครงการ กิจกรรม หรือแผนงานที่แถลงไป ดำเนินการให้เห็นเป็นรูปธรรม	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
หลักความคุ้มค่า							
๑.การปฏิบัติงานมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.การใช้งบประมาณมีความคุ้มค่าเมื่อเปรียบเทียบกับ ผลประโยชน์ที่ชุมชน/หมู่บ้านจะได้รับ	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.มีการณรงค์ให้บุคลากรประหยัดพลังงานหรือยึดหลัก เศรษฐกิจพอเพียง	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.การจัดสรรตำแหน่งของบุคลากรให้มีความเหมาะสม หรือความชำนาญด้านในการปฏิบัติหน้าที่	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อ ชุมชน/หมู่บ้าน	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้

ตารางสรุปค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A1	109.2667	103.237	.120	.822
A2	109.3000	97.183	.482	.807
A3	109.3667	104.102	.112	.820
A4	109.4333	100.461	.355	.812
A5	109.5333	96.257	.514	.806
B1	109.5333	97.361	.430	.809
B2	109.5000	97.845	.430	.809
B3	109.4333	96.185	.438	.808
B4	109.6000	96.524	.445	.808
B5	109.5000	97.224	.390	.811
C1	109.4333	101.909	.197	.818
C2	109.5333	100.051	.284	.815
C3	109.8333	98.351	.521	.807
C4	109.7000	101.528	.244	.816
C5	109.6667	102.575	.233	.816
D1	109.7667	100.323	.356	.812
D2	109.7667	100.806	.349	.813
D3	109.5000	104.466	.068	.823
D4	109.7667	100.806	.253	.816
D5	109.6000	98.110	.418	.810
E1	109.6333	99.964	.426	.810
E2	109.7667	100.116	.398	.811
E3	109.6333	100.792	.262	.816
E4	109.5667	102.737	.235	.816
E5	109.5000	104.741	.066	.822
F1	109.5333	100.947	.280	.815
F2	109.1333	102.464	.263	.815
F3	109.6333	94.516	.547	.803
F4	109.5333	103.499	.235	.816
F5	109.7000	97.390	.426	.809

Cronbach's Alpha	N of Items
.818	30

ภาคผนวก ง
รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

๑. พระครูภวนาโพธิคุณ	ตำแหน่งหน้าที่
ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยเขตขอนแก่น
๒. ดร.ประยูร แสงใส	ตำแหน่งหน้าที่การงาน
อาจารย์ประจำวิชา หลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยเขตขอนแก่น
๓. ผศ. ดร.บุรินทร์ ภูัสกุล	ตำแหน่งหน้าที่การงาน
อาจารย์ประจำวิชา รัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยเขตขอนแก่น
๔. ดร.ปัญญา คล้ายเดช	ตำแหน่งหน้าที่การงาน
อาจารย์ประจำสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยเขตขอนแก่น
๕. นายพิบูลย์ พรหมวงศ์	ตำแหน่งหน้าที่การงาน
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง
อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

ภาคผนวก จ
หนังสือขอความอนุเคราะห์ต่างๆ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ ศธ ๖๑๒๓.๔/ ๐๖๒

วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เรียน/เจริญพร พระครูภาวนาโพธิคุณ,ดร.

ด้วย พระไพฑูรย์ รตนโก/ศรีวิชา รหัสประจำตัว ๕๔๐๕๔๐๕๑๑๓ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ ภาคปกติ ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้ คือ ๑) พระมหาสำราญ กम्मสุโข,ดร. ๒) ดร.อุดร จันทวัน และ ๓) ผศ.ดร.ชาญชัย ฮวดศรี

เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการวิจัย ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงขอเรียน/เจริญพรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ ด้วย

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ/อนุโมทนา มา ณ โอกาสนี้

(พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต,ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ ศธ ๖๑๒๓.๔/๐๖๒

วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เรียน/เจริญพร ดร.ประยูร แสงใส

ด้วย พระไพฑูรย์ รตนโก/ศรีวิชา รหัสประจำตัว ๕๔๐๕๔๐๕๑๑๓ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชา ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต ขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วน ตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้ คือ ๑) พระมหาสำราญ กมมสุทฺธ,ดร. ๒) ดร.อุตร จันทวัน และ ๓) ผศ.ดร.ชาญชัย ฮวดศรี

เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการวิจัย ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบ เครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงขอเรียน/เจริญพรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ ด้วย

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ/ อนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

(พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต,ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ขอพระไพฑูรย์ รตนโก/ศรีวิชา
มีนางร. เติม ดอระแปง/ศรีวิชา แล้ว
เกษมจันทร ทมที่เรียนขอ
ดร.ประยูร แสงใส
๓๐ ม.ค. ๕๖

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ ศธ ๖๑๒๓.๔/ ๐๖๒

วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เรียน/เจริญพร ผศ.ดร.บุรินทร์ ภูสุกุล

ด้วย พระไพฑูรย์ รตนโก/ศรีวิชา รหัสประจำตัว ๕๔๐๕๔๐๕๑๑๓ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ ภาคปกติ ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้ คือ ๑) พระมหาสำราญ กมมสุโท,ดร. ๒) ดร.อุตร จันทวัน และ ๓) ผศ.ดร.ชาญชัย ฮวดศรี

เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการวิจัย ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลที่มีรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงขอเรียน/เจริญพรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ ด้วย

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ/อนุโมทนา มา ณ โอกาสนี้

(พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต,ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ ศธ ๖๑๒๓.๔/ ๐๖๒

วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เรียน/เจริญพร ดร. ปัญญา คล้ายเดช

ด้วย พระไพฑูรย์ รตนโก/ศรีวิชา รหัสประจำตัว ๕๔๐๕๔๐๕๑๑๓ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชา ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้ คือ ๑) พระมหาสำราญ กมมสุโข,ดร. ๒) ดร.อุตร จันทวัน และ ๓) ผศ.ดร.ชาญชัย ฮวดศรี

เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการวิจัย ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงขอเรียน/เจริญพรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ ด้วย

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ/อนุโมทนา มา ณ โอกาสนี้

(พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต,ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ตรวจสอบแล้ว.

ที่ ศธ.๖๑๒๓.๔/ ๐๖๒

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒๔ มกราคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เจริญพร นายพิบูลย์ พรหมวงศ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระไพฑูรย์ รตนโก/ศรีวิชา รหัสประจำตัว ๕๔๐๕๔๐๕๑๑๓ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชา ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต
ขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วน
ตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้ คือ
๑) พระมหาสำราญ กมมสุโข,ดร. ๒) ดร.อุตร จันทวัน และ ๓) ผศ.ดร.ชาญชัย ฮวดศรี

เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการวิจัย ศูนย์บัณฑิตศึกษา
วิทยาเขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลที่มีรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบ
เครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงเจริญพรเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้
ด้วย

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอ
อนุโมทนามา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต,ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

สนง.ศูนย์บัณฑิตศึกษา โทร. ๐๔๓-๒๘๓-๕๔๗ ต่อ ๑๑๖

พระมหาพิสิฐ วิสิษฐบุญโญ – จนท.ประสานงาน – ๐๘๕-๗๔๗-๗๗๖๐

ที่ ศธ.๐๑๒๓.๔/ ๐๖๓

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง

วันที่ 4.48 เวลา ๑.45 น.

ศูนย์บัณฑิตศึกษา 12 พ.ค. 56

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ต.โคกสี

อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒๔ มกราคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตแจกและเก็บแบบสอบถาม

เจริญพร นายพิบูลย์ พรหมวงศ์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อ.พิบูลย์รักษ์

ด้วย พระไพฑูรย์ รตนโก/ศรีวิชา รหัสประจำตัว ๕๔๐๕๔๐๕๑๑๓ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ ภาคปกติ ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต
ขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วน
ตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี” โดยมีคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้ คือ
๑) พระมหาสำราญ กมมสุทโธ,ดร. ๒) ดร.อุตร จันทวัน และ ๓) ผศ.ดร.ชาญชัย ฮวดศรี

ดังนั้น จึงเจริญพรมาเพื่อขอความร่วมมือจากท่านได้อนุญาตให้นิสิตได้แจกแบบสอบถามและ
จัดเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ด้วย โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อ
ท่านหรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี

เรียน นายก อบต. บ้านแดง

เรื่อง ขออนุญาตแจก แบบ

เก็บแบบ ของทางเพื่องานวิจัย

นิสิตปริญญาโท

☐ เพื่อโปรดทราบ

☒ เพื่อโปรดพิจารณา

เจริญพร

จ.ศ.อ.

(นางจ. เอี่ยมอุ่น)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
(นักบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล ข)

(พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต,ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

สนง.ศูนย์บัณฑิตศึกษา โทร. ๐๔๓-๒๘๓-๕๕๗ ต่อ ๑๑๖

พระมหาพิสิฐ วิสิษฐบุญไธย - จนท.ประสานงาน - ๐๘๕-๗๕๗-๗๖๖๐

(นายพิบูลย์ พรหมวงศ์)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อผู้วิจัย : พระไพฑูรย์ รตนโก (ศรีวิชา)

เกิดเมื่อ : วันศุกร์ที่ ๑๐ เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๐

สถานที่เกิด : บ้านเลขที่ ๘๑ หมู่ ๑๑ ตำบลบ้านแดง
อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ๔๑๑๓๐

อุปสมบทเมื่อ : วันที่ ๑๖ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๖
ณ พัทธสีมาวัดพระแท่น ตำบลบ้านแดง
อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี

สังกัด : วัดป่าสามัคคีสันติธรรม ตำบลบ้านแดง
อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ๔๑๑๓๐

การศึกษาพระปริยัติธรรม : น.ธ.เอก สำนักเรียนวัดพระแท่น ตำบลบ้านแดง
อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี
๓๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

การศึกษาสายสามัญ : ป.ว.ส. โรงเรียนเทคโนโลยีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
พุทธศาสตรบัณฑิต (เอกกฤษฎาาสตร์)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตหนองคาย รุ่น ๕๖

เข้าศึกษา:

สำเร็จการศึกษา:

ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดป่าสามัคคีสันติธรรม ตำบลบ้านแดง
อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ๔๑๑๓๐
โทรศัพท์ ๐๘-๐๗๔๔-๗๗๖๕
Email: paitoon_5113@hotmail.com